

Vladimir Gajšek

POTA REŠITVE

samouresničevanje,
ljudje v stiski
in boleznih odvisnosti

Medizinische

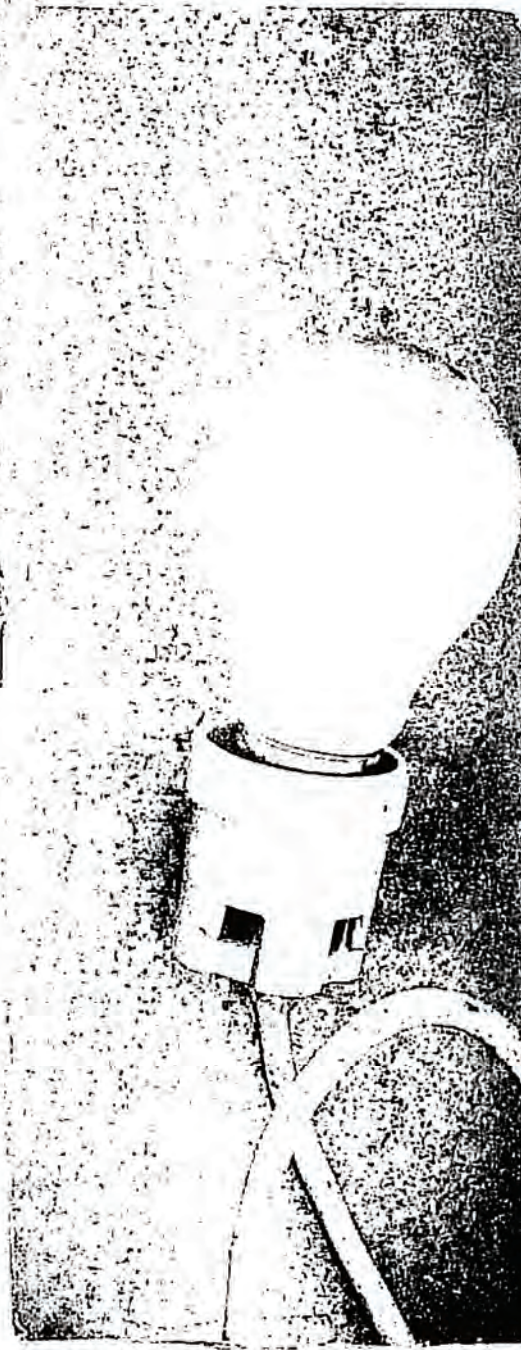
© **Vladimir Gajšek**

© **Intelyway webmedia 2010**

Matjaž Gajšek

PIJATA RESITVE

Samoupravnice,
je vsaki
breznozični odvisnosti

Vednost o stiskah ljudi na Slovenskem se ne more sprevreči v pretvarjanje, kakor da morebiti stisk sploh ni in kakor da se živi postmoderno pravzaprav že kakor v umetnih paradižjih, stvarnost pa je odveč in onstran vsake skrbi ali zaskrbljenosti. Lagodnost javnega življenja je presežena s kulturno–zdravstvenimi in vzgojnimi kot socialno–andragoško sprejetimi posegi, ki se nanašajo posebej na bolezni odvisnosti. Aktualna, psihološkim strokam namenjena spletna stran (IW) [Psihologija](#), ki je uravnana po psihologiji, psihoanalizi in psihoterapijah, usmerjena še k medosebnim odnosom s psihološkega in psihoterapevtskega vidika, lahko v uredništvu Vladimira Gajška prispeva oceno nekaterih psihosocialnih motivov in motivacij o zdravljenju ljudi v stiski in o pomoči prav njim. Določno preseganje stisk se dogaja ob zdravstveni, socialni, ekonomski, osebni in družinski pomoči, vendar ne mogoče kot uradno ali pisarniško "svetovanje", ki bi se morebiti zapiralo občinarsko in na lokalni ravni vase ter bi povrh delovalo oblastno nad nesrečami samo zase. Ob izidu knjige *Pot samouresničevanja* alkohologa in praktično andragoškega psihiatra Janeza Ruglja (JR), ki govori o zdravljenju in urejanju zasvojenecv in drugih ljudi v stiski kot v samozaložbi izdani obsežni priročnik za zdravo in ustvarjalno življenje – skupaj s Slovenskim društvom terapevtov za alkoholizem, druge odvisnosti in pomoč ljudem v stiski, Ljubljana, 2000, 1214 strani –, ko je sledila knjigi *Dramatična pot* kot naslednica, je mogoče govoriti o razvoju slovenske psihiatrične prakse drugače. Verjetno si želijo imeti ljudje ne le v slovenstvu čim manj opravka s psihiatrijo, celo tiste preštevne šolske, socialne in druge pisarniške svetovalne službe, ki so večidel feminizirane kot svoja vrhna oblast, se zdijo ljudem odveč. *Dramatična pot* je kot "boj za napredek v slovenski psihiatriji" opisala potek poskusne destrukcije tradicionalistov, ki so ga izvajali dolga leta proti JR, največ kot tako imenovana "ofenziva" in alkohologova "protiofenziva" s številnimi dokaj dramatičnimi preobrti, je predstavitev različnih postopkov ustvarjanja nove socialno-andragoške metode, s katerimi je terapevt dejavno odstiral preživeto, a uradno učinkovito okostenelost tradicionalnih metod "pomoči" ljudem v

stiski, kolikor je bilo v totalitarnem režimu sploh mogoče govoriti o kakšni socialni neformalni "pomoči", obenem pa opisuje (pre)vzgojna in terapevtska sredstva, ki jih je postopoma uvajal pri oblikovanju svoje metode, sicer pa s primeri v obliki kratkih utrinkov ali izpovedi navaja primere in naposled strokovni komentar in povratne pripombe.

Libidinalni prerez življenjskih energij slovenstva ne bi smel biti pretrgan z omahlostjo v nemoči bolezni odvisnosti ter z vsakršno kemijsko ali nekemijsko zasvojenostjo. In vendar JR *Knjigi na pot* brž položi v pamet in na srce novemu pacientu ali *zdravljencu* nekaj nasvetov kot človeku v takšni ali drugačni stiski, ki pa se je odločil za zdravljenje, urejanje in re/programiranje življenjskega sloga, seveda v Rugljevem socialno–andragoškem sistemu. Že tukaj JR svetuje, kaj naj človek v stiski stori, če je primeroma zasvojen od alkohola ali živi v (so)alkoholnem partnerstvu, če je nevrotik, če je zasvojen od mamil ali če je duševni bolnik oziroma se je kdaj zaradi "živčnega zloma", depresije, psihoze in drugih motenj zdravil pri psihiatru ter morebiti celo v duševni bolnišnici. Vseskozi pa svetuje JR, naj se človek v stiski ozira navzgor, ne pa navzdol – duhovnik ali redovniška oseba bi rekla – k Bogu, ne pa v globeli brezenskega pekla. Kdor pozna zdravstvene prvine in metode v socialno–andragoškem sistemu, tudi ve, da gre za resno dolgoletno zdravnikovo delo, ki se je z vključitvijo ljudi v stiski v prav ta sistem splečalo, ko je bilo treba najprej prenehati s samoobtoževanjem, pritoževanjem in stokanjem, pri čemer v krogu zdravljencev vsakdo spoštuje po pravilu molčečnosti osebne podatke in brani človekovo dostojanstvo. Program tako imenovane rekonstruktivne psihoterapije obsega v terapevtski skupnosti vrsto procesov, ki moške in ženske osebe navaja najprej k uvidu lastnih odklonov, potem pa z vdajo v zdravljenje k ozdravitvi ter rehabilitaciji ali obsega naposled vključitev v slovensko zdravo potrpljivo humano elito. Že dejstvo, da postane zdravljena oseba količkaj discipliniran *človek*, predstavlja najprej telesno pripravljenost na telovadbo in jutranji tek, potem šele usmeritev v duhovno rast ali v ljubezen do bližnjika in v zdravo samozavest.

Vladimir Gajšek sem v knjigi *Nevidni ljudje* očrtal *alkoholno odvisnost*, ki nastane kot motnja izza oralne faze, saj teče alkohol po grlu: »*Oralni značaj se hrani z vzpostavljanjem nenehnih in obnavljajočih se stikov s soljudmi, tudi z neformalno družbo, v tovarišiji pajdašiji in med prijatelji, ko medosebnostno dobesedno pije energijo pri drugem. Ne gre za kakšno posebno čustveno parazitiranje, marveč oralni značaj pije prijetnost šele v bližini in kulturnosti drugega, sicer se počuti praznega. Mogoče bi bilo predvidevati, da je oralni značaj nastal iz pomanjkanja mamine bližine, ob mamini smrti v otroštvu ali sploh v odsotnosti mamice v otroštvu, kar naj bi pripeljalo osebo v kronificirana tesnobna stanja, iz katerih si hoče pomagati s tem, da najdeva v družbah in združbah nadomestek za umankljaj mame, pri čemer pa ne najde nobene prave, dobre mačehe ali dovolj dobre nadomestne matere, zato so takšni ljudje med seboj večidel odvisni* (Op. *1 = *Oralni značaj sta podobno opredelili Judy Cooper in Jenny Lewis v terapevtsko svetovalnem priročniku Komu naj povem, Headway - Hodder&Stoughton Educational, London, 1995 (Who can I talk to?), 208 strani; v zvezi s psihoterapijami glej tudi II. del - Nevidni ljudje, kjer govorim o analitskih terapijah, o človeško pogojenih terapijah in vedenjskih ter kognitivnih terapijah podrobneje. Oralno retentivne težnje, ko se otrok privaja k držnosti, lahko razumemo kot pogoj za izoblikovanje bodočega sebizadostnega skopuha in sebične, neradodarne skopulje in zato motenega sadističnega značaja, saj že detece poskuša zadrževati **svoje** blato kot svojo lastnino. Oralno kaptativne težnje na tradicionalni slovenski način so se kazale v kmečko razširjenem alkoholizmu in v vednosti, da ima grunt korenine do pekla, kar je bilo značilno za tradicionalno družbo med Cerkvijo in Državo - dati in vzeti pa je pomenilo še posebej v komunistični diktaturi ne le odsotnost mame, ampak politično poudarjeni libidinozni razvoj, ko se je vladajoči "razred" naslajal s posestjo nad "proizvajalnimi sredstvi", potem ko si je "vzel" nepremičnine, poddržavil gozdove in se polastil v primitivnih težnjah grabežno domala vseh materialnih dobrin, da bi odpravil zasebno lastnino. V tem pomenu je bil za časa delavske avantgarde slovenski oralni značaj zadolžen, kot zakreditiran pa se je obnašal v političnih*

telesih in organih nezrelo). Oralni značaj lahko beži v odružbljeno pitje, ki se lahko spet ob čezmernem uživanju alkoholnih pijač spremeni v alkoholno odvisnost. Nezrelost oralnega značaja kaže na osebno nemoč, zato si išče oralni značaj tudi skrbnic in skrbnikov ali svoje družbice.« Za razliko od alkoholizma, kot je znano, se narkomani omamljajo z zvijanjem jointov, z "rolanjem" mehkih drog ali trave in sheeta v cigaretni tobak, kadijo mamila s pipo in čibukom, sicer pa si mamila vbrizgajo v žilo ali celo preko kože z nalepkami.

Alkoholizem ima v svojih vrstah svoje vzroke, biološke značilnosti zasvojenosti, svoj bolezenski razvoj, telesne in duševne zaplete, sprevrženost zasvojenčeve osebnosti z različnimi obrambnimi potezami, od napadalnosti do ljubosumja, svoje posledice na zakonsko partnerstvo in družino, zlasti starševsko pri otrocih, ko se alkoholizem razvršča na partnerski in družinski alkoholizem, na alkoholizem pri ženskah, na alkoholizem med mladimi in alkoholizem med starimi ter na alkoholizem in druge stiske samskih. Ob vednosti o raznovrstnih oblikah alkoholizma je potrebno hkrati še vedeti, kdaj in kako poteka zdravljenje alkoholizma, še zlasti zaradi odporov proti zdravljenju in rehabilitaciji alkoholikov, tudi ob prisilnem zdravljenju alkoholikov ali v pripravi alkoholika na zdravljenje z ustreznim scenarijem po navodilih. JR opredeljuje bistvo zdravljenja in urejanja ter rehabilitacijo alkoholikov in drugih ljudi v stiski s psihoterapijo in prevzgojo ter začetno tudi s tetidisom, pri čemer pozna te tablete predvsem kot sredstvo žena za kakor "policijski" nadzor nad alkoholikom. V sistem zdravljenja alkoholikov lahko JR uvršča po zgodovinskih podatkih tradicionalni sistem zdravljenja v psihiatrični bolnišnici ali v centrih za zdravljenje alkoholikov, pozna pa tudi njihovo sodobno obravnavanje po metodah, zlasti zaradi lastnega kompleksnega socialno–psihiatričnega tretmaja, kakor je značilen tudi za preobrazbeno strukturo v smislu socialno–andragoške metode. Šele z ovrednotenjem rezultatov zdravljenja alkoholikov na Škofljici v letih 1971–1974, ko je bilo vpeljeno radikalno skupinsko družinsko zdravljenje zasvojenecv in

drugih obrednem delu, so se pokazale objektivno prednosti, s katerimi so se alkoholiki vključevali v tvorne skupine in klube zdravljenih alkoholikov – po vzoru AA. JR pozna v zdravljenju alkoholikov *in* abstinentov tri značilne tipe: - trezni alkoholik, - jezni abstinent, - zdravljeni alkoholik. Ko se doživljajsko sicer otopeli alkoholiki ob zagrenjenih ženah, razočaranih ali zatiranih otrocih, med uničenimi leti v vozliščih zdravljenja prebujajo v novi življenjski slog in se preobrazijo, se doživljajsko ne prebujajo le sami in sami zase, marveč skupaj s svojci in družinsko, s čimer se mora spremeniti tudi odnos svojcev do zdravljenega alkoholika. Alkoholiki in drugi zasvojenici imajo težave sami s sabo in z okolico, zlasti ko kot bivši alkoholiki zablajajo v ničes in medse odpadnike, obenem pa zdravljeni alkoholik naleti tudi v družbi na določne odpore kot zdravljen, zlasti zaradi tako imenovane alkoholne kulture in tradicije popivanja. Zato je posebej še nevarna recidiva alkoholizma v različnih oblikah, bodisi da gre za zgodnje ali pozne recidive.

Drugače kot v tradicionalni psihiatriji s hospitalizacijo se dogaja zdravljenje po programu najprej vsaj dva meseca in potem vsaj tri leta v Alternativni terapevtski skupnosti Preobrazbe kot težka, a obvladljiva pot, ki jo mora s svojimi prehoditi vsak sam, telovaditi mora, teči maraton, pisati dnevnik in utrinke, brati in govoriti dovolj glasno in razločno, da ga skupina sliši. Pot samouresničevanja je večkrat edini prehod iz bolne slovenske postsocialistične družbe, ki državno uvaja svojevrstno diktaturo neokomunističnega kapitalizma in moč ter samovoljo pisarniških oblastnic in oblastnikov, ki počnejo uradno, kar hočejo, tudi če protirazumsko, škodljivo ali celo protizakonito ter v vmesnih samosvojih dogovorih. Tako JR ponuja obenem s svojim preizkušenim socialno–andragoškim sistemom določne systemske rešitve iz mnogoterih stisk, medtem ko vladne institucije in državne obveznosti, kjer le morejo, pehajo slovenski narod v obubožanje in ga tlačijo s svojevrstnimi znanimi šikanami oziroma s shinavčenimi podlostmi. Na poti samouresničevanja je človek naletel v uveljavljenem

socialno–andragoškem sistemu vsaj na kritiko institucij, bodisi ko je šlo za bivšo politično ali udbaško določeno psihiatrijo "tradicionalistov" ali za (osnovno)šolski sistem ter permissivno represijo šolskih zaposlenih tovarišij kot uslužbenstva, ko je v Republiki Sloveniji izginilo v pol stoletja učiteljstvo, nadomestile pa so ga kvečjemu "iz navade" socialističnega šolskega samoupravljanja v učilni zidani oddelčne tovarišice in tovariši. In ker gre v socialno–andragoškem sistemu pravzaprav za socialni model (anti)psihiatrije, za socialno bolezen slovenstva, ki se imenuje alkoholizem, je značilno, da se institucije upirajo tovrstnemu sistemu bodisi s prezirljivo ignoranco ali aroganco, bodisi da so delovale kot realna moč, s katero se je bilo potrebno strateško spoprijeti. Šele v tem kontekstu se kažejo ljudje v stiski, posebej alkoholiki, kot spremenjeni način vladanja in obvladovanja množic na eni strani, na drugi pa kot subjekti, ki se spremenijo iz zasvojenecv v samostojne delavne in odgovorne ljudi. Navzlic zlasti državnemu – in obveznemu – šolskemu potlačitvenemu kot represivnemu sistemu se celo tu in tam dogodi, da se zna in more kdo rešiti, medtem ko postajajo socialni, finančni in drugi pritiski s krivicami nevzdržni. Verjetno se postsocializmu ne bo posrečilo uničiti slovenske družine niti v tranzicijski dobi, ko naj bi družinsko okolje nadomestili določni zavodi za množice in bi se socialna Republika Slovenija spremenila v državo vodenih socialnih podpirancev, ki jih poljubno uničujejo in prepuščajo odvisnostim in boleznim že osnovnošolske oblasti; kajti tem oblastem nihče zaenkrat nič ne more, v dejansko zaprtih oddelkih in v glajhšaltungi ali s podporo nekaj posurovelih roditeljskih skupin ali hord lahko izvajajo segregacijo in izvajajo pretirano discipliniranje ter spreminjajo osnovnošolsko Slovenijo v državo poboljševalnic ali celo posebnih osnovnih šol oziroma v eno samo pomožno šolo, navzven pa se hvaličijo z ibermenševstvom in z znano "hohštaplarijo". Tudi zategadelj so perspektive za uspešno zdravljenje alkoholikov, narkomanov in samskih nevrotikov ali psihopatinj ter psihopatov dokaj slabe, čeprav so plačane.

Izkušnje z različnimi vrstami alkoholizma in drugih zasvojenosti povedo, da je vrednotenje rezultatov pri zdravljenju alkoholikov po socialno–andragoški metodi vseskozi uspešno, saj ponujajo sami rezultati svojevrstno y gassetsko elito in trdno skupnost zdravljenčev, ki znajo in zmorejo preživeti ne le brez alkohola ali odvisnosti, ampak tudi zmorejo premagati sebe. JR se sprašuje, kako je mogoče in potrebno razodeti in dojeti bistvo alkoholizma, pri čemer se pokažejo za relevantna tudi sama izhodišča za bodočo evalvacijo zdravljenjskih rezultatov. Kdor se zavzema za preprečevanje alkoholizma, pa ne samo zaradi težavne opredelitve, kaj da naj je ob splošnem in tradicionalnem slovenskem uživanju alkoholov sploh še alkoholizem, morda tudi z alkoholom vdanimi predstojniki, se lahko zavzema obenem za življenje brez alkohola, s tem pa tudi brez alkoholizma. V resnici ponavadi srečamo vrsto nekakšnih "razglasov" o škodljivosti narkomanij, tudi alkoholizma in nikotina, v vseh javnih zdravstvenih domovih, po šolah ali centrih za socialno delo – v resnici pa se kadi celo v otroškem dispanzerju, čeprav ne očitno, na kar se odzove vodstvo docela ignorantsko, kadi se na hodniku osnovne šole, medtem ko prvčki gredo tiho v razrede, pa še tovarišice zanašaš klepetajo in obrekujejo ter kadijo ob barskih mizicah, opravljene kot kakšne javne dame, tudi na mizi vratarnice v centru socialnega dela je primeroma poln pepelnik smrdljivih ogorkov, medtem ko na vratih najdemo logotip, da v teh prostorih ne kadijo itd. Podobno je s "preprečevanjem" alkoholizma, ko znajo javno namreč vsi nekako nergati, v resnici pa se nacejajo, le če je priložnost... – tukaj ne gre za posebno "moraliziranje" zoper alkoholizem in nikotinomanijo, marveč je dejansko stanje takšno, da kancljske posocialistične tovarišije pijejo in kadijo domala povsod v nejavni javnosti, zanašajo pa se, da jim itak nihče nič ne more – zato se tisti, ki že poskusijo preprečevati zasvojenost, znajdejo izpostavljeni sekundarnim šikanam, prav tako otroci takih oseb, in le (pre)redki celo vztrajajo, vsemu navkljub; kdor si drzne pisno ali ustno opozoriti kadilke ali kadilce, da "v teh prostorih ne kadimo", si mora maščevalne posledice in ignoranco pripisati sam, čeprav ni prav, da se maščujejo primeroma

potem tovarišice nad šoloobveznim otrokom zaradi starševskega opozorila ali prošnje, naj bi kadile pred šolo na čistem zraku, ne pa na hodniku ob barski mizici..., podobno kot je tiho maščevanje s strani občinskega centra za socialno delo ali kot je ignorantski odgovor zdravstvenega doma, kjer v otroškem dispanzerju sicer zakajajo ordinacijo, ko "se ne vidi" in je administrativna sestra povsem kanclijsko ohola ter odkrenljiva... - skupaj pa ljudska šola, ljudski center za socialno delo in ljudsko zdravstvo predstavljajo zlasti kontinuiteto totalitarne bivšosti, le da ohranjajo pozicijo sebilastne moči in so kanclijsko tabuizirane instance, pred katerimi mora pač uporabnik kazati kvečjemu vzlizljivo ponižnost in se sprenevedati, tudi če ne prenese v zaprtih prostorih nikotinskega dima. Za zdravljenje alkoholizma in narkomanij ima slovenska država vedno dovolj sredstev, zato se preprečevanje kakor da ne spleča, protialkoholni nastop pa naleti le na alkoholno ideologijo, ki zagovarja subjektno pravico do popivanja itd., pri čemer se lahko sklicuje celo na slovensko državno, a napitniško gostilniško himno. Tudi zdravljeni alkoholiki se nikomur ne dokazujejo s potrdili, da so vsaj po enem letu abstinenti. Če se torej dozdeva, da je alkoholizem tudi počasna oblika samomora, slovenski narod pa je nagnjen k samomorilnosti, ni pravzaprav nič nenavadnega, da se nepovrnjivost nadaljuje še zlasti v časih socialistične kontinuitete, znane ne le po sindikalnem pijančevanju, ampak posebej po pitju na delovnem mestu in potem.

Med socialno-andragoškim, dandanes tudi gerontološkim ali geriatričnim pristopom v zdravljenju boleznih stisk in odvisnosti in sprotnim reševanjem v družini se kaže odnos do alkoholizma in boleznih odvisnosti mnogo bolj, kot bi bilo pričakovati. Že 24.12.1992 sem književnik Vladimir Gajšek predstavil na tiskovki v Društvu slovenskih pisateljev knjigo JR *Dramatična pot* – 22. letni boj s kopalokarščino v slovenski medicini in psihiatriji, kjer je bilo rečeno med drugim, da se lahko zares reši alkoholik ali človek v stiski le v primeru, če se v procesu skupinskega urejanja, in to v dokazano uspešnem sistemu, vsestransko

in dolgoročno aktivira na telesnem, intelektualnem, socialnem in duhovnem področju, da z zakoreninjenjem v družini, poklicu in družbi, z ustvarjalnostjo in s samouresničevanjem postopoma preseže nezno bedo nekdanjega zdrsa, s tem pa se zdravi tudi vsestransko in celovito. Takšno pot omogoča ljudem v stiski, je bilo rečeno, socialno–andragoška metoda, razvita v alternativni terapevtski skupnosti, da bi ob terapevtovi pomoči premagali stisko s skupnimi naporu skupnosti, družine in posameznika. Na omenjeni tiskovki se je JR javno zahvalil književniku Vladimirju Gajšku in drugim za dolgoletno sodelovanje, prav tako za diskretno in javno podporo, ko je bil tudi sam v stiski, saj sem Gajšek javno podprl zdravnika, ki je protestno gladoval zoper psihiatrično in politično psihiatrijo leta 1985, prav tako je izrekel zahvalo za razumevanje, ko je obenem vedel, da v preteklosti ni bilo ravno varno biti javni Rugljev prijatelj, pa tudi ne zdravljeneec. S tem se je JR že na tiskovki javno dotaknil napadov na socialno–andragoško metodo zdravljenja ljudi v stiski, češ da so nekakšni od zdravja zasvojeni "norci", ki tečejo vzdržljivostni tek, vsak dan telovadijo, tečejo maraton, berejo knjige, hribolazijo – kot da gre za nekakšno gojzarsko–nahrbtniško terapijo – in pišejo utrinke ter lastne izpovedi. Značilno je bilo, da JR niso v strokovnih knjigah o zdravljenju alkoholizma niti omenjali, ga niso vabili na simpozije in konference prav zaradi socialno–andragoške metode, ki se je oblikovala pravzaprav z zdravljenji–elitniki ob skrbni zdravstveni pomoči JR. Medtem ko so se nekateri Gajškovi pisateljski kolegi zavijhneli v politične funkcije, sem se književnik ukvarjal tudi z reševanjem ljudi v stiski ter se zavzel za uveljavitev demokracije na vseh lokalnih ravneh in v republiki, da bi Republika Slovenija zaživela v medčloveški dostojni in razumevajoči samouresničenosti.

Iz knjige *Dramatična pot*, ki vsebuje 34 poglavij na področjih slovenske psihiatrično–klinične ali institucionalno zdravstvene destrukcije, na področju ustvarjalne zdravstvene pobude v kreaciji, na področju opisane socialno–andragoške metode in naposled s primeri, je mogoče prebrati določen zdravstveno konstruktiven sklep, ki navaja k

misli, da se lahko slovenska (socialna) psihiatrija in alkoholologija razvija v novih razmerah – po 22-letnem zavzemanju za humano psihiatrijo – na način, ki bo omogočal pot samouresničevanja. Pogovor z JR je na tiskovki v Društvu slovenskih pisateljev razgrnil odgovore tudi na druga vprašanja o pomenu zdravniškega življenja, o namenih zdravljenja alkoholizma in bolezni odvisnosti, o delu za rešitev ljudi v stiski. o politični psihiatriji, ki je veljala v samoupravnem socialističnem režimu totalitarizma za javno skrivnost, o ozadju dolgoletno nétene in podžigane "Afere JR", o generacijskih in medgeneracijskih skupinah za samopomoč, o zdravstveni solidarnosti, o tabuiziranju alkoholnih in socialnih problemov slovenstva, o psihoterapijah in postmodernizmu ter o drugih načinih samouresničevanja s priročnim in praktičnim zdravljenjem ter urejanjem zasvojenecv in drugih ljudi v stiski. Tako je mogoče šteti knjigo JR *Dramatična pot* (1992) za prvi del obsežnega upotovanja v zdravo in ustvarjalno življenje, s posebnim ozirom na tihi dogovor pregona JR na politične in sodne odvisne načine, medtem ko predstavlja po 10ih letih po izdaji *Dramatične poti* knjiga *Pot samouresničevanja* pravzaprav 2. del *Dramatične poti*, tudi kot nadaljevanje *Dolge poti*, potem ko so ovrženi docela neupravičeni javni napadi na JR s strani bivše politične psihiatrije. Vladimir Gajšek sem opredelil nevarnost psihosocialne bolezni kot alkoholizem v knjigi *Nevidni ljudje* tudi tako: »*Ko pa gre za odružljivo norost, se kaže na drugi strani ob endogenih psihičnih obolenjih tudi psihiatrizacija slovenstva in posebno skrbništvo, čeprav slovenski človek še nima toliko denarja, da bi si privoščil domala vsak ali vsak tretji svojega dolgoletnega -plačanega- psihoanalitika ter da bi se sproti seznanjal s psihološkimi teorijami in psihiatrijskimi prijemi. Intelktualna vsebina celo pri shizofrenikih ni načeta, načeto je normalno mišljenje, normalna predstava in opazovanje. Za te obstaja biološko usmerjena terapija in deluje po prevladujočih simptomih. Vendar je pomemben sleherni človek, ki pride na rob ali zdrsne celo pod rob osebnega, osebnostnega, družinskega, socialnega in narodovega življenja. V mednarodnem popisu bolezni in mednarodni klasifikaciji bolezni obstaja poleg 16 sekcij tudi*

dvoje razredov ali sekcij, ki opredeljujeta pregledno samomor in samomorilnost kot posledico nasilstva po zunanjem vzroku ter nezgode in zastrupitve. Med največjimi psihosocialnimi boleznimi odvisnosti slovenstva omenjam le dvoje: alkoholizem odraslih, namreč odružbljeni alkoholizem z alkoholno odvisnostjo in alkoholno psihozo po kritičnih stanjih in v krizi obrobij, ki je drugačna posledica v 20. stoletju, kakor je bila v 19. stoletju, povrh pa narkomanije mladega prebivalstva. Semkaj ne štejem posebej in ne obravnavam mladinske delinkvence ter aziliranja mladih v poboljševalnicah, čeprav je množično nasilje med spoštovano slovensko otročadjo že tudi naraslo.» Nevarnost alkoholne bolezni, ki je tipična bolezen odvisnosti, sega simptomatsko v znamenje družbene negativne zaznamovanosti, kar pa je mogoče presegati s preprečevanjem in s skrbjo zdravstvenega sistema in psihoterapij, ki se socialno vključijo v celostno zdravljenje alkoholikov ali alkoholičark.

Razmerje med *Dramatično potjo* in *Potjo samouresničevanja* - ter *Dolgo potjo* - se kaže le v kontinuiranem alkoholološkem in teoretično-praktičnem delu JR. V primerjavi z dognano Rugljevo knjigo *Dramatična pot*, ki je obravnavala dejanskost ne le slovenske socialnosti, ampak predvsem delo v socialno-andragoškem sistemu avtorsko, kolikor hkrati na ravni skupin Alternativne terapevtske skupnosti, je značilno za *Pot samouresničevanja*, da je zgolj razširila tematiko prispevkov v 3. delu (*Druge zasvojenosti in stiske*), kar so redakcijsko prispevali Dušan Noliml (*Droge in zasvojenost z drogami; Zdravljenje in rehabilitacija narkomanov; Alkoholizem in nekatere druge kemijske zasvojenosti*), Sanja Rozman (*Zasvojenosti brez kemijskih mamil; Nevroza; Motene osebnosti; Posebni primeri /Spolno zlorabljene ženske, Strte in "nore" ženske; Vzdrževani moški; Ženska z višjo izobrazbo od moškega; Žene, ki nihajo med kariero in družino; Ustvarjalni možje s histteroidnimi ženami; Obravnava ljudi, ki so zdrsnili v psihozo;/ Obramba pred mentalno okužbo, ki jo širijo patološke osebnosti*) in primeri. V poglavju *Psihoterapija* se predstavljajo pota in stranske poti psihoterapije tako, da so v osnovnih spoznanjih v psihoterapiji

obravnavana področja, kot so ozavedanje resentimentov, bistvo prizadetosti človeka v stiskah, v določnem smislu tudi psihoterapija in odpuščanje, vloga in pomen krivdnih občutkov v psihoterapiji, ko je ugotovljivo, da je pravzaprav psihoterapija le zapoznalo osebnostno dozorevanje, vendar sta določena vloga in položaj zdravljenca v terapevtski skupini, tudi glede na transfer in kontratransfer ter glede na vlogo in pomen inteligence v psihoterapevtskem postopku oziroma ko se pokažejo sploh osnovni pogoji za uspešnost psihoterapije. Kolikor je v času globalizacije moderno uvajati postmodernost psihoterapij, je tudi v slovenskem duševno-zdravstvenem prostoru aktualno obravnavati rešitev določenih, ne le psihičnih ali duhovnih stisk prav s psihoterapijo, čeprav se zdi, da bi utegnil biti človek z moralnega in etičnega stališča dokaj "problematično", sicer pa komaj kaj vzgojljivo bitje. Vrženost eksistencialnosti v svet namreč govori v prid zdravljenju, ki obsega družbenost, ne pa zgolj postmoderna egoizem psihoterapevtskega "nadebudništva". Kajti, kot zatrjuje *Pot samouresničevanja*, so verjetno in bolj kot verjetno nekatere obstoječe psihoterapevtske oblike pomoči komaj še običajna prevara, kakor da gre za življenjsko goljufijo, v kateri sodelujejo mnogi, izgubijo pa vsi. Celo več, postavlja se poindustrijsko vprašanje, ko družbe producirajo svoje socialne in psihične stiske in bolezni odvisnosti kot ustaljene, zakaj neki je še "tradicionalna terapija" ljudi v stiski nesmiselna, celo škodljiva, medtem ko se razrašča psihofarmakološka industrija ter sta psihoterapija in farmacevtska terapija že v kakor nujni zvezi in uradno. Ni namreč dovolj, da je kdo v stiski osebno, marveč ga mora kot takšnega z družino uradno potrditi država s svojim socialnim, zdravstvenim in pravno določenim sistemom ter s plačanimi službami. Vprašanje pa obstaja, kako da je vse več kanlijske samovolje v postsocialistični moči zdravstva, ki se zapira sistemsko vase, tako da celo zdravniški poklic ponekod izgublja ugled, duševno zdravstvo pa vzbuja kvečjemu strah kakor izza časov politične psihiatrije socialističnega samoupravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela v zdravstvenem sistemu ter v posebni interesni skupnosti zdravstva. S tem pa so že postmoderno določene nekatere

posebnosti psihoterapije alkoholikov kot socialnih bolnikov tudi v socialno–andragoškem sistemu.

V pregledu metod psihoterapevtske pomoči v svetu, ki jih predstavlja v kratkem *Pot samouresničevanja*, teče govor splošno o psihoterapevtskih postopkih, nadalje pa obravnava nekatere značilne psihoterapevtske šole in pristope – družinska terapija, skupinska terapija, terapija človekovih sposobnosti, likovna terapija, bioenergijska terapija, eksistencialna terapija, osebnotna psihoterapija, primalna integracija in primalna terapija, psihodrama, transakcijska analiza, hipnoterapija, nevrolingvistično programiranje, psihoseksualna terapija, behavioristične in kognitivne terapije, kjer se šteje kognicija za psihični dej, ne pa za filozofski teorem. Psihoterapevtske šole in smeri, ki jih obravnava v kratkem *Pot samouresničevanja*, se osrediščajo največ na človekovo življenje in delovanje, kjer ni zajet celostni pristop zdravljenja v smislu osebnotnega in družbenega samouresničevanja ali zdravega življenjskega sloga, ampak se potrjujejo največ določne, tudi postmoderno sprejete doktrine ali psihoterapevtski postopki. Kolikor namreč določna psihoterapevtska šola zgolj nadomešča določne osebnotne in psihično vedenjske deficite, ki so razvidni v naraščanju kriznih situacij ali v času kritične točke pred družinsko in družbeno kataklizmo, toliko prej se prepušča zdravljene predvsem razlagi svoje patientske ali klientélné vloge. Šele vrnitev v zdravo življenje, ki zahteva obrnjeno prestopništvo, tako da zdravljene napreduje predrugačeno in v spreobrnitvi doživljenjsko, lahko preseže stisko, saj šele dejavno psihično zdravljenje omogoča pomoč človeku v stiski. So pa mnogotere psihoterapevtske metode nedvomno koristni dodatki celostnemu zdravljenju, tudi Rugljevemu socialno–andragoškem sistemu, največ v terapevtskih skupinah kot dopolnilni program zdravljenja za člane alternativne terapevtske skupnosti, ki primeroma potrebujejo ali želijo več poglobljenega psihoanalitičnega dela ali za vikend ter med masažnimi počitniškimi srečanji geštaltne terapije v individualni in partnerski skupini dr. Jasne Štefok, ki pa jih dr. Janez Rugelj ne

practicira posebej; v tovrstno koristno delo, ki se vključuje v holistični sistem Rugljevega socialno–andragoškega sistema v ozadju, spadajo tudi srečanja ob tako imenovanem tečaju čudežev po intimni izkušnji z "Najvišjo avtoriteto", od leta 1995 v Zvonkini skupini; Tečaj čudežev je njuejdževski priročnik za psihoterapevtski postopek, ki ga sestavlja Učbenik s 365 reki tako, da sprva zdravljeneec odpravlja ustaljeno privajene navade in ustaljeno lagodna gledišča v krogu starih zamer, očitkov, krivdnih občutkov, vendar s ponotranjenjem vsakodnevno v Bogu, nadalje pa uči tečajnike pravilnega in ljubečega odnosa do drugih. Cilj zdravljenja v Alternativni terapevtski skupnosti po socialno–andragoški metodi je vsečloveški in načelno usmerja pravzaprav psihozdravstveno prevzgojo v strukturah osebnosti, po drugi plati pa simptome reducira ter jih usmerja največ v lajšanje stisk posameznikov v stiskah ali v osebnostni, osebni, družinski, družabni in socialni krizi. Tudi v posvetilu *Poti samouresničevanja* meni JR, da njegova žena Ksenija, ki ji je knjiga posvečena, premore neko "skrivno odločenost in posebno moč", ki naj bi se razkrila šele po njenem odhodu, s katero pa bi menda v skrajni situaciji odločilno pripomogla, da bi JR, kot navaja, svoje nasprotnike zanesljivo onemogočil. Obenem se čuti JR samoprepričano za izbranega od Usode.

Glede na psihoterapevtsko pomoč, opisano v obsežni samozaložniški knjigi *Pot samouresničevanja*, ki govori priročno o zdravljenju in urejanju zasvojenecv in drugih ljudi v stiski ter se zavzema za zdravo in ustvarjalno življenje, je mogoče v primerjavi s socialno–andragoško metodo JR izreči, kar sem zapisal v Predgovoru v knjigo *Nevidni ljudje – Prezrti, a sprevideni* Vladimir Gajšek (1991, knjigo je v predelavi 1993 in 1996 pregledal JR, ki naj bi napisal tudi spremno besedo ali recenzijsko mnenje): »Z osamosvojitvijo Slovenije se je lahko uveljavila hkrati mreža dejavnikov, ki so si pomagali sami. V pristopu k obravnavi socialnih in odvisnostno bolezenskih vprašanj je prišlo do drugačnih rešitev, življenjska nuja je tako narekovala. In podobno je povsod po svetu, zlasti še po svetu, za katerega rečemo, da je gospodarsko

razvit. Kdor je bil kdaj na obrobju, je doživiljal, kakor da prebiva v narobe svetu. In je doživel ponižanja in vsakršna vzvišeno malenkostna zaničevanja, grožnje kar tako in resne pretnje... Nesrečnikov ponavadi nihče ne uči, kako je treba zgraditi obrambne mehanizme in ohraniti količkaj vztrajnostnega pesimizma. Celo več, obrobnikov nihče ne napoti k večstranskim pogledom in k različnim rešitvam in raznovrstnim strokovnim glediščem: socialna delavka bo orisala drugače problem kot zdravnica ali zdravnik, prijatelj spet drugače od izterjevalca ali rubežnika, hinavski škodoželjnež spet drugače od človeka v odprtem dialogu, alkohololog praktik bo govoril drugače od psihoanalitskega teoretika... – zato bi se moral vsak človek v stiski vedno in vsakokrat obrniti na več strani ter upoštevati, kar je zanj najboljše: pa tudi čas terja nujno svoje. // Zahvaljujem se vsem, ki so me kakorkoli bodrili, da sem vztrajal pri pisanju te knjige tako, ko sem ob zbiranju in izbiranju strokovnih gradiv upošteval predvsem življenjsko prakso. Knjiga ni nastala v "programu" te ali one doktrine, ampak je namenjena vsem, ki se ukvarjajo s stiskami, s kritičnostjo življenjskega položaja ali s krizami.»

Alkoholizem je potemtakem nujno potrebno obravnavati večplastno. Ko se ljudje v stiski sprva ukvarjajo le s sabo, jih je mogoče psihoterapevtsko pre/usmeriti iz njihovih težav v boljše okoliščine tako, da se sprostijo in se znajo ujeti tudi v hudih časih. Ugotovljivo je, da je podlaga prenekatere duševne stiske socialna onemoglost in šibkost, kriminalno okolje povsakdanjenega meščuharstva ali kmečko zaostale bajtarije, šolsko in drugo, večidel brezosebno, a obdolžitveno kanclijstvo vsakokratne oblasti, tudi velika brezposelnost, inflacija z vse več manjvrednejšega ali papirnatega denarja v obtoku, zavrtost v narcisizmu, brezobzirna tekmovalnost z boleznimi ambicijami in podobno. S hipnoterapijo se ne da zdraviti lakote, ne socialne bede, ki je leglo tudi motenj v obnašanju in v razčlovečenih ravnanjih, ob dogovorno tradicionalnem begu od skrbi v alkoholizem kot v splošno razširjeno psihosocialno bolezen. Tudi ne more psihoanalitična metoda odpraviti slovenskega državno javnega ali osnovnošolskega tlačenja ali

metodične znotrajoddelčne segregacije šoloobveznih otrok in mladostnikov, ki jo izvajajo tovarišje šolskih oblasti, podobno kot se ni mogoče izogniti napadalni anomiji uradov, ki odločajo po obrazcih ne le o dodelitvi otroškega dodatka, marveč tudi o družinski pokojnini itd. Zlasti slovensko delovno ljudstvo potrebuje razumevanja in tolažila, pa tudi spodbudo, da bi smelo preživeti v razmerah postkomunistične vladavine narodno, civilnodružbeno, cerkveno, državljansko in družinsko, pri čemer gotovo pomaga čez več kot 60 vzgojno-terapevtskih sredstev v socialno-andragoški metodi ali z alkoholologom JR. V teh terapevtskih sredstvih se zrcali neugnanost človekove nezadržne želje po osebni, družinski, družbeni dvigu, le da je posamičnik pravilno stimuliran in da uvidi tudi sam, da se more rešiti z drugimi.

Jasno sem Vladimir Gajšek v knjigi *Nevidni ljudje* zaznamoval in opisal razmere ne le socialno-zdravstvene marginalizacije, ampak celostnejšo problematiko ljudi v stiski ter pogoje za njihovo rešitev. Gre za psihosocialno filozofijo zdravljenja, ki je urejeno na podlagi tudi alkohololoških praks, na socialno-andragoški metodi ter s psihoterapijami, ki so v knjigi *Nevidni ljudje* bogato nanizane in v kratkem tudi primerjalno razodete kot možnost zdravljenja v celoviti podobi človekovega samouresničevanja. Usoda teh, ki se ukvarjajo z ljudmi v stiski in jih rešujejo, je večkrat celo neopazna in uradno nepriznana, kakor je o svojih pedagoških posegih ugotavljal sovjetski pedagog A. S. Makarenko in kakor je znano premnogim zdravstvenim osebam, socialnim delavkam in delavcem, osnovnošolskemu učiteljstvu in profesorstvu v srednješolski in višješolski ali visokošolski instituciji, sodnicam in sodnikom, svetovalnim službam v civilno-družbenem smislu, duhovništvu in redovništvu, posebej tudi psihološkemu in psihiatričnemu obravnavanju ljudi v stiskah...

Široko problematiko boleznih odvisnosti in socialnih motenj ter odklonov je mogoče in potrebno uvideti tudi v luči skupnih zgodovinskih razmer, ko se ve, da je človek kot socialno in zgodovinsko bitje odgovoren moralno in materialno za obstoj napredovanja. Ljudje v stiski so v radikalno zamotanih in motenih družbenih in osebnih položajih, ko se zdi, da ima prednost nekako iracionalno postavljena protiduhovna skrb oblasti, da deli sredstva lastni socialni državi kot državi bodočih socialnih podpirancev. Celó več, slovenska duhovna kriza se kaže vobče v večplastnih razmerjih, skozi katere se pretaka najvišja volja vladnih organov, kabinetnega državnega predsedstva in poslancev ali poslank parlamenta kot v sebi zaokroženih ekipnih političnih strank. Zato lahko v slehernem uradu, v sleherni že osnovni šoli počne kanclijska zaposlenost tudi anomično, sicer pa v dogovorni in požensčeno ohlapni, a strogi zdivjanosti, na koncu katerega se skriva ponavadi nekakšno duhovno lezbištvo. Celó učinkovito odpravljanje alkoholizma se zdi, da naleti na določne odpore, ki so vodeni državno tako, da se s produkcijo zasvojencev producirajo tudi nove birokratsko-zdravstvene službe in v sebi zaokroženi centri slehernega občinskega socialnega "dela". Ne parazitirajo alkoholiki na narodovem telesu, ampak vrsta plačanih služb, centrov, organov, ki se med drugim kdaj celó zdravstveno menda ukvarjajo s problematiko alkoholizma, vendar so prav ti "centri" le plačana izpostava ali agencija postmodernistične socialne države. Tako celó JR v knjigi *Pot samouresničevanja* izza urejanja zasvojencev ali drugih ljudi v stiski domneva, da je ozadje družbenih odporov v sferah gospodarskega, družbenega in kulturnega delovanja izraženo dovolj jasno v svojih ne le psiholoških, ampak posebej v socialnih manipulacijah. Celó več, JR kaže, kako alkoholizem omogoča vzdrževati patološke - patriarhalne - odnose v slovenskih družinah in družbi, ko se alkoholično vegetiranje nepresledno nadaljuje v obdobju postmodernega feminizma in z lažno samozavestjo, zlasti s trditvijo: "Alkoholiki niso bili še nikoli poraženi." (118. str.).

Enovit postopek zdravljenja alkoholizma je urejen šele, ko se različna terapevtska sredstva po postopkih med sabo uskladijo. Če je res in le če je res, kakor trdi JR, da "alkoholiki niso bili še nikoli poraženi," tedaj kot logični sklep iz te trditve sledi vprašanje, ali so vedno neporaženi tudi zmagovalci oziroma ali je neporaženost alkoholikov in njihovo zdravljenje kot preprečevanje bolezni odvisnosti v izenačenem stanju, na obeh straneh torej Pirova zmaga. Celo vojnah in revolucijah je alkohol običajno nadomestek za vso pripravljenost na smrt, kot pišem Vladimir Gajšek v knjigi *Nevidni ljudje*: »V revoluciji je zdravje zanemarljivo, kajti namesto mleka teče običajno alkohol, v kritičnih trenutkih pa omamne žgane pijače. Kolikor je obstajala v zgodovini zloraba oblasti, se je izrazila kot vredna obsodbe šele po svojem propadu in razsulu. Kadarkoli so obstajali centri, je bila oblast ljudem nevarna, saj je segala v obrobja trdovratno in z nesmiselnimi, a učinkovitimi ukrepi... Tudi v centralno vodeni državi, kjer je največ veljala plačana in plačljiva funkcija, je bila zloraba oblasti povesakdanjena, podkupnine in izdajstvo pa so bila učinkovita sredstva za oblastniške zamenjave. V revoluciji je bilo mnogo žganja, pa malo mleka, moral je biti tobak, ne pa tudi kruh.«

Alkoholizem se v izostrenih pogojih vedno izrazi že navzven kot nihilizem. V postmodernem slovenstvu pa velja, da se je lastnega državnega, narodnega in družinskega nihilizma, katerega najbolj zunanji izraz je samo še oholost, tako privadilo v 40ih in več letih jugodiktature, da lahko deluje vsečez oblastno in neetično, toda po logiki oblastnih ali uradnih pozicij samih kot takih. S tem pa se odpira sklop vprašanju zdravljenja in rešitve iz katerekoli stiske, ali namreč oblasti rešitev iz stiske sploh dopuščajo – ali pa stisko zgolj še širijo in krizna stanja poglobljajo tako, da delujejo kvečjemu kaznovalno in docela brezobzirno, namreč že od obvezne državne šole naprej. Lažna samozavest je gotovo uradno izvršilno močnejša od slehernega etičnega čuta, kolikor je potiskanje vsega slovenskega naroda na obrobje usklajeno z Rugljevo trditvijo: "Alkoholiki niso bili še nikoli poraženi."

Kot v vseh dosedanjih knjigah JR je bilo mogoče opaziti, kako se usmerjajo psihoterapevtsko proti zvečanju števila alkoholnih odvisnih oseb, zlasti, ker je bilo kakor odpravljeno daljše zdravljenje z rehabilitacijo v "tradicionalni" psihiatriji ali z naraščajočim odvečkom brezposelnih, medtem ko je bilo v socialno gospodarskem prostoru tudi vse več fiktivno zaposlenih, kar je povečevalo v družbi manipulacijo uradovanih–svetovanih obravnav šolstva, zdravstva, zlasti pa delo z narkomani in alkoholiki, kaj šele z ljudmi v stiski. Kajti samovoljnost se je povečala tudi v samostojni državi slovensko tako, da je zmanjševanje škodljivosti spadalo sicer v zdravljenje, toda koristi zdravljenecv ali celo šoloobveznih otrok so bile kvečjemu izgovor za oblast postmodernega državno močnega in odločujočega kanclijstva. Gotovo so bile večje možnosti zdravstvene sprostitve omogočene v času, ko se proti koncu 20. stoletja začele organizirate skupine civilne družbe, ki so se zavemale za zdravo življenje, tudi mirovna gibanja in drugo, kar sem opisal v kratkem Vladimir Gajšek v knjigi *Nevidni ljudje: »Od 70ih let 20. stoletja pa so se začela alternativna gibanja v Sloveniji krepiti z milimi domislicami, ki niso naravnost nasprotovala oblasti, njihova govorica je tekla marveč mimo. S to mimo-govorico se oblasti niso hotele ukvarjati posebej, pa naj je šlo za emancipacijo feminizma in kozmetike ali za transcendentalno meditacijo in možgansko alfa, beta in gama valovanje, za zeliščarstvo ali za biološko prehrano in vegetarijanstvo... Tako imenovana socialistična oblastna in samoupravna "participacija" je izzvenevala v alternativnih gibanjih na Slovenskem sicer nekam znano, kolikor so se oglašali politično regionalni avtonomisti, ki so govorili že mimo socialistične zveze delovnega ljudstva in so poudarjali lokalna športno-rekreativna društva, lokalna kulturna društva, lokalna dramska društva, zasebna zeliščarska društva in skupine zdravnih zeliščarjev, lokalna gasilska društva, pevske zборе in oktete, po drugi plati pa klube zdravljenih alkoholikov, klube mladih, šahovske klube in podobno.«* Kolikor so v svinčenih časih in na temni strani meseca, rečeno v prisposodbi, obstajali odpori porajajoče se civilne družbe, je bila zagotovitev preprečevanja alkoholizma vmesno priznana. Namesto

Uveljavitve človekovih pravic lahko obstaja kvečjemu mreža zahrbtnih dogovorov, ki segajo od političnih instanc do izvrševanja v organih pregona, socialnem delu, šolstvu ali v skladih, kot je pokojninsko zavarovanje, tudi Rdeči križ itd., kjer je manipulacija sicer javno očitna, a o njej javni mediji ne poročajo niti kot del lastne javne državne politike, navzlic nepravilnostim in zdvijani anomiji napredujočega državno uradnega brezpravja. Zato država raje po nemškem vzoru poskrbi za uvedbo metadonskih postaj in svetovalnih centrov za narkomane – ne pa za strogo preprečevanje mamilarstva na plesnozabavnih prireditvah mladine, v preprečevanju alkoholnega in mamilarskega trženja na prikritem vrhu ali z manipulativno oziroma permisivno vzgojo v osnovnih šolah slovenskih zaposlenih jugonostalgčnih ter praktično postkomunističnih tovarišic in tovarišev. Tudi duševna medicina se je znašla sama v državnem precepu, ko so "programi" zdravljenja podrejeni naraščajoči škodljivosti alkoholizma in narkomanije, celo v tako imenovani družinski politiki, ne pa v odpravi bivajoče eksistencialne stiske, v odpravi uradovalne državne in domala vsepovsodišnje, izrazite samovolje ter v onemogočanju sposobnih. V resnici se bolezni odvisnosti slovensko povečujejo, kar se kaže tudi v polpornografizaciji slovenske družine, v glajhšaltungi (vistousmerjenosti) celotnega šolskega sistema, ko je večina slovenskih osnovnih kot državno obveznih šol po vedenjskih vzorcih na stopnji poboljševalnice – saj je velik in zaenkrat nerešen problem, da bi se naučili slovenski šolski obvezniki količkaj dostojno jesti, se obnašati človeško, manj poživinjeno ali razdivjano pri sprejemu razvrto ali preobjestno odklonjene šolske, okusno pripravljene prehrane, v samovolji uradništva od najnižje stopnje, primeroma v socialnem delu in zdravstvu – ko v zdravstvenem domu vladajo pravzaprav administrativne sestre in administrativno usmerjene zdravstvene druge delavke –, v preprečevanju zasebne lastnine in podjetništva ter v kar najširšem onemogočanju sposobnih slovenskih ljudi, da bi napredovali zaradi ustaljeno tranzicijskih oziroma postsocialističnih razmer; ne gre samo za intelektualno vprašanje, ampak za vprašanje javne morale in

osebne etike, ko se je normaliziralo zlo ali krivično kaznovanje sposobnih do mere, ki je eksistencialno nevzdržna prav ob kanclijski samovolji v državno institucijskem smislu, od osnovne šole do ministrstev. V takih situacijah splošno priznane družbene škodljivosti narašča tudi telesno in duševno nasilje, ki ga uradna državna oblast ne preprečuje in ne odpravlja, kvečjemu se sprenevedajo, kakor da ostaja strahotno nasilje celo anonimno in da naj anonimno tudi ostane. Usklajeno z rafiniranimi represivnimi, lažnoobdolžitvenimi, krivosumnimi in med sabo kanclijsko povezanimi postopki državnooblastniške razporejenosti obstaja tudi krivična kaznovanost in izvrševanje oblasti v cerkvenih strukturah, segajoča od katoliške skavtske organizacije z vnaprejšnjimi samovoljnimi prepovedmi in z dopuščanjem nasilja do izživljanja pri oltarju, kar tudi ostaja vse na ravni javne anonimnosti in kot preprečevanje sposobnih že v otroški ali mladostniški dobi. Fenomen odsotnega očeta se kaže v cerkveni organizaciji kot v samovolji patra, ki se primeroma umakne vsakokrat med svoje, ko stori represivni krivični poseg. Tudi v tem pomenu se zdi kakor slovensko samoumevno, da alkoholne osebe ni niti zaželeno uspešno zdraviti, kaj šele vzpodbujati količkaj civilizirano obnašanje od šole do zdravstva, od socialnega do družinskega okolja. Marginalizacija slovenske družbe, kot prikazuje knjiga *Pot samouresničevanja*, se je potemtakem centralizirala – v resnici kot nadomestek bivšega centralnega kompartijskega in enoumnega družbenopolitičnega vodstva ali vodenja.

Etika posamičnika, javna morala in zdravniška deontologija predstavljajo nedvomno posebno področje ravnanj z alkoholiki in drugimi narkomanskimi odvisniki, ki v svoji zasvojenosti posegajo ne le v lastno in družinsko uničenje, marveč skrbijo za vse širšo skrb in narodno zaskrbljenost, segajočo od cerkvenih do šolskih in zaposlitvenih struktur ter v samo socialno narodno življenje. Dejansko je že vplivni priročnik napisal hrvaški strokovnjak za alkoholizem Vladimir Hudolin: *Alkoholizem* – 1969. leta, *priročnik za višje razrede osnovnih šol*, ko še

torej ni bilo narkomanije in dilerjev, prodajalcev in razpečevalcev trdih in mehkih drog, kakor se dogaja po letu 2000 in kakor je bilo že v modi od leta 1995 ali postmoderno prej; V. Hudolin in JR sta tudi leta 1973 že izdala priročno brošuro – *Kaj je alkoholizem?*, s katero nista le opozorila na socialno razširjeno bolezen, ampak je knjižica lahko služila tudi za izpit pri zdravljenju. Za uspešno zdravljenje alkoholizma je JR izdal knjigo *Dolga pot*, 2. dopolnjena izdaja leta 1981, za tako imenovane graditelje pa tudi knjigo *Zmagovita pot* leta 1985, kjer je nanizal s primeri in s svojim stilom zdravljenja po socialno–andragoški metodi uspešno nasprotovanje tradicionalni psihiatriji, obenem z zdravnikom Jožetom Jakopičem in drugimi. Znana je poljudno strokovna mohorjanka *Alkoholno omamljen 1*. Jožeta Ramovša (1981, in 2. dopolnjena izdaja, 1986, lektoriral Rafko Vodeb) ter istega avtorja *Boj za življenje družine* (1983), ki v primerjavi z obsežno Rugljevo *Potjo samouresničevanja* predstavlja pravzaprav temelj alkohololoških spoznanj na Slovenskem, saj obravnava le alkoholizem kot družbeno rano v pošastnih oblikah desocializacije, podrtijo sicer visoke osebne stavbe, vpliv alkohola na človeka, vprašanje o pijancu, zmernem pivcu ali alkoholiku, nadalje bolezensko sliko alkoholizma ter alkoholikovo osebnost, kako deluje alkoholno neurje v zakonu in družini, kako se vede alkoholik v delovnem okolju ter da je alkohol sovražni sopotnik v prometu, obravnava pa tudi problem alkoholičarke, alkohol med mladimi, ki je dejansko resno družbeno vprašanje, čeprav se zdi, da mladi niso sami krivi, ko se vdajajo alkoholu, naposled pa opredeli avtor pitje in družbo, posebej glede na norme o pitju in največkrat neustrezen odnos do alkoholikov, obravnava vzroke alkoholizma v triadi *alkohol - okolje - človek* in končno opozori na zaščito pred alkoholizmom s preprečevanjem ali kako ostati do smrti zmeren pivec. Primerjava med Ramovševo knjigo *Alkoholno omamljen* in *Potjo samouresničevanja* JR, ki ureja in reprogramira ne le alkoholike v socialno–andragoškem sistemu, pokaže na skupne točke socialnega in zdravstvenega dela kot skupinskega dela z alkoholiki. Omeniti velja, da je Jože Ramovš prispeval *Razvoj skupine* in *Strategijo pri skupinskem delu* v knjigi JR *Uspešna pot*

(1983), ko je strokovno prispeval k uspešnemu zdravljenju alkoholizma in odtujitve; posebej je Ramovševa teoretska psihološka zasnovnost obravnavala povrh *Doživljanje, temeljno človekovo duhovno dogajanje* (1990, ocenil V. Gajšek), pri Inštitutu za socialno medicino in socialno varstvo pa je skupinsko obravnaval *Skupine starih za pomoč* (1990). JR omeni v *Temeljnih izhodiščih za začetek dela z didaktično skupino* v svoji knjigi o ukvarjanju z alkoholiki in Ramovševim prispevkom: "Preden sva se z *Ramovšem* lotila dela s 1. didaktično skupino, sem že bil seznanjen z več kot tisoč strokovnjaki, ki so v štirinajstih letih, do vključno leta 1983, šli skozi razne seminarje o alkoholizmu, ki sem jih osebno organiziral in vodil. Tako sem dodobra proučil raznovrstne lastnosti strokovnjakov, ki so se v Sloveniji ukvarjali (ali pa so si želeli ukvarjati) z alkoholiki. Večino ljudi, ki so se prijaviili za didaktično skupino, sem na seminarjih že prej dobro spoznal." (878. str.), tako da je bilo poskrbljeno še za usposabljanje terapevtov, najprej v 1. didaktični skupini s koterapevtom: "Skupaj sva ustanovila skupaj z dr. Jožetom Ramovšem (ki se je pri meni več let usposabljal za skupinsko delo, nekaj let pa je tudi zelo uspešno deloval v vlogi mojega koterapevta) v šolskem letu 1983/84 iz vrst udeležencev 5. alternativnega seminarja o alkoholizmu," (876. str.), kar je opisano v *Poti v sožitje*. Vladimir Gajšek sem v knjigi *Nevidni ljudje* opisal, kako se je razvijala alkoholologija v socialno-andragoškem smislu: »V alkoholologijo je po V. Hudolinovem sistemu zdravljenja alkoholikov vpeljal socialno-andragoško metodo avtoritetni psihiater Janez Rugelj, ki jo je uresničil v Alternativni terapevtski skupnosti. Ta alternativna terapevtska skupnost, ki je združevala ves čas vsaj do 200 zdravljenecv in več, je žela lepe uspehe, predstavljala ozdravljene družine alkoholnih in drugih odvisnikov, ki so dosegli stopnjo samouresničitve in abstinence doživljenjske dejavnosti. Dejavnost v skupnosti terapevtsko pomeni zavezanost določnemu programu, s tem pa diametralno nasprotno postopke, kot jih pozna tradicionalna psihiatrija ali kot je nepsihotične osebnostne motnje ter motene osebnosti opredeljeval psihiater Miloš Kobal ali kot je pojmoval vedenjsko terapijo psihiater Jože Lokar ter psihoterapijo Lev Milčinski. Alternativna terapevtska skupnost v Ljubljani

je pomenila pravo nasprotje metodam tradicionalne in tako imenovane politične psihiatrije, ki ni mogla pokazati enega samega rešenega primera ali ozdravljenega odvisnika, kot je pokazal prej podpolkovnik zdravnik, nato civilni glavni terapevt Alternativne terapevtske skupnosti Janez Rugelj v knjigi Dramatična pot iz leta 1992.

Alternativna terapevtska skupnost je nastala na podlagi spoznanj, da je zdravljenje alkoholne in drugih odvisnosti, tudi zdravljenje nevrotičark in nevrotikov, debelih in samskih... mogoče, če se med sabo povežejo v zaupno skupnost in si med seboj pod vodstvom glavnega terapevta pomagajo ter izvajajo razgibani program s terapevtskimi sredstvi, od biblioterapije do vztrajnostnega teka in brez psihofarmakov. Alkohololog in glavni terapevt je v "aferah" moral že večkrat drago plačati za ustanovitev Alternativne terapevtske skupnosti, kar je izrazil z gladovnimi stavkami in s pozivi na sodišče..., posebej primeroma od leta 1985 naprej, kot psihoterapevtski slovenski odrinjeni znanstveni obrobnik. Alternativna terapevtska skupnost se je uprla vsakokrat medicinskim obstoječim oblastem in vodstvenim strukturam.« Urejanje ljudi v stiski je prejelo vseživljenjsko nalogo.

Šolsko leto, ki velja za rok vsakokratnega zdravljenja in verouka, odreja časovno razporeditev skupaj z vzgojno–izobraževalnim sistemom v Republiki Sloveniji. V razliki od obvezne državne šole se kaže socialno–andragoška metoda v posebnem učiteljevanju, ki sega v vseživljenjsko, ne le učno zavzetost za zdravje in za vseživljenjsko zdravljenje. S tem pa se postavlja tudi psihosocialno vprašanje k omamam nagnjenega slovenskega, evropskega, zlasti bivšega socialističnega srednjelostjstva. Za celostno državno oblast slovensko ni vprašanje, kako da je uradno z ljudmi v stiski, marveč kaj se dogaja z večinskimi postkomunističnim ali neoliberalno krščanskim srednjelostjstvom, ki ne živi v stiski, zato da ohranja svojo večinsko oholo, a malenkostno, večidel tudi protiintelektualno oblast – od

feminiziranih šolskoravnateljskih, šolskosvetovalnih, šolskorazrednih kancljsko usmerjenih oddelkov do bančnih linic, od davčne uprave do socialnih delavk in od vnaprej krivosumnega, večidel mestnega meščuharstva do kaznovalnih metod v cerkvenih strukturah. S tem se postavlja tudi v *Poti samouresničevanja* še dodatno vprašanje, čemu sploh obstaja tako imenovanje zdravljenje ali uradno obravnavanje ljudi v stiski, zlasti potem, ko je odmrta politična ali komunistično usmerjena psihiatrija ter oblastem vdinjajoča se psihologija, tudi ustrezna, ne le vojaška klinična psihologija. Srednji sloj postkomunizma namreč lahko producira nadaljnjo armado zasvojenцев in alkoholikov in socialno bedo zato, da ohranja neprenehno tranzicijsko pozicijo, ki je dilematična, torej v nenehnih razmerah odločitev ali–ali oziroma po izključnosti, torej dilematično. Tako je mogoče šteti med ljudi, ki živijo v stiski, ne le nevrotike, narkomane, alkoholike, zasvojenцев, falirance, hazarderje, duševne bolnike, motene osebnosti, večne samce in vse takšne, ki jih posebej obravnava kot svoje dokumentirane primere državna psihiatrija ali psihologija s svetovalnimi službami, marveč predvsem tiste, ki omenjene stiske producirajo kot državna in uradna oblast ter izvrševanje moči ali kaznovanja. Vladimir Gajšek govori glede na pomen stisk v knjigi *Nevidni ljudje* o tako imenovani Tretji Sloveniji: »Koliko "vlagateljic in vlagatelj" ali "družinskih članov" pa je morda premislilo upoštevke zakona o družinskih prejemkih, če členov niso premislile niti osebe, največkrat osebe brez penisa, ki so vodile postopek...? Tako se izza osamosvojene Slovenije pokaže tista druga, prikrito upravna Slovenija mnogoterih uradov, centrov, odvetnic in odvetnikov, rubežnikov in vsakršnih državnih izterjevalcev, za katero pa se lušči revna Slovenija, Slovenija brezposelnih, Slovenija enoroditeljskih samohranilskih družin, starih in nemočnih ljudi, invalidov, alkoholnih odvisnikov, deloholikov, telesnih odvisnic, narkomanov, izpuščenih psihiatričnih primerov, izpuščenih zapornikov, beguncev, tujcev, zapuščenih otrok iz razrvanih družin, potepuhinj in klateških klošarjev... In kako prav je, da lahko živi tudi ta tretja Slovenija ob vsem menedžmentu in inženiringu postsocialistično in da je treba zanje upoštevati človekove pravice ter

temeljne svoboščine!« Vse dokler bo uradno navzven urejalo narodno zdravje zgolj v sebi zakrknjeno kanclijstvo, od šolskega do zdravstvenega administratorstva, se bo ponavljala stiska. Razvidna produkcija stiske je razvidna v postkomunističnih razmerah še zlasti v mestnih soseskah, kjer prebivajo v stalnih bivališčih med sabo mešani socialni sloji, ki so usmerjeni pravzaprav v počestniško mentaliteto – tako tudi v urejenih mestnih stanovanjskih blokih prevladuje obnašanje, ki je nasilno, predržno in oholo, medsebojno pa otújeno oziroma znorelo v hladu, ko se obnaša že sosed do sosedu kot do tujca ali kvečjemu kot do prezira vredne entitete.

Javno zdravljenje alkoholizma ustreza javnim posegom proti srednjeslojski ideologiji opitosti, ki se je nekako povsakdanjila. Medtem ko so zahodne družbe, tudi sosednje, socialno dovolj jasno stratificirane in pospešujejo zasebno podjetništvo, samozaposlovanje, nove tehnologije, softverizacijo v domala vseh segmetntih koristnih ali produktivnih učinkov, ostaja sreča slovenskega vsakdana skrita v anonimnem prikrivanju užitkarskega discipliniranja in vasezalupinjenosti ter pretirano inštalirane samopodobe v samoveličju, toda malenkostno in razdrobljeno v sleherni kanclijski ali državno plačani situaciji. To velja sociološko, pedagoško, ekonomsko, teološko, psihološko in socialno psihiatrično ter medicinsko na lokalni, občinski in republiško državni ravni. Vprašanje je, kaj pomeni še poroka ali zakonski stan v razmerah, ko se javno proglašata zategadelj za pomembnejše priložnostno ter brezobzirna tekma za slehernu, tudi najmanjšo korist – ko privilegiji delujejo samo še s privilegiji vnaprej. Celo po končni razvojni stopnji genitalnosti se kaže osebna samozalupinjenost slovenstva kot sebiizodostna oblast, ki skrbi kvečjemu zase. Mnoge službe, od osnovne šole do ministrstev, skrbijo za izgubo družbenega statusa slovenskih državljanek in državljanov, da laže opravijo potem s svojimi priveski in izobčenci – v cerkvenih strukturah kaznovalno enako kot že v postkomunističnih tovarišijah pretirane šolskorazredne zavesti in krivičnosti. Vladimir Gajšek sem opredelil v

knjigi *Nevidni ljudje* problem le službenega ali neosebno uradnega odnosa do stiske takole: »*Socialna strategija proti socialnemu obrobju in kriznemu obrobništvu mora združevati raznotere službe, od socialnega dela in socialne pomoči do zdravstvenih in pravnih ter upravno administrativnih služb, če naj bo uspešna in dosledna. S tem pa bi bilo treba odpravljati krivične privilegije tistih slojev, ki se imajo za nadljudi: v zgodovini se je doslej zmerom pokazalo, da so restriktivni ukrepi proti obrobništvu in revščini veljali za pomoči potrebnim, ne pa tudi za tiste, ki so ostali zunaj te oznake in kljub temu trpeli skrajno pomanjkanje. Če bo slovenska tovrstna restriktivnost še strožja, bo verjetno več smrti dojenčkov, več alkoholnih odvisnikov, več klošarskih klatežev, več samomorov, več prostitucije, več zapornikov in tudi mladinskega kriminala... - in centri za socialno delo, policija, sodstvo, zdravstvene službe, zlasti psihiatrija in drugi bojo imeli zagotovljeno delo. Kajti vsebolj se uveljavlja načelo, naj "storitve" plačujejo tudi reveži in invalidi, samohranilske družine, onemogli in ostareli... - češ, za vse - enako plačevanje, v čemer naj bi bila socialna izenačenost. V tem se skriva strašni cinizem postsocializma, ki z restriktivnimi ukrepi in postopki poskuša zdraviti, rečeno simbolno, umirajoče tik pred zadnjim socialnim izdihom ali najbolj revne, ne upošteva pa težav socialne relativne bede.*« Če se bo nadaljevalo - izenačitveno - izkoreninjenje slovenskega naroda, bo predvidoma menda izumrl v dveh ali treh desetletjih 3. tisočletja, saj bo vladala le še srednjeslojska postkomunistična tovarišija s cerkveno strukturiranostjo, odpravljena pa bo v tem smislu javna morala in vsaj družbeni standard prebivalstva. Kemijske in nekemijske zasvojenosti so samo druga plat slovenstva, ki ne živi v stiskah in ki javno, zlasti medijsko spodbuja "postmoderno" samoizgubo.

Alkohologija se konfrontira praktično s težavami ne le navzven, ampak tudi v odnosu do članov terapevtskih skupin. Zdravstvo je v splošnem, kot kaže, preobremenjeno z lastnim delom, zato v analizah obsega zdravstvenega dela v celoti velja, da je ukvarjanje z alkoholiki in drugimi odvisniki še dodatno ukvarjanje z zdravljenjem, večkrat le za

skromno plačilo v prostem času. V treh didaktičnih skupinah pri JR deluje 38 strokovnjakov, od tega so posebej uspešni: Vika Bevc, Franc Heber, Tone Kladnik, Anita Kovačec, Dušan Nolimal, Andrej Perko, Terezija Rožič, Sanja Rozman, Marinka Sila, Zdenka Zalokar Divjak. V tradicionalnih metodah zdravljenja alkoholizma, kot poroča Zdenka Čebašek Travnik, se strokovnjaki tako hitro menjujejo, da seznam terapevtov in koterapevtov zastara v nekaj mesecih. Operacionalizacija zdravljenčevega življenja za dvig je potrebna v časovnih pregledih vse do letnega programa. Verjetno na področju zdravljenja bolezni odvisnosti, zlasti še alkoholizma, v postmodernih časih strokovnjakov primanjkuje, čeprav obstaja ob centrih za socialno delo in ob zdravstvenem osebju še dodatno vrsta centrov proti omamljanju ter za zdravljenje, tudi primeroma s kristoterapevtskimi avtonomnimi postopki v don Pierinovih skupnostih in v domačijski hali ognjiščnih skupnostih zdravljenec, bivših narkomanov. Poleg Ministrstva za zdravje in Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve skrbi za ljudi v stiski posebej rimskokatoliška Cerkev, ki v slehernem župnišču pozna in ureja razmere ter ureja družine za zveličanje v narodni in odrešenjski zgodovini. O socialno-andragoški metodi, Alternativni terapevtski skupnosti in tudi o JR sem javno objavljajl prispevke slovenski književnik Vladimir Gajšek, ko sem poleg intervjujev objavljajl članke o pomenu rešitve ljudi v stiski tudi v tovarniškem tisku, v kulturnih revijah, lektoriral sem Rugljevo *Dramatično pot* ter predstavil to knjigo ob izidu in avtorja primeroma na tiskovni konferenci v Društvu slovenskih pisateljev 24.12.1992.

Glavna poteza zdravljenja alkoholikov in drugih oblik zasvojenosti se ne kaže v kaoidnosti socialne kataklizme znotraj zdravstva, ampak v postmodernem slovenstvu sploh. Uradni ljudje že živijo zunaj javne stiske tako, da proglašajjo odvisnostno delo kot obliko nove podjetniške sužnosti za svoj zgled in vzor: torej je uradno izpolnjevanje kratkih, a učinkovitih obrazcev - od položnic do šolskih opominov itd. - šele prva stopnja raznarodovalne in izvršilne moči, ki

vzpostavlja glajhšaltungo na vseh stopnjah oblasti. Namesto ekonomske racionalnosti se celo v delovanju produkcije gospodarskih in tržnih sistemov - od industrije do kmetijstva - dejansko uveljavlja urejanje prehoda iz ene stiske v drugo kot tako imenovano uradno ali upravno heteronomno delo. Da bi ohranila celotna slovenska tranzicijska oblast svoje položaje, vnaprej onemogoča sposobne ter jih na različne uradne, tudi na paragrafarske, v resnici pa na plačano anomične načine spravlja kar naprej v stisko. Zlom osebe se začne na način glajhšaltunge že v postkomunistični slovenski obvezni državni šoli. Zato je kakršnakoli intelektualnost oblastem že na najnižjih stopnjah nevarna, ko se ne odkriva samo neznanje, naučenost nižjega tipa, ampak zlasti neetična posurovelost in postsocialistično samoupravna oblastniška in kazensko izvajalna drža nad sposobnimi. Podobno je leta 2000 ugotovil pravnik in politik France Bučar v novorevijalnem pogovoru, ko je dejal med drugim: »Taka država postaja parazitska in ima zmeraj manj posluha za državljane. Vedno bolj je koruptna, vedno bolj naprodaj, nobeni politični ali gospodarski umazaniji se ne pride na sled, še celo pa ne pride do pregona.« Ne le represija nad sposobnimi in apriorno krivično kaznovanje, marveč opustitev kakršnegakoli ozira na protizakonitost, nezakonitost ali posurovelost v sebilastnih zvezah predstavlja agonijo slovenstva povsod, kjer je stiska kakor načrtovana dolgotrajno, toda z učinki narodnega izumrtja. Ne gre zgolj za državno ali uradnovalno pozicijo do zdravljenja boleznih odvisnosti, marveč za pomoč in reševanje ljudi v stiski, na kar sem opozarjal zlasti Vladimir Gajšek v knjigi *Nevidni ljudje*, po interesnih dejavnostih in po solidarnosti. Terapevtsko in koterapevtsko osebje z zunanji sodelavci deluje v Republiki Sloveniji v zdravljenju alkoholizma po socialno-andragoškem programu kot v vseživljenjskem učenju zdravega in svobodnega življenja, torej s številnimi (psiho)terapevtskimi kot "prevzgojnimi sredstvi, po rednem urniku, po teku in planinarjenju kot v šoli v naravi, po maratonskem tekmovalnem teku, s pisanjem utrinkov in doživljajskih spisov ter s (samo)raziskovalnimi nalogami ter s posebnimi projekti, v številnih interesnih dejavnostih skupinskih zdravljenjcev, v posebnih projektih,

kar je urejeno po vodstvu šole vseživljenjskega zdravljenja in administrativno ter v povezavah s socialnim delom in WHO". *Pot samouresničevanja* JR se zavzema za medsebojne povezave, ki lahko omogočijo napredovanje socialno–andragoške metode.

V primerjavi z ugotovitvami v *Poti samouresničevanja* sem Vladimir Gajšek (leta 1991, 1993, 1996) zapisal v knjigi *Nevidni ljudje* o ljudeh v stiski, poglavje *Nekoristni, ceneni, odvečni*: »Na krizo ni treba posebej počakati, da bi jo lahko sociološko dokazovali: kriza je vedno v družbah latentno navzoča pod plastmi socialnih vodilnih slojev. Pretirano bi bilo, ko bi kdo pripisal ravno slovenstvu značaj psihonevrotičnih obsedenosti in le skopuško–varčnega obnašanja, kot se kaže primeroma v obrobni in prizadeti prisilni nevrozi in vedenjski znevrotiziranosti, torej v tradicionalno pripisanem hlapčevstvu – takšen narodni značaj je pripisoval slovenstvu alkoholno odvisni socialist in slovenski prvi poklicni pisatelj, sin nepismene matere in vaško potepuškega krojaškega očeta, sicer dekadent in modernist Ivan Cankar. Socialna beda in izgubljenost ni kakšna hipohondrija, ki bi jo kdo obravnaval le kot specifično nevrotski simptom in značilni manjvrednostni kompleks vseh, ki živijo sicer v pomanjkanju.« V primerjavi z JR je pokazala knjiga *Nevidni ljudje* o ljudeh v stiski, v poglavju *Nekoristni, ceneni, odvečni*, da so moteni odnosi znotraj slovenstva, ob dolgotrajni rehabilitaciji in sprotnem preprečevanju zdrsa v stisko pravzaprav opredeljeni bivanjsko zgodovinsko. Socialno–andragoški program JR, ki traja že od leta 1981, je lahko tudi v knjigi *Dramatična pot* in *Pot samouresničevanja* vzpostavil sicer terapevtsko skupnost, v kateri pa je bilo do leta 2000 v zadnjem petletju le še 30 odstotkov alkoholikov, vsi drugi zdravljenici pa spadajo v oblike drugih stisk in kriznih zdrsov, največkrat na kritični točki preživetja, zlati v nekemijskih zasvojenostih. Vladimir Gajšek sem opozoril na cankarjanski sindrom slovenstva, medtem ko se JR opredeljuje za Hudolinov model zdravljenja alkoholikov.

Ljudje v stiski so znamenje socialne države, ki mora poskrbeti zanje z ustreznimi podpornimi in količkaj pravno urejenimi ter finančno podprtimi programi. Preprečevanje zdrs v stisko se začne vedno najprej na uradni ravni obravnave posamičnih, torej od družbe izoliranih primerov, v čemer se *Pot samouresničevanja* določno približuje določilom rešitev, opisanih v Gajškovi knjigi *Nevidni ljudje*. Šele alternativna terapevtska skupnost, ki se zavzema za – gassetovske – elitnike, odpravlja stereotipije tipičnega slovenskega kot predalpskega in balkanoidnega narodnjaka. V razmerah sociopsiholoških študij na Slovenskem predstavlja primerjava med različnimi psihoterapevtskimi pristopi socialno–andragoški program v alternativni terapevtski skupnosti JR ne le teoretske zasnove, ampak visoko rehabilitacijo posameznikov, kar kaže na uspešnost zdravljenja ali rešitev iz stiske. Alkoholološka praksa JR se je uresničila v ljudeh samih, a uresničila se je z njihovim dejanskim osebnim, družinskim ter družbeno darovanjskim samouresničenjem. V času splošne (pol)pornografizacije ne le družinskega, ampak celo javnega življenja, ko naj bi bili "drugačni" posebej pravzaprav v razvidu vidno in slišno isti, med sabo ne samo seksualno prepoznavni (kot v primeru lezbištva in homoseksualnosti ter nevarne pedofilije, čeprav z Lolitinim kompleksom), ampak bi se naj nekako češ zabrisala meja med patološkim oziroma psihopatsko razvrtim (transvestitskim), v resnici pa bolešno ambicioznim izživljanjem in postopnim uničevanjem družinskega čuta, je prav usmerjanje proti vsemu, kar je "drugačnega" tudi že vnaprej uradno krivosumno, čeprav prav tam, kjer bi človek skoraj najmanj pričakoval. Če se bo "drugačnost" slovensko nadaljevala, bo na eni strani vse več zaposlenih ošabnih, prikrajšanih samk, naklepnih jalovk in brezosebnih uradnic, ki bodo "partnerstvo" nadomeščale kot "drugačne" kvečjemu med sabo, izvajale pa bodo oblast od šole do drugih javnih služb, medtem ko se bo hlepenje po moškem spreverglo v komaj kaj več kot v pohlep in oderuštvo, nekakšna "zapuščenost" pa si bo podredila tudi sobitje moškega, če bo sploh pripuščen k postmoderni slovenski ženski. Zavrženi moški bodo lahko klatili po svetu s svojimi spolnimi

fantazijami, in če se bo proces medsebojnega odtujenega odnosa nadaljeval, bodo lahko kvečjemu ploditelji in plačljivi "biološki" očetje, občutek doslej znane ženske prikrajšanosti pa nadomeščen z uradno močjo obvladovanja in s čustveno mrzloti ali z abuličnimi odzivi ter s shisteriziranim preigravanjem. Kolikor pa si bo tudi uspešni srednjeslojski moški iskal "partnerko", bo moral zanaprej svoje sile uslužno odprodati sramotno ženski delovni sili, in če bo še naprej obstajala poroka, bo sklenitev zakonske zveze lahko potekala v cerkveni in občinski socialno-delavski pripravi oziroma s tečajem, kaj da bi utegnila pomeniti zakonska zveza zdravstveno, psihološko, pravno, državljansko, ekonomsko itd., le ljubezni se kakor ne sme omenjati in ne osebne doživljenjske zavezanosti "partnerstvu". Za razliko od prej prodanih nevest v kmetstvu, meščanskih slojnih porok in celo za razliko od partijsko izbranih sklenitev zakonske zveze in tranzicijskih družinskih razmerij je mogoče uvideti zakonsko zvezo v postmoderni uradnosti in samo v uradnosti, v tej uradnosti pa so otroci že živi predmeti države, ki so obvezno tvarno reproducirani v centrih za človeško reprodukcijo: oče in mati sta le še državljansko biološka oče in mati, ki prepuščata vzgojo in oskrbo otrok državnim servisom ter ustanovam, zlasti že od otroškovarstvenih organizacij – kot otroških vrtcev – naprej, kar se nadaljuje na nižji, razredni in višji ali predmetni stopnji obvezne državne šole. Tako imenovana nevrotična stiska se preprosto preuredi v uradno pozicijo in držo, ki je med sabo zlasti feminizirano povezana in niti po uradnih zvezah ni navzven očitna ali je težko sprva dokazljiva – ko p pridejo že tovarišice (in poženščeni tovariši) že v obvezni državni šoli s pravo barvo na dan, se pokaže, da so osnovne šole komaj kaj več kot pomožne šole in tudi poboljševalnice hkrati, v katerih imajo vse prednosti s starši vred le otroci vdinjajoče se vistousmerjenosti, torej glajhšaltunge. In ker obstaja v slovenskem šolskem prostoru vsaj čez tisoč osnovnih – in srednjih – šol, je nemoč slovenskega naroda in njegove kulture povsem razvidna, obvladovanje že šolskih oblasti in tlačenje primeroma sposobnih otrok pa je v svojih discipliniranjih in pretiravanjih ali krivicah že kar vsakdanja šolska

praksa, podobno kot se dogaja tudi v cerkvenih vrstah. Več o problematiki – ne le državnega obveznega kot javnega – šolanja je mogoče prebrati v Gajškovi knjigi *Mladi* (1993–2002), ki obravnava redno šolanje in centre za permanentno izobraževanje. Ne gre torej le za alkoholike in njihove svojce v trenutnem zgodovinskem prerezu, ampak za vse večjo produkcijo "drugačnih" na različnih ravneh človeškega življenja, ki pa ni uradno, ampak zasebno in tudi družinsko. Feminizirano, zlasti državno šolsko uradništvo skrbi, da ne bi prišlo do dviga iz stiske, kar je v poglavju svoje knjige *Zdravljenje in urejanje ljudi v stiski ter šolstvo* kot izgorelost učiteljev po goljufanju kot bizantinski morali opisal JR, namreč v zavesti, da je v slovenskem pedagoškem prostoru pravzaprav učiteljski poklic izginil že v samoupravnem jugoboljševizmu, nadomestila pa ga je državnošolska tovarišija, ki je do alkoholizacije in kajenja celo "strpna".

Alkoholiki in drugi ljudje v stiski, ki se kot zdravljenjenci s svojci in terapevti redno skupinsko ali klubsko srečujejo – delovanje AA klubov in dvanajstih stopnic po dvanajstih izročilih je, kot poroča tudi JR v *Poti samouresničevanja* (365. in 371. str.), opisal Jože Ramovš –, da se uredijo, se po terapevtskem paktu za delo v klubu obvežejo, da vsaj enkrat tedensko, praviloma tudi med počitnicami, skrbeli na istem kraju in ob isti uri za samopomoč in vzajemno pomoč, tako v klubih anonimnih alkoholikov, v klubih zdravljenih alkoholikov in klubih v socialno–andragoškem programu. Poleg organiziranih alkoholikov obstaja še vrsta drugih ljudi v duševnih in socialnih stiskah, na katere sicer pritiska uradno državno kanclijstvo od šole do medijev, morejo pa preživeti v javno množični siceršnji izolaciji in segregaciji, kjer vlada metoda tihega linča. V kategorijo ljudi v stiski spadajo nedvomno psihiatrično označeni, ki prejemale morebiti še invalidnino ter jemljejo nevroleptike – tako so odvisni večidel od drugih in povzročajo stisko le kot opozorilo, kako lahko obstaja tudi prisilna hospitalizacija, kakor je prej obstajal sistem rafinirano prisilnih privedb v politično–psihiatrične državne prostore, torej z *ukrepi* državnih uradnih oblasti, izkazanih v

organih pregona, s sodstvom in zaporniško ali namensko zaporniško z zapornimi odprtimi listi, s hiralnicami, skratka povsod, kjer uradno izrekajo in izvajajo *ukrepe*. Zdrs v psihozo je bil v komunističnem jugoslovanskem režimu voden le v politični patologiji, torej v vodenem in stimuliranem množično-partijskem fanatizmu, v manični nabodrenosti nacionalno-partijske ideologije, tudi v povsakdanjenju norosti znotraj siceršnjih družbenih norm, v logoreji najvišjega državnega vrha, v seksualni motenosti ključavničarsko primitivnega maršala ipd., sploh pa v vladajočih motenih osebah in z njimi javno.

Doživljajska odzivnost je tudi v samostojni slovenski državi plitva, saj vegetirajo, kot ugotavlja tudi JR v *Poti samouresničevanja*, večidel odvisni od nevroleptikov, kar jim zmanjšuje življenjski libido ter ne morejo postati dovolj dejavni, da bi se praviloma aktivirali in rehabilitirali. Obstaja tudi primeroma šolsko privajena neuravnovešenost in duševna motenost pri zaposlenih tovarišicah in tovariših, ki primeroma zahtevajo od staršev opravičilo za šoloobveznikov izostanek od pouka že v uri športne vzgoje - telovadbe, kjer bolni, ranjeni otrok počiva na klopi telovadnice, pokaže na nogah krvav žulj, vendar tovariš športne vzgoje *zahteva* še opravičilo od staršev, da je učenec češ zostal od pouka za uro športne vzgoje, čeprav bi lahko kot odrasel in šolsko zaposlen že na prvi pogled moral videti in vedeti, da šoloobvezni otrok takega opravičila s strani staršev dodatno sploh ne potrebuje: kjer odrasla oseba ne zna ali ne more sama presoditi očitnega dejstva, kaže ne le na stopnjo morebitne bebavosti, ampak na duševno bolezen, ko zdrkne v psihozo v obremenilnih, a objektivno docela nezahtevnih okoliščinah. Nesocializirano vedenje zlasti slovenskega državnoobveznega šolstva, ki nadaljuje večidel že kot nazivna množica uradno zaposlenih tovarišic in tovarišev samo (post)komunistično prisilo in tlačenje, hkrati pa se konfidentsko kot v časih udbe povezuje s policijskim zasliševanje šoloobveznega, od rednega pouka na policijsko zaslišanje pozvanega in privedenega učenca, predstavlja odružbljeno duševno bolestno ozračje, tako da odreagirajo

prav šolske službe psihotično; obenem životarijo šolska osebja in oblasti v znani "pedagoško" privajeni lagodnosti, kolikor na drugi strani samo in samo priganjajo potlačitveno zlasti šolarstvo, ki je nadpovprečno sposobno in ga onemogočajo v zvezah v napredovanju ter z jasnim namenom, da bi zlasti nadarjenim preprečile tovarišice in tovariši nadaljnje izobraževanje. Zdrknjenost v psihozo je obveznošolsko v posebnem pomenu in oziru že tako povsakdanjena, da se znotraj šolskih oddelkov pripravlja le še morebiti narodno izumrtje in ukinitvev slovenske inteligence, vzpostavlja pa se nadzorstvo ne le svetovalnih šolskih služb in ravnateljstev, marveč njihova povezava na lokalno oblastveni ravni socialno delavskih centrov, policije in sodstva, celo v šolski medicini.

Obrnjena zloraba ukrepa kaže največ na množično povsakdanjenost šolskooblastnega onemogočanja, ki se šteje celo navzven za javno, čeprav je dejansko le anonimno in kakor socialistično med sabo samoupravno dogovorno. V tovrstno okolje slovenstva spadata predvsem dve oznaki: ukrep in privedba, vse pa z oblastnim naklepom, da bi s uničila dejanskost in da se prikazuje dejanskost kot neobstoja. Celo več, kjer se primeroma starši z otrokom vred ne uklonijo znani slovensko državni znotrajšolski segregaciji ali ne pristajajo na glajhšaltungo, poskusi šolska oblast, zlasti v osebah ravnateljstev, šolskih pisarn ali svetovalne službe ter s tovarišijskim razredništvom tudi naklepno preurejati dejstva ter zna prenarajati resnico vsaj poskusno – učencu pripisuje lažno in naklepno napadalno prekrške, ki jih sploh ni storil, niti ne ve zanje. V takih razmerah se lahko dogaja tudi bilokacija, to je prikazovanje ali videnje učenca hkrati na dveh mestih. Posebnosti vladajočega srednjeslojstva, ki živi po obrazcih ustaljenega ugodja, bi se lahko usmerile v tako imenovano duhovno ekologijo in druge njuejdževske cilje, ko bi bilo mogoče vzpostaviti v slovenski samostojni državi manj nasilne odvisnosti ter spoštovanje pravnega reda, kolikor bi tudi življenje smelo ob neštevilnih uradih od krajevne skupnosti in občine do republike potekati svobodno in bolj

sproščeno. Kot vse kaže, postaja Republika Slovenija po svoje vsebolj država varnostnikov in nadzorništva, ki pa je privilegirano med seboj, medtem ko se dopustno skozi narodno izumiranje vsebolj širi postkomunistično nasilje, tako da je že domala scela ukinjeno "trajno partnerstvo" in predstavlja monogamni zakon občinarsko izjemnost, vsebolj pa se razširjajo skupnosti uradnih in zaposlenih samskih in vasezalupinjenih žensk ter pomožčeno udinjajočih se priležnikov. Vasezaprto institucionalnosti je dosegla stopnjo, ko je razosebljanje javno. Posledice so sicer razvidne v alkoholizmu kot socialnem raku, v pospešenih narkomanijah, zlasti med mladostništvom in v generaciji srednjih let, pa tudi v nekemijskih odvisnostih, zlasti v videoholizmu, v ambicijski brezobzirnosti ter v pisarniških sadizmih ali krivosumnosti – navzven pa oblepljeno zaradi lepšega z visokimi, a nikjer pravzaprav znanimi načeli in cilji.

V primerjavi z *Dramatično potjo* in *Potjo samouresničevanja* sem Vladimir Gajšek že dokončno leta 1993 ugotavljal ob kataklizmah tranzicijskega slovenstva v knjigi *Nevidni ljudje*, ko sem opredeljeval skupno in družbeno zdravljenje ljudi v stiski ali *institucijo psihiatrije ter alternativo antipsihiatrije*:

»Med povpraševanjem in kompetenco obstaja vendarle vrzel. Kakor da bi se usmerjeno izobraževanje sprevrglo v usmerjeno dušezdravstvo in laično dušebrižništvo. Psihoterapija, ki se namreč nenehljivo spreminja, predstavlja dejansko napetost in vnaša med terapevta in zdravljenca po tej napetosti tudi nemir.

Ugotoviti je mogoče psihološko, glede na obiske in psihološko, da da bi naj imeli psihoterapevtski sestanki jasno izraženo korist ter so nedvomno uspešni.

Če naj se ohranijo mnogovrstne (psihoterapevtske šole in smeri še naprej, bi bilo treba njihovo veljavnost in verodostojnost preveriti na znanstveni podlagi ter na primerjavi uspešnega kompletnega zdravljenja. O uspešnosti psihoterapevtskih šol, o rešenih primerih, o kompletni rehabilitaciji – pa naj gre za alkoholike ali narkomane, za nevrotike ali duševno lažje motene ter duševne bolnike, za debele ali preprosto za ljudi v stiski in tesnobi..., psihoterapevtske statistike preprosto molčijo. Pri tem je vsaj z neopsihoanalitskega gledišča jasno, da se je (psih)analiza končno rešila desetletja dolgo projiciranih zdravstvenih pričakovanj in posebnosti. V tem smislu se je ponekod uresničil tudi holistični princip, kajpak skupno s sistemsko teorijo.

(K V psihoterapijah in psihoterapevtskih postopkih gre tudi
O za kulturo transfera in kontratransfera. Kadar je
N transfer med zdravljencem in (psih)terapevtom ali
T psihiatrom ustrezno vljuden, prijazen in ko ima
R zdravljenec polno zaupanje v psihoterapevta, je psihična,
A) socialno analitična in prognostično predvidljiva obravnava
T nedvomno uspešna. Zaenkrat še ni dognano, kako bo
R pravzaprav učinkovala (psih) terapija, ali bo obravnava
A resnično uspešna ali ne, saj ni odvisna sama obravnava le
N od metode, ki je lahko še tako dodelana, marveč tudi od
S terapevta in njegove osebnosti. Torej se po svoje še
F (psih)terapevtski odnos zmerom in v vsakem primeru zvede
E na raven odnosa. Na ravni odnosnosti se dogaja
R psihoterapija kot zdravljenje, ki potrebuje človeka s trdno
osebnostjo –

a kdo zdravljencu vnaprej zagotovi, da je naletel na neuklonljivo terapevtovo osebnost?

Ljubeznivi odnos transfera je vzpostavljen šele tedaj, ko psihiatrični intervju ni zasliševanje in ko osebni ali družinski anamnestični podatki ostanejo tam, kjer so bili povedani, saj zanje velja terapevtska molčečnost. Zaenkrat pa igrajo še zmerom v samem terapevtskem odnosu svoje vloge tudi jezice in strahovi, moški protest, razgreta užaljenost, "prepričevanje", izzvano samodokazovanje, ker je odnos med zdravljencem in terapevtom večkrat zgolj psihiatričen. Večina zdravljencev se že zaradi stiske počuti užaljene, ko podreza v bolečo točko terapevt tako, da uvidi možnost obrambnih zdravljencevih mehanizmov ali koliko prenese.«

Ljudje v stiski se morajo znajti posebej neuradno, če hočejo preživeti, saj država v svoji socialnosti izdaja kvečjemu zapletene obrazce, da zavlačuje s pomočjo, obenem pa se povezujejo dejavniki kot pomoči v plačane službe in svetovalno delovanje, ki je postkomunistično. Če se je tranzicijska družbenost zanašala, da lahko reši slovenski narod tradicionalna psihiatrija kot nadaljevanje politične psihiatrije, je kontratransferno odgovorila na take želje psihiatrična dejavnost samo še postsocialistično in v okviru dopuščene demokracije. Posledica je bilo poveskanjenje ne le osebnih motenj, ampak javnih škandalov – kakor da bo propadla najprej slovenska družina in se bodo mladi rodovi "izšolali" v komaj kaj več kot pomožnih osnovnih šolah ter nekakšnih poboljševalnicah, opremljenih z videokamerami in varnostniki, medtem ko naj bi tovarišijstvo ohranjalo pozicije represivnega komunizma in balkanoidnosti. Preseganje krize slovenstva je bilo omogočeno šele z odmrtnjem preplačanih tipov starega totalitarnega režima in z vnosom idej, ki bi Slovenijo vendarle rade spet priključile Evropi. Šele v takem smislu je mogoče tudi z JR in drugimi pripoznati, da je zdravljenje in rehabilitacija ljudi v stiski sicer zamotan in dolgotrajen proces ne le psihološke, teološke, kulturnovzgojne, kreativnostne, (anti)psihiatrične, andragoške, teološke, seksološke, psihoterapevtske, socialne in ekonomske obravnave, ampak da zahteva odločno delo za izboljšanje družbenega in osebnega stanja, vzpostavitev

družinsko zdravih odnosov in polnega starševstva, omogočanje šolanja za vse sloje prebivalstva in napredovanje nadarjenih, uvajanje novih tehnologij v informacijski ali postindustrijski družbi ter standarde, ki ohranjajo narodnost in kulturo v jeziku in po značilnostih humano ter vsaj moralno.

Alkoholizem in druge zasvojenosti je mogoče odpravljati v skupinah zdravljencev edinstveno tako, da se vsi tisti, ki so se znašli v spolnih, poklicnih ali družinskih zapletljajih, v nevrotičnih in psihotičnih motnjah, vendarle poskušajo rešiti ob (psiho)terapevtski pomoči. Osmislitev življenja na poti samouresničevanja poteka postopno, a vzdržno. V terapevtsko-skupnih prizadevanjih in solidarnih posegih za zdravje je mogoče zaznati tiste pozitivne lastnosti, ki jih imajo nealkoholiki in nekadilci, ljubitelji leposlovja in kulturnih dejavnosti ter prireditelji, telovadci in ljubiteljski maratonce, planinci in potohodci, urejeni starši in otroci, v zdravje in (samo)pomoč usmerjeni mladostniki in starostniki, sploh vsi, ki si osebno in javno trudijo za samouresničevanje. Samouresničevanje poteka tudi po krščanskem izročilu, ko se pokaže dejavna ljubezen in je ljubezen do bližnjih razvidna v delih in trdno zasidranem upanju ter z Božjo pomočjo. *Pot samouresničevanja* govori ob *Nevidnih ljudeh* primeroma v prid tej ljubezni do bližnjika.

Družbeni kontratransfer v slovenski *socialni* državi je lahko v bodočnosti slovenstva in širše predvsem v evropskem duhu in v evropski zgodovinski vlogi mednarodnega uspešnega sožitja. In ko JR s *Potjo samouresničevanja* ugotavlja, da je človeško bistvo sicer nedoumljivo, ne zapade v nekakšen postmoderni agnosticizem, ko se vprašuje, kako bo nadalje z življenjskim slogom, kako se bo porabljal delovni in prosti čas tudi glede na ponotranjenje soljudi, ko se ne bi med sabo le ujedali in se zažirali drug drugemu v osebno drobno ali notrino propalega družinskega ali narodnega izročila, kako si zapravljajo sicer zdrave

ženske življenje s prijenci, prevaranti, slabimi gospodarji, nepredvidljivimi neodgovorneži ali tepčki, tudi z odvisniki alkoholiki in narkomani ter, rečeno pejorativno, s "faliranci", pri čemer še raje masturbirajo, ne da bi si iskale ustreznega ljubčka, zakaj je v šoli zanemarjeno učenje, zakaj se istospolno "drugačni" ne potrudijo, da bi dosegli heteroseksualnost, zakaj se tudi v slovenskih psihoterapevtskih razmerah, razen nekaj redkih izjem, nihče ne zmiga, da bi usposabljali ljudi k dejavnemu življenju, marveč sami spremljajo životarjenje...

Opredelitev, kako si naj poišče človek v stiski vsaj približne odgovore na vprašanja zloma in stranskih poti, najdeva JR v *Poti samouresničevanja* med drugim kot upoštevanja vredne parametre: "poklic, sodelavce, predstojnike, napredovanja, tekmovalne odnose," kar sodi v službene kategorije ne le slovenskega postsocializma, v katerem je poklic uresničen, če je služba - ob prešolanju poklicnih smeri - ko so "sodelavci" v timskem delu uglašeni le, ko so tudi vsaj ustrezno plačani ter je sistem podjetništva urejen; ko predstojniki niso nameščeni politično, vladno oziroma po politično strankarskem pristaštvu pristransko; ko bi bilo možno napredovanje že iz razreda v razred sposobnim ali nadpovprečnim učenkam in učencem vsaj v obvezni državni šoli in bi bilo sistemsko količkej in humano urejeno, da bi se vzgajala v slovenski državi bodoča inteligenca; ko tekmovalni ne bi prevladali po strahotni brezobzirnosti in celo proičloveško, zadrženo in prevarantsko, sovražno in zgolj v plitvo prikritih nasprotstvih oziroma s privilegiji in zavajanji. Med take parametre šteje JR tudi "znanstveno življenje, zlasti osebnostne zglede znanih znanstvenikov," s čimer gotovo ne misli na slovenske, v komunizmu sprevržene in sebezadostno zaostale "naravoslovce" ali znanstvenike na področjih državne odvisnosti, ki so generatorji nasilja in samozaverovane družbene kontrole ter so v preračunljivosti ali po zvezah komaj kaj več kot zli, tako da slovenski "zglede znanih znanstvenikov" kažejo predvsem na nestrpnost in na slepoto v priučenosti siceršnjih zaostalih igračarij. Kolikor JR upošteva kot ustrezni parameter odgovornosti celo slovensko

"šolo, učitelje, sošolce," se ozira iz časov preteklosti, ko je bila šola komaj kaj več kot titoistična, tovarišice in tovariši pa so samo izvajali program šolskega socialističnega samoupravljanja, medtem ko so "sošolci" predstavljali eno samo glajhšaltungo povprečja ter objestno prenapeto nasilje ali otroški sadizem in splošno sprejeto mladostniško delikvenco. Znotraj opazovanj kontinuuma številnih parametrov, ki so pomembni za posameznika naj spada po mnenju JR: "šolski uspeh, ki vedno odločilno opredeljuje slehernikovo življenje, kajti odličnjaki so praviloma kralji, zadostneži pa večni revčki," ko so šolski odličnjaki v obvezni državni šoli ponavadi le postkomunistično privilegirani tipi malomeščanskega sloja ali vladajočega meščuharstva ter vasezkrknjenega "sistema", medtem ko je graja in nezadostno ocenjevanje zanašič pripisano šolarstvu, ki ne ustreza tovarišicam in tovarišem že v državni obvezni šoli – izginotje didaktike in pedagogike v slovenski osnovni šoli je tako očitno, da se ravnateljstva, šolsko pisarništvo in zaposlene tovarišije postavljajo kot peta, verjetno najmočnejša veja oblasti in prisile, posebej zoper družino in nadpovprečnega otroka, torej zlasti proti narodu ter za ohranjanje skupno jedrnega tlačjenja, vse pa v konfidentski povezavi s policijo ter z uradovnim občinarstvom, zlasti v tako imenovanih centrih za socialno delo, po tretji strani pa sodeluje še cerkvenost v imenu greha in krivičnega kaznovanja, saj tudi župnijski verouk traja enako kot šolsko leto...; v tem smislu lahko dosejajo odlični uspeh šele učenci na šolah za permanentno izobraževanje, kjer so odnosi do učenja jasni in si sadizma profesura niti ne more privoščiti. V nove vrste odvisnostnih bolezni spada ob siceršnji socialnosti tudi nakupovalna mrzlica prebivalstva – ob gradnji trgovskih središč in veleblagovnic, ki obratujejo tako rekoč noč in dan in določajo kakor socialni status večine, posebej tudi s televizijsko ali že internetno prodajo in trženjem.

Ko govori s *Potjo samouresničevanja* JR o parametru "družbeni sistem: od totalitarizmov do demokracij," verjetno zagovarja najprej ustavni red in besedilo tudi slovenske ustave, ko se je država v svojem

političnem sistemu vendarle tranzicijsko sprevrgla v večstrankarsko demokracijo, čeprav vse kaže na monopol vladajoče politične ali "neoliberalne" stranke ter postkomunističnega državnega vodstva nasploh. Ko upošteva v parametru opazovanja posameznika JR tudi "stanovanjske razmere, sostanovalce, sosede, soseško," se ne opredeljuje toliko za humano ekologijo, ampak prej za zdravo družinsko življenje, čeprav slovenski dvoriščni in cestni gangsterizem ob kriminalu narašča, tako da pretepajo že prehitro odrasli sosedovi otroci s tolovaji ne le pozverinjeno šibkejših otrok, ko se izživljajo nad njimi v šoli in po šoli kot šolsko rabljevstvo, ampak pretepajo tudi bolne in ostarele, ne da bi jih sodišče poslalo nemudoma v poplajševalnico. Uničevanje poštnih nabiralnikov, kraja koles iz kolesarnic, poškodovanje osebnega, družinskega in družbenega imetja je v slovenskih razmerah tudi v "boljših" mestnih soseskah čisto običajna reč, prav tako psihično sprevržena in fizična napadalnost ali medsosedska nasilje, "prijavljanje" in zahrbtno obrekovanje z zlonamernimi osebami kot gospodarji ulice. V stalnem bivališču se oskrbijo stanovalci tudi na hodniku, v predsobi ali za zaprtimi stanovanjskimi vhodnimi vrati doma s paralizantskim razpršilom, ki lahko onesposobi možne nasilne napadalce – mestna policija namreč pride intervenirati skoraj vedno "prepozno", tako da se morajo ogroženi zavarovati sami. Kadar se starši srednjeslojstva obnašajo do sebilastnih oblasti nekritično ali celo vzljivo, ugotavljam na drugi strani Vladimir Gajšek v knjigi *Nevidni ljudje* tudi njihovo brezobzirnost ali skupno ponarejenost: *»Vsem tistim staršem, ki se komodno z oblastjo vred samo smehljajo, se sprenevedajo, češ, vse je v najlepšem redu ali "popolnoma" zaupajo postkomunajzarski šoli, bi nasmeh brž zamrznil, ko bi njihove hčere zašle na stransko pot mladinske narkomanske prostitucije in ko bi njihovi sinovi prodajali sebe za ščepec droge. Tedaj pa poje ta pesem drugače in se izkaže izza vrhnje plasti "urejenosti" strahotna mizerija zadrogiranega obrobništva, tudi skrajna nesreča staršev. Perverzno pa je, ko uživajo eni na nesreči drugega in so pri tem celo "slovensko" privošljivi - časniki pa itak ne poročajo drugače, razen č je primer dovolj zanimiv, medtem ko na televiziji in radiu rajši*

govorijo o odpravi pršic na sobnih rastlinah kot o kakšnem problemu mladinske zadrogiranosti... Slovensko postkomunistično zlo se kaže tudi v naklepni anonimnosti, ko gre za privoščljivost - če kdo komu privošči, da ima onesrečen sina ali hčer v bolezenski odvisnosti, se mu ne bo nič zgodilo, saj ostaja zakrit z anonimnostjo - v imenu spoštovanja osebnosti. tako oblast spoštuje le in zgolj svoje osebnosti, po drugih pa uradno gazi do krvi in čez, v smrt. Diskurz o drogah zajema potemtakem temeljno fantazmo slovenstva, ki se izraža v odružbljenm opijanju z alkoholom, po drugi plati pa posebej z obrobništvom narkomanstva. Senzacije so z drogami vred ob zlorabah sublimno potisnjene v ozadje, shizodinamika pa se povečuje.» Vsekakor bi bilo treba vzpostaviti količkej demokratične in vzajemne odnose med ljudmi, da bi hoteli solidarno sodelovati in bi tako izrazili smisel za samopomoč.

Edinstveno skrb za ljudi v stiski lahko preprečujejo uradne instance v Republiki Sloveniji, saj se javno kakor ne zazna, kako so povezane med sabo uradovalne grupe, ki delujejo avtomatsko brezosebno in po obrazcih, toda vendar na način osebno javnih zamer in eksistencialno maščevalno, le da ohranjajo model postkomunističnega totalitarizma v svojem oblastvenem odločanju. Kritične razmere so razvidne glede na boleznj odvisnosti in na ljudi v stiskah tudi z naraščajočo formalizirano oblastjo kancljskega obnašanja na lokalnih stopnjah in celo v neuradnem nasilju vzpostavljenih mestnih tolp, o katerih se kakor ničesar ne ve, mediji pa tudi skrbijo zlasti za poročanje o državnih oblastnikih in njihovih potovanjih v tujino ali o njihovem kabinetnem postsocializmu. V urejanju ljudi v stiski ne spadajo le slovenski abstrakti teoretskega niza, marveč zlasti teoretično podložena praksa, ki zahteva znanje ali "know-how" v psihiatrični obravnavi, ta pa zajema tudi poleg posameznika družino in širše skupine, rodbino in narod. Tako imenovane soseske spadajo v stanovanjsko upravljavska podjetja, ki organizirajo na svojevrsten način medsebojna razmerja plačevanj vzdrževanja stanovanjskih hiš, ne glede na lastništvo; značilno je, da so lastniki stanovanj tudi nižji sloji, kjer začuda prevladuje tudi

neoliberalno uradovalna miselnost, poudarjena z mešanimi zakoni, sicer pa tudi s stanovalskim samodržtvom. Iskati v takih stanovalskih razmerah še kakšno planetarno zavest, s katero naj bi se slovenski prebivalci v svoji samotnosti počutili količkaj svetovljane, je komaj jalovo praznoverje in slepo zaupanje, da bi bilo slovenstvo sposobno preživeti: sosledje delovnih navad iz razmer avstroogrske monarhije in kapitalizma je bilo pretrgano za vsaj pol stoletja, ko se je slovenski narod dvignil v svojo samooblastno moč zase, čeprav odvisnostno od diktature bivše totalitarne zvezne države. Še vsaj po 10ih letih po osamosvojitvi izpod jugoslovanskega komunističnega jarma morajo šoloobvezni otroci klicati "iz navade" zaposlena osebja po vzoru komunistično partijskih tovarišic in tovarišev, temu pa ustreza tudi sleherno osnovnošolsko podrejeno postkomunistično obnašanje. Verjetno si socialne delavke, šolske tovarišice in tovariši s kanclijskim svetovanjem, tudi zaslisevalni organi pregona nedolžnih otrok v šolskih pisarnah in druga lokalna uradniško brezosebna množica, ki predstavlja oblast po obrazcih in avtomatizirano ter kvaziobjektivno, ne bo mogla podrediti sodišč, da bi sodniki in sodnice morali soditi brezosebno in po lažnih obdolžitvah, krivosumnih naklepih protidružinsko, tudi ne v primeru, ko imajo sami v osnovni šoli primeroma svojega šoloobveznega otroka ter upajo na milost s strani šolskooblastne tovarišije. Sicer se neetična in anomična drža pete veje oblasti državno že mašuje, ker *pomožna generacija* ne more preživeti niti glajhšaltunge in se bo brezobzirna in odtujena tekmovalnost, ki ne pozna drugega mimo lastne bolestne, tudi lokalšovinistične ambicije, zlomila. JR s *Potjo samouresničevanja* je nedvomno dokazal v svojem dolgoletnem usposabljanju ljudi v tiski za zdravo življenje, da socialno–andragoška metoda presega ustaljeno uradovalno moč vsakokratne oblastne in represivne prisile, od prisilne psihiatrične hospitalizacije do bivanjskega preseganja odružbljene in celo vódene in nasvetovane stiske.

Šolski primer, kako se je socialna psihiatrija razvijala v njuejdževskih gibanjih, je tudi vstop filozofskih tendenc v

psihoterapevtske razmejenosti ali kompetence urejanja, zlasti s slovenskim "lancanstvom" oziroma s slovensko ideologijo neoliberalizma na psihološkem in socialnem področju. Kolikor je v neučinkoviti prostor psihoterapije vstopila postmodernistična "filozofija", se je sklicevanje na Ernsta Blocha ali J. Pieperja (*Srčnost in zmernost – Razumnost in pravičnost*) pokazalo za introspektivno, ne pa niti alkoholološko praktično.; kolikor so uspešni Buber, Jaspers ali Maslow, predstavljajo dejansko razporejanje pozitivnih znanj o eksistenci, ki hoče tudi k optimalnemu cilju na poti samouresničevanja. Kar zadeva omenjenega ideologa neliberalne kot libertinsko politične stranke S. Žižka, je treba ugotoviti, da tudi nakladanje krožkarskih publikacij ni moglo mimo dejanske samoprevare, kar ugotavlja s *Potjo samouresničevanja* tudi JR, ker je tovrstna naravnost ideologije, ki se proglašča celo za nekakšno filozofijo, samo še nadaljevanje znane komunistične ali titoistične in protiintelektualne prevare, po kateri se tovrstni medsebojni miselni podpiranci kažejo kot v pomožnih vrstah sebizadostno in znova samo in samo uradovalno ali "teoretsko psihoanalitsko", karkoli bi že tovrstno nakladanje sploh moglo pomeniti. Kvečjemu jezav odnos do slovenstva je premalo, da bi pomagal komurkoli v stiski, kaj šele objestnost komunistično partijskega novih ali neoliberalno usmerjenih aparatčikov, ki se zanašajo, da je preživeta ideologija še vedno dovolj tranzicijska, da jim omogoča podporo tudi v peti veji oblasti ali v šolstvu. Omenjen je v *Poti samouresničevanja* filozof I. Urbančič, ki je dejansko velik poznavalec Nietzscheje filozofije in se je zavzemal za prevod del tega avtorja, poleg poznavanja neotomizma v zgodovini slovenske filozofije, v tem smislu je omenjen še heideggrovec in marksistično angažirani T. Hribar, ki se je ukvarjal po svoje zlasti s fenomenologijo in ima glavno zaslugo, da se je lahko po propadu titoistično usmerjene "filozofije" lahko uveljavila v ljubljanskem filozofskem interesu prav fenomenologija in ontologija – čeprav Hribar ni raziskoval odnosov med ontologijo, fenomenologijo in globinsko psihologijo Binswangerja ter psihoanalitskimi zamislimi, niti odnosa med Freudom in C. G. Jungom in A. Adlerjem ali med K. Jaspersom in M. Heideggrom itd., je mogoče

dognati, da je prispeval k spodbudi zanimanja mladih in srednjih rodov, da se ukvarjajo z metafiziko. V kratkem je omenjen mariborski škof Anton Stres, ki je dejansko prispeval velik delež v razumevanju in vzpostavitvi človekovih pravic in k slovenski filozofiji, niso pa omenjeni J. Juhant, R. Koncilja, I. Štuhec, E. Kovač, F. Križnik, niti ljubljanski nadškof in slovenski metropolit Franc Rode ali prej ljubljanski nadškof in slovenski metropolit Alojzij Šuštar, ki sta nedvomno prispevala k nazorni uveljavitvi etike in morale ter sta vplivala na uresničevanje krščansko kulturnega vzora slovenske – kot evropske – družine.

Jellinekova poznana evolucija alkoholne toksikomanije razporeja alkoholike po alfabetu v alfa alkoholike (ni še prišlo do izgube kontrole in do nesposobnosti abstiniranja, prehaja v gama in delta tip), beta alkoholike (v vinorodnih krajih, pogosti telesni zapleti alkoholne bolezni, zlasti želodčni katar, alkoholni polinevritis in ciroza jeter, šrehaja v gama in delta tip), epsilon alkoholike tako imenovani dipsomani, jezavi alkoholiki z občasno obsedenostjo pitja), gama alkoholiki (občasni alkoholiki z nenehnim vračanjem v pitje) in zeta alkoholike (že pri manjših količinah alkohola nastopijo spremembe vedenja z agresijo, pogosti storilci krvnih deliktov, kar se razlikuje sicer od patološke pijanosti) in v treh fazah: – simptomatična faza, ki se deli na predalkoholno fazo in predromalno fazo, – kritična faza, – kronična faza; vse tri faze po zaporedju imajo svoje značilne bolezenske manifestacije. Za zdravljenje alkoholizma in drugih bolezni odvisnosti je značilno, da se jih ne da zdraviti nemara le s čaji in tabletami, ampak posebej psihoterapevtsko in alkohološko praktično. Če je res in le če je res, da je potrebno v psihoterapevtskih pristopih k človeku v stiski spoštovati spoznanja, izhajajoča iz starosvetnih modrosti in življenjskih resnic, pri tem pa se previdno ozreti k vsaki novotariji, tedaj je tudi zaljubljenost v zgodovino tvegana, saj se ukvarja v določenih obdobjih človeške ali narodove skupnosti ter ob pomožnih vedah, torej v arheologiji, heraldiki, genealogiji, diplomatiki, veksilogiji, sfragistiki, numizmatiki itd., tudi ob arhiviranju podatkov o dogodkih, obenem pa

ponuja prav zgodovinsko gledišče vpogled v vsakokratno aktualnost duha časa, idej in načina življenja ali življenjskega sloga prebivalstev ter posameznikov. Kolikor je zgodovina – ne le slovenske – psihiatrije prepisana z drugimi, nemedicinskimi in celo z nepsihološskimi pisavami, se odkriva reševanje ljudi v stiski zgodovinsko komaj še upravičeno, kar velja celo za odrešenjsko zgodovino. Ko sem Vladimir Gajšek (so)ustanovil prvo HGV društvo Slovenski ščit, je s člani društva lahko nahajal nasprotovanje genealoškim, heraldičnim ali veksiloškim raziskovanjem, ker je manjkala v času kontinuitete (post)socializma tudi upoštevanja vredna zgodovinska poslanica narodne prihodnosti. Zato je bila zgodovina medicine, ekoloških in mirovnih gibanj, civilne družbe, Cerkve in (anti)psihiatrije, kulture na Slovenskem označena z odsotnostjo, v zgodovini psihiatrije posebej pa se je po 2. svetovni vojni in v času med 2. svetovno vojno lahko potrjevala le določna miselnost dialektičnega materializma ter znanstvenega socializma. V tej zgodovini se je po odcepu iz vojaške psihiatrije JR čutil v Škofljici poklicanega od Usode, da je vpeljal nemudoma Hudolinov model zdravljenja alkoholikov. Ob centrih za socialno delo, ki se ukvarjajo z odpadlim delom v ničes eksistencialnosti zdrsnejenega prebivalstva, bi morala prav vloga socialnega dela posodobiti svoj pristop k ljudem v stiski, kakor sem opisal primeroma Vladimir Gajšek v knjigi *Nevidni ljudje: »Centri za socialno delo ali centri za socialno skrbstvo so državni, zato oblastveni in pravno urejeni organi socialne in materialne pomoči. Povezani so s sodstvom, s policijo -primer družinskega nasilja, posebej nad otroki- in deloma z zdravstvenim sistemom, tudi s psihoterapevtskimi skupnostmi, zlasti ko gre za obrobništva alkoholizma in mamilarstva. Revni ljudje pa premalo poznajo zakon o socialni pomoči in ne vejo, da je njihova pravica zahtevati od države socialno pomoč, izraženo v denarju. Centri za socialno delo ali centri za socialno skrbstvo so uradi socialne pomoči, ki so po občinah in krajevnih skupnostih ali v mestnih združbah postavljeni ravno za urejanje socialnih in psihosocialnih ter družinskih razmer. Kajti socialna varnost je bistveno državna varnost v narodni enoti - to je v družini. Šele socialno varna in preskrbljena družina tvori osnovo zdravega*

in polnokrvnega naroda in je pripravljena resnično braniti svojo domovino.» Vloga centrov za socialno delo je potrjena skupaj z zdravstvenim skrbstvom, ko se medsebojno količkaj poveže in ko se ne izživlja nad stisko, ampak količkaj pripravljeno ponudi možnost rešitve in pomoč ter upoti alkoholika na zdravljenje.

Abstinenca od alkohola, nikotina, pomiril, od trdih in mehkih drog ter drugih negativnih zasvojenosti predstavlja sicer začetno stopnjo vzdržnosti po zakonu modrosti v zdravem življenju, in celo takrat, ko si institucionalnost prizadeva v 3. tisočletju večidel zdrave in nadpovprečne izolirati, jih segregirati in potlačiti, da se lahko slovensko nadaljujejo sile kontinuitete tudi in predvsem v zdravstvu, v vzgojno-izobraževalnem sistemu, v socialnem delu, celo še v cerkvenih strukturah, kjer je sprenevedanje lahko posebej utemeljeno na pridodajanju krivdnih občutkov po krivici in je pretirano discipliniranje kot negativna sankcija le nekaterih vnaprej industrializirana kot onemogočanje. Predstavitev pri zdravljenju alkoholizma, ki predstavlja zelo pomembno osebno zavzetost in zavzetost partnerjev in svojcev za skupinsko vključitev v progresivno pozitivno rešitev zasvojenke ali zasvojenca, pomeni JR poglavitno diagnostično in terapevtsko metodo zdravljenja alkoholikov, saj velja za nealkoholike in alkoholike ter druge zdravljenca, da je sposobna terapevtska skupina primeroma bivših alkoholikov oceniti zavrnljivost ali sprejetost predstavitve, obenem pa najde človek v stiski tudi cilj samouresničitve po kritično globljem in analitičnem vpogledu v svojo življenjsko vlogo. Zdravljenec namreč lahko deluje na različnih tvornih življenjskih področjih in s tem preprečuje vrnitev v alkoholizem ali v bolezen odvisnosti, kljub potlačitvam s strani institucij ali vodenju državno plačanih oseb. V tem smislu sem primeroma Vladimir Gajšek kritično in analitično jedrnato zapisal v knjigi *Nevidni ljudje*, poglavje *Telesno, duševno, duhovno in socialno obrobje*: »Na področju interesnega polja se kaže dandanes v skrbi za obrobje zlasti delovanje in učinkovanje socialne psihiatrije, socialne psihologije in sociologije, deloma tudi etnopsihiatrije in antropologije,

kolikor še delo epidemiologije in socialne uprave ali socialnega dela ter sploh organizirane socialne administracije. Vse to kaže, da je klinična slika odvisnostnih obolenj in psihosocialnih bolezni ter stisk in zdrsov pogojena s socialnimi izvori, tako rekoč z odružbljeno nesrečo, zato so tudi raziskovanja lahko zaenkrat samo specialna. Med psihiatričnimi motnjami in družbeno kaoidnostjo zmerom obstaja določno napetosno polje, ki vzporeja socialne pogoje bolezni z njihovimi vedenjskimi vzorci kot podlago, s čimer me in nas seznanja tudi pojem obrobništva v celoti. Študija obrobništva se lahko giblje medialno med znanstveno vsebino določnih družbenih pogojev, v katerih nastajajo in se razvijajo psihosocialne bolezenske strukture. Psihiatrična epidemiologija dandanes lahko že pojasni v veliki meri, do kod sega klinična narava bolezni z njihovo socialno etološko pogojenostjo.

Gotovo kaže potek psihosocialnih bolezni in psihičnih obolenj slovenskega prebivalstva v zadnjih 50ih letih tudi na vrsto anomičnih izkušenj, obenem pa na celotno predstavitev sindromov ali na klasifikacijo duševnih motenj. Tukaj ne gre morebiti le za mentalno retardacijo ali duševno manjrazvitostne stopnje delov prizadetega prebivalstva, ampak posebej za psihoze in zlasti za nevroze, ki se kažejo v raznovrstnih nepsihотиčnih motnjah in osebnih deviacijah. Kolikor gre za slednje, torej za psihoreaktivne ali nevrotske ali osebnostne motnje, so v slovenstvu na obrobjih ravnanj še utečene na meji normale, zato zahtevajo psihoterapevtsko obravnavo oziroma psihoterapevtsko in socioterapevtsko zdravljenje. Kajti v odreagiranju odvisnih obrobij ne gre toliko le za organske osnove osebnostnih motenj ali celo le za kakšen vpliv dednosti, temveč za razcep med življenjsko socialnoprakso in osebnimi cilji posameznika ali skupine. Tako se je obrobje po tej plati tudi po svoje "normaliziralo" ob vsakokratni živčnosti.

Ko pa gre za odružbljeno norost, se kaže na drugi strani ob endogenih psihičnih obolenjih tudi psihiatrizacija slovenstva in posebno

skrbništvo, čeprav slovenski človek še nima toliko denarja, da bi si privoščil domala vsak ali vsak tretji svojega dolgoletnega –plačanega– psihoanalitika ter da bi se sproti seznanjal s psihološkimi teorijami in psihiatrijskimi prijemi. Intelktualna vsebina celo pri shizofrenikih ni načeta, načeto je normalno mišljenje, normalna predstava in opazovanje. Za te obstaja biološko usmerjena terapija in deluje po prevladujočih simptomih. Vendar je pomemben sleherni človek, ki pride na rob ali zdrsne celo pod rob osebnega, osebnostnega, družinskega, socialnega in narodovega življenja. V mednarodnem popisu bolezni in mednarodni klasifikaciji bolezni obstaja poleg 16 sekcij tudi dvoje razredov ali sekcij, ki opredeljujeta pregledno samomor in samomorilnost kot posledico nasilstva po zunanjem vzroku ter nezgode in zastrupitve. Med največjimi psihosocialnimi boleznimi odvisnosti slovenstva omenjam le dvoje: alkoholizem odraslih, namreč odružbljeni alkoholizem z alkoholno odvisnostjo in alkoholno psihozo po kritičnih stanjih in v krizi obrobij, ki je drugačna posledica v 20. stoletju, kakor je bila v 19. stoletju, povrhu pa narkomanije mladega prebivalstva. Semkaj ne štejem posebej in ne obravnavam mladinske delinkvence ter aziliranja mladih v poboljševalnicah, čeprav je množično nasilje med spoštovano slovensko otročadjo že tudi naraslo.« V pahljači stisk in bolezni odvisnosti se kaže nedvomno nasprotje med uradnim ali kanclijskim apriorizmom notranjdržavne oblasti in željo po izobraževanju, tudi hotenjem po zdravju. Brez osebno podrobnejše, uvidevne predstavitve zdravljenecv bi bila vsa socialno–medicinska pomoč kakor odveč, še zlasti v primerih, ko črpajo socialno, šolsko, zdravstveno in medicinsko delo svojo zaposlitev ali ukvarjanje z ljudmi v stiski iz državno načrtovane samoizgube programske. Kakor po čudežu še obstaja zunaj slovenskih svetovalno represivnih oseb na položajih tudi skupinsko hotenje po rešitvi iz stiske in po samouresničevanju.

2

Predstavitev sebstva in samouresničevanja

"Ko sva sodelovala strokovno z verjetno najbolj značilnim slovenskim alkoholologom nove dobe dr.sc.dr.med. Janezom Rugljem v besedovanju burne knjige Dramatična pot, 1. knjiga, Boj za alternative v slovenski psihiatriji ali 22-letni boj z boljševističnim klanom v slovenski medicini in psihiatriji pred osmimi leti, da sem pomagal uresničevati alternativno terapevtsko skupnost in andragoško 'Rugljevo metodo' izza Hudolin–Langovega zdravljenja alkoholikov, sem predvsem pazil, da se je strokovno izrazje ujemalo z ustaljeno prakso izrazja. Že v Dramatični poti in Dolgi poti je dr. Janez Rugelj nanizal izredno zanimivo tematiko v poljudnoznanstvenem smislu, ko je prikazal svoje boje z ustaljeno ali tradicionalno psihiatrijo, alkoholizem in druge oblike osebnostnega in družbenega zdrsra med Slovenci, poti in stranske poti psihiatrije, boljševizem in politično psihiatrijo, posebej pa je opredelil avtor nastanek in razvoj sodobnega zdravljenja alkoholikov in ljudi v stiski,« sem izrazil kritično mnenje o Poti samouresničevanja Vladimir Gajšek. Potrebno je omeniti, da zdravnik na vsem razumljiv način pojasni vse svoje stiske in boje, ki jih je moral izbojevati z nasprotno ali uradno stranjo psihiatrije, vendar le z dobrim in zdravniškim namenom, da rešuje človeška življenja in v svoji socialno–psihiatrični potrjuje andragoško metodo z vrsto terapevtskih sredstev, ki jih sprejmejo zdravljenici z bližnjim sorodstvom po sklenjenem paktu ali slovesni za/obljubi, med slednja pa sodijo po skupinah in obvezno za vse: jutranja telovadba, tek in vzdržljivostni tek, biblioterapija s pisanjem utrinkov, dnevnikov in predstavitvenih spisov, planinarjenje in planinski tabori, odvajanje od kajenja, falirani študentje, seksološka delavnica, klub samskih, partnerstvo, samouresničitev, otroci alkoholikov, spodbujanje radovednosti, pozitivno odvajanje, elitizem, svobodnjaki, meditacija in duhovnost, pomen mentalne okužbe, narkomanija, mentorstvo, predlog za ustanovitev Inštituta za alkoholizem... V Poti samouresničevanja pa naniza alkohololog v petih delih in 82 poglavjih z dodatkom iz Rugljevega življenja vrsto spoznanj, ki jih je v osmih letih nadgrajeval in v alternativni terapevtski skupnosti ter v lastni psihiatrični specializaciji obravnaval posebej humano. Kar največkrat zbuja v javnosti izredno

burne odmeve na Rugljevo andragoško metodo, so terapevtove večkrat provokativne izjave, saj alkohololog in socialni psihiater tvega, da se bo zaradi resnice zameril mnogim, čeprav ne govori nikoli s slabim namenom. Interno glasilo Društva terapevtov za alkoholizem RS in Društva za zdrav življenjski slog in samouresničitev RS *Pot v sožitje*, ki je izhajalo v Bohoričevi 4 v Ljubljani, so urejali leta 1992 v uredniškem odboru: Anita Benedičič (ur.), Franc Heber, Hubert Fröhlich (tehn. ur.), Terezija Rožič, JR (gl. in odg. ur.) in Marinka Sila, lektorica je bila Metka Hlastec, korektorja Dušan in Tatjana Žižmund, opremo je prispeval Janez Klobučar; predtem je izdajalo *Pot v sožitje* Društvo terapevtov za alkoholizem SRS, uredniški odbor so sestavljali: Franc Heber, JR (gl. in odg. ur.), Marinka Sila, Žare Trušnovc, Marko Višnar (tehn. ur.), Zdenka Zalokar Divjak, Metka Žugelj, lektorstvo Bogdan Finžgar in Mojca Hudolin, korektorji Mojca Hudolin, JR, Lučka Viher, opremitelj Janez Klobučar; izdajateljski svet internega glasila Društva terapevtov za alkoholizem SRS *Pot v sožitje*: Franc Heber, Jože Jakopič, Jadranka Juretić, Janez Klobučar, Ivica Kragelj, Jože Ramovš, Ksenija Ramovš, Terezija Rožič, JR, Marinka Sila, Zdenka Zalokar Divjak in Metka Žugelj. V društvenem glasilu JR ni objavljajal v okviru Univerzitetnega zavoda za zdravstveno in socialno varstvo, DSSS – Center za preučevanje, preprečevanje in zdravljenje alkoholizma in drugih bolezni odvisnosti, posebej pa v Terapevtski skupnosti prav tam, le odlomkov iz interno dostopnih "Črnih knjig" s prilogami in viri, ampak tudi oštevilčena obvestila s programom dela skupin, klubov in Terapevtske skupnosti mesečno oziroma o zaporednih sestankih Terapevtske skupnosti, vabila na zaporedne sestanke društva in drugim terapevtom v Klubih zdravljenih alkoholikov, vse pa z objavo dnevnik redov, poročila o delu Centra za preučevanje, preprečevanje in zdravljenje alkoholizma in drugih bolezni odvisnosti ali poročila o delu Društva terapevtov za alkoholizem SRS – v skrajšanih inačicah, ampak tudi preslikavo iz časnikov in revij. V internem društvenem glasilu *Pot v sožitje* so poleg JR objavljali tudi člani Terapevtske skupnosti, zdravljenke in zdravljenjenci. Publicistično poljudnoznanstveno in strokovno delo o preučevanju,

preprečevanju in zdravljenju alkoholizma in drugih bolezni odvisnosti, ki se je nanizalo zlasti revijalno ob siceršnjih člankih v slovenskem tisku in drugod, poleg drugega psihiatričnega pisanja, govori v prid skrbem za osrediščenje zdravstvene in prevzgojneproblematike na psihološki, andragoški in psihiatrični ravni.

Etična in deontološka načela pri skupnem psihoterapevtskem obravnavanju zdravljenecv upoštevajo vsaj na zunaj podatke o osebi zdravljenca, o njegovi družini in njegovem zdrsu, čeprav se primeroma šolsko svetovalno delo v šolskih pisarnah razvija skoraj vselej policijsko konfidentsko, torej proti otroku in staršem celo takrat, ko hoče peta veja oblasti po krivem uničiti družino ali spraviti starše v dolgoletni zapor s krivosumnimi tipi lažnih obdolžitev ter v zahrbtnih povezavah med socialnim občinarskim delom ter celo s šolsko-medicinsko delavko. Zanašanje na tajnost osebnih podatkov prispeva kvečjemu k anonimnosti kaznovanja, tlačenja in uradovalnega zaničevanja, ki poteka že v državni obvezni šoli ne le ravnateljsko, razredničarsko ali po brezobzirnosti šolsko svetovalne kanclije, ampak že kar tovarišijsko zaposleno – ko se namreč ne ve, kdo ali kaj je kaznovalna oseba, ki je samo nameščena oziroma inštalirana v funkciji nadzora kot pazniškega obnašanja ter z zatiranjem posebej sposobnega učenca, se lahko razvrednotenje otrokove osebnosti in zaničevanje družine dejansko dogaja anonimno in vnaprej potlačitveno zviška oziroma maščevalno in oholo. Obrekovanje ljudi v stiski dosega včasih tudi kvazimistične in praznoverne razsežnosti, kar se razvija do skupinskih halucinacij in celo do bilokacije oziroma do prikazovanja. Škodoželjnost že šolske svetovalne pisarne ni samo brezobzirna, ampak je zlasti maščevalna, kadar se samovolja ne izteče v uničenje otroka: – država plačuje veliko število svetovalk in ravnateljskih oseb v državnih obveznih šolah, ki lahko v navezi s socialnim občinarskim delom ali z agentskimi oboroženimi organi pregona delujejo ne le docela krivično in si "zaupne podatke" celo o otroku ali družini preprosto sfantazirano izmislijo, marveč izvajajo na šoloobveznega otroka in družino tlačiteljski, večidel

shinavčeno prirejeni pritisk. Zagate tudi v socialnih odnosih bi bilo mogoče bolje reševati, ko bi bila preprečena kanclijska samovolja že v državni obvezni šoli in ko bi tam odkrita beseda celo morebiti kdaj kaj veljala. Zahteva po javnem priznanju za krivično pripisane in sfantazirano namišljene motnje, ki bi si jih obrekljive osebe morale uradno pripisati sebi, ni samo protipravna ali razčlovečena, ampak kaže tudi na nemoralno plat obravnave ljudi, ki jih je sama – primeroma že šolska kanclija, šolsko vodstvo in tovarišija – spravila v stisko. Pred nasilno delikvenco mladostništva, vlomi in pretepaštvom, ko muči in tepe primeroma mladostni, prehitro razviti gangster s svojim mafijsko nazivnim tovarišem bolnega in priletnega intelektualca doma, si javnost zatiska oči, tudi sodnica za prekrške ne ukrepa, tako da se nasilje nadaljuje. V cerkvenih strukturah, primeroma v katoliškem stegovskem skavtstvu, kjer član tolpe primeroma obžiga soskavtu glavo z vžigalnikom, ga tepe, medtem ko se ostali režijo, tudi vodje stega kakor takih dejanj sploh ne opazijo, za namestnika vodje pa imenujejo koga, ki izvaja v posebnih prostorih razvrsti vandalizem nemoteno, da se na skavtskem sestanku psuje in se divja – če pa kdo od skavtov hoče napraviti red in predlaga molitev, ga preprosto naženejo, potem pa skupaj nastopijo s patrom kot duhovnim vodjem zoper tega, ki je želel moliti in je predlagal molitev..., enako se dogaja v obvezni državni javni šoli, kjer se izvaja nasilje kot utečeno in pospešeno, tako da se bi zdelo za dosežek, ko bi znali mladostniki mogoče celo dostojno použiti malico, ki jo "iz navade" pač zavržejo v pomije ter se obnašajo tudi zdvijano in prostaško... Vedenjske motnje so v slovenstvu že tako privajene ali prevladujoče že v osnovni šoli "iz navade", da se zdi nadaljnja represija šolskih pisarn samo nadaljevanje postkomunizma in tranzicija bivšega totalitarizma. Etično normiranih in moralnih dilem v skupinskem delu in kolektivih šol, zdravstva itd. pravzaprav v Republiki Sloveniji ni, ker je povsakdanjenost "iz navade" jugoboljševizma ali bizantinsčine tako privzeta, da so sumljivi tisti, ki utegnejo opozoriti, da kakšne etične dileme sploh obstajajo. Kajti oblasti na lokalni in državni ter cerkveni ravni so slovensko sebizadostno tako močne, da lahko tudi delujejo

docela mimo ustave in sicer sprejetih zakonov, kaj šele, da bi kdo upošteval kategorični imperativ. Najbolj moteči so verjetno v takih postmodernih skupnostnih okoliščinah sposobni in nadarjeni, ki segajo čez povprečje in vstousmerjenost. Javnost zdravljenja odvisnikov je prikrita s tem, ko je proglašena že formalno primeroma osnovna šola za javno, medtem ko lahko javno zaposlena tovarišija v taki šoli počne, kar in kakor se ji zljubi in mimo šolske slovenske tradicije, mimo morale, kaj šele mimo etike – kako se prikriva javno sebizadostnost sleherne razredne zavesti, je tudi dovolj znano. Etična zavezanost pedagoških poklicev se je povsem izgubila, odkar obstajajo v javni obvezni šoli zgolj "tovarišice in tovariši" – pragmatizem prisile se nadaljuje v splošno sprejeto moč, ki pa vselej vendar ne more premagati pravnega reda in ne uspeva v uničevanju družin. Ko gre zares, se šele pokaže, da tudi občinarsko prevladujejo tipi "iz navade" bivšega totalitarizma, ki so javno sprejeti, plačani, medtem ko ostaja povzročena stiska prikrita. To se kaže posebej v zdravljenju bolezni odvisnosti, pa tudi v družinski politiki, ko se zakonska zveza šteje samo za pomen prevlade ene osebe nad drugo, ki se lahko razbije ob nevdržnosti ali vse dokler si partner ne poišče ugodnejše priložnosti ali partnerica "boljšega" partnerja. Postkomunistična ali tako imenovana "neoliberalno" olastninjena oblast je postavila na domala vseh lokalnih in državnih odločilnih pozicijah svoje ljudi, ki so bili v bivšem režimu totalitarizma "naši ljudje" in izvajajo represijo še naprej ali spravljajo tudi čisto normalne, dobre, poštene, posebno pa nadarjene ljudi v stisko. Etične dileme, ki se pojavljajo na oblastveni in uradni ravni, torej ne zadevajo nemoralnost oblasti samih, kaj šele samovoljne pozicije in ravnanja, marveč zadevajo samo tiste, ki se vprašujejo, kakšne so posledice politične psihiatrije, posledice šolskega socialističnega samoupravljanja, kako je s privilegiji udbovskih "narodnih" herojev ter njihovih biološko zaplojenih reproduktov in podobno. Protiofenziva zoper novooblastveno samovoljo na domala vseh pozicijah novih oblasti mora biti urejena moralno strateško.

Šolski primer protiofenzive zoper samovoljo, ki je bila postavljena uradno nadrejeno, je avtoriteta v humanem smislu terapevtskega in koterapevtskega vodenja. Na *Poti samouresničevanja* se kaže namreč gotovo izredno učinkovito Rugljevo sodelovanje s sodelavci, ko zdravnik Dušan Nolimal prispeva *Druge odvisnosti in stiske*, zdravnica Sanja Rozman *Zasvojenost brez kemijskih mamil*, *Kreativno pisanje* pisatelj in lektor Brane Gradišnik, svoje delo v *Modifikacijah socialno–andragoške metode* pa so prispevali F. Heber, A. Perko, T. Kladnik, B. Knificova, V. Bevc, M. Sila; opisana je tudi drastična zgodba Mije Loc, ki je opisala, kako jo je v otroštvu posilil študent teologije, ki je sedaj župnik, tako da je reva zdrsnila v alkoholizem, a je vso mizerijo odnosov presegala v alternativni terapevtski skupnosti in ob Rugljevi pomoči – zgodbo je predstavila tudi televizija. *Pot samouresničevanja* prinaša tudi delo "Zvonkine skupine", "skupine dr. Jane Štefok" in 55 "primerov" in prav toliko vzgojno–terapevtskih sredstev, vrsto "zgodb" in "miniraziskav".

Javno pogojeno zdravljenje in urejanje zasvojenecv in drugih ljudi v stiski znotraj zasebne Rugljeve psihiatrične prakse prinaša Rugljev priročnik za zdravo in ustvarjalno življenje po transcendenci prezgojiteljevega socialno–andragoškega metodičnega delovanja, ki je značilno za izostreno socialno psihiatrično zdravljenje in psihoterapijo. V vrsti postmodernih in new–agevskih "priročnikov", ki so na voljo tudi razširjeno v Sloveniji, predstavlja Rugljeva *Pot samouresničevanja* strokovno poljudno knjigo, obenem pa tudi zanimiv pregled rešenih "primerov". V psihiatrični ordinaciji dr. Janeza Ruglja je blizu tisoč zbornikov, ki dokumentirajo sicer celotno delovanje alternativne terapevtske skupnosti in prikazujejo andragoško–socialno metodo zdravljenja ljudi v stiski, posebej še na začetku alkoholikov, ki so se lahko usposobili za zdravo življenje.

Alkoholiki, drugi odvisniki in ljudje v stiski so našli na Rugljevi *Poti samouresničevanja* vrsto ne le lastnih življenjskih odsevov ali opisov stisk, ampak posebej tudi možnost, da se oblikujejo v AA in drugih klubih ter da skupaj z zdravstvom delujejo na vseslovenski ravni. V ta namen je omenil Rugelj na *Poti samouresničevanja* tudi ustanovitev *Fundacije dr. R. za pomoč ljudem v stiski*, ki jo je ustanovil z ženo Ksenijo na Zasavski c. 42, 1231 Ljubljana Črnuče in kjer se lahko usposabljujejo kandidati za specializacijo in stopijo tudi v delovno razmerje za nedoločen čas po enoletni preizkusni dobi. »Ko sem pripeljal prav tja osebno prijateljico zdravnico Pijo, svojo bivšo osebno tajnico kot vodja UZ Luwigana-Ljubljana, sem menil, da bi lahko začela prakticirati usmerjanje ljudi v zdravo življenje, ustvarjalnost in samouresničitev, saj je preštudirala že prejšnje Rugljeve knjige, zlasti pa *Dramatično pot*. Ugotovil sem, da se vrhunski poklicanosti problematike reševanja ljudi v stiski posveča dr. Christian Gostečnik, frančiškanski pater, ki s svojim poslanstvom v Cerkvi dopolnjuje Rugljevo andragoško-socialno metodo še z *Bogom*,« sem izrekel Vladimir Gajšek, avtor značilne knjige o psihoterapijah in marginalizaciji *Nevidni ljudje*, ko je izrazil krščansko ljubezen, simpatije in empatijo do bližnjih in daljnih.

Gotovo se Rugljeva *Pot samouresničevanja* ukvarja z nevrozami in psihopatijami, s psihoterapijami in telesno kulturo zdravja, z biblioterapijo in zapisovanjem vtisov, s partnerstvom in družino, torej tudi radikalneje s spolnostjo v celostnem življenju obeh partnerjev, z urejanjem samk v krizi in s poročenimi ženami, ki živijo z na pol impotentnimi soprogi, s feminizirano histeričnimi ženskami, ki si moža podredijo in ga spremenijo v gospodinjca, z ženami alkoholikov, hazarderjev, mamilarjev, z maminimi sinčki in vsemi, ki so zdrsnili ter si iščejo poti samouresničevanja na dramatični poti in končno na zmagoviti poti skupnega osebnega, družinskega in narodnega sožitja. Rugljeva *Pot samouresničevanja*, sicer posvečena ženi Kseniji, je obširen priročnik za zdravo in ustvarjalno življenje, napisan v poljudnoznanstvenem, a strokovno utemeljenem jeziku in kaže na

verodostojnost socialne psihiatrije v Sloveniji, ki je zaživela po dolgoletnih Rugljevih bojih za zdravega človeka vendarle v širšem okolju. Ta priročnik za zdravo in ustvarjalno življenje je tudi v sodobni alkohološki in strokovno psihiatrični literaturi knjiga, ki odkriva stiske sodobnosti in jih zdravi primerno.

Kdo še pomni formulo: $K = A \text{ (g)} / G \text{ (kg)} \times r$? in ve, da = K – koncentracija alkohola v krvi v promilih, A – popita količina alkohola v gramih, G – telesna teža, r – izravnalni količnik, ki znaša za moške 0,7 in za ženske 0,6?! Začeti bi se moralo z alkotestom...

3

Brez cenzure – za duševno zdravje

Ob recenziji svoje knjige *Pot samouresničevanja* je JR poslal Gajšku zahvalo, namreč po elektronski pošti, hotmail.com, torej je vsebinsko poslal JR zahvalo za recenzijo, datirano v soboto, dne 28. 7. 2001, ob 17:21:21^h, v prijateljski verziji: "Spoštovani Vladimir Gajšek, hvala za Vašo recenzijo moje zadnje knjige v reviji *Dvatisoč*. Oglasite se kaj po počitnicah. Lep pozdrav.// Janez Rugelj."

Duševno zdravje slovenskega ljudstva se dogaja še vedno v kontinuiteti odnosov, ki kažejo na mnogotere posledične neuravnovešenosti zaradi oblastne uradnosti na domala vseh ravneh, kjer posamičnik ne velja nič, ko pride v primež državno-ustanovne ali uradovalne vodilne vloge postsocializma. Zato se JR predstavlja posebej tudi na spletni strani medmrežno in v softveriziranih ali virtualnih okoljih deluje posredno terapevtsko zato, da lahko pričakuje kakorkoli dober odziv. V civilnodružbenem smislu so na voljo v samostojni Republiki Sloveniji poleg terapevtskih skupin tudi mnoga društva, med njimi tudi društva, ustanovljena v okviru terapevtske skupnosti *Preobrazbe*, so namenjena vsem članom, ki so se odločili za zdravo dejavno in družabno življenje: Slovensko društvo terapevtov za alkoholizem, druge odvisnosti in pomoč ljudi v stiski, Društvo za zdrav življenjski slog in samouresničitev, Rekreativsko planinsko društvo Dolga pot, Društvo nekadilcev Ljubljana Center, Fundacija dr. Ruglja za pomoč ljudem v stiski. Poleg klubskega zdravljenja in soudeležbe v pomoči ljudem v stiskah, poleg cerkvene in zdravstvene skrbi za ljudi v stiski se morajo pravzaprav ljudje sami v stiski med seboj po samopomoči solidarizirati, si priskočiti na pomoč in se urediti, ponavadi zoper uradno oblast, ki nadzira in običajno oholo obravnava vsakogar, kogar pač zgrabi v stilu hinavsko zahrbtnih dogovorov ali v pomenu izvajanja oblastnih, največkrat kaznovalno vnaprejšnjih postopkov, ko se izživlja nad slehernim, ki je šibak in v stiski, potem pa se oblast spreneveda, kakor da se ni zgodilo.

Alkoholizem je pravzaprav slovensko državno sprejet in vse do bledeža in alkoholne halucinoze, do psihoze Korsakova ali težke in patološke pijanosti sploh ne predstavlja kakšnih ovir obstoječim oblastem, prej je le del skupnega življenja, da je mogoče ugotoviti povrhu značilno slovensko samomorilnost, ljubosumnostno blodnjavost, alkoholno demenco, uničevanje družin in pripravno sprevrženost alkoholikove osebnosti, ki je pripravljena udinjati se sleherni stopnji oblasti. JR ugotavlja sicer, da je alkoholizem med mladimi že kakor nekaj "iz navade" sprejetega, vse manj pa je zdravljenja mladih alkoholikov, podobno kot velja za narkomane, kaj šele za kadilke in kadilce v srednjih šolah in med študentarijo.

Ljudje v stiski, ki zanje velja načelo molčečnosti, so lahko javni primer sodobne postsocialistične inkvizicije, ko prižiga socialno grmado najprej šoloobvezna delikvenca, sledi pa ji strahotni pritisk različnih, ne le šolsko pisarniških, šolsko vodjevskih ali šolsko ravnateljskih in razredničarskih tovarišij, delovanje socialnega občinarskega dela po obrazcih, brezosebni odnos zdravstvenega, prej organizirano združenega dela, naposled pa sleherni organ pregona, ki izvaja zaslišanje kar v šolski pisarni, ko pozove in privede šoloobveznega in nič hudega slutečega otroka od rednega pouka na policijsko vnaprej pripravljeno in navajalno zaslišanje v šolsko pisarno. Toliko oblasti, kot si je jemljejo že mladostniški gangsterji in šolskopisarniške moči, socialne delavke, šolske tovarišije in zahrbtno celo zdravstvena delavka, še ni bilo zbrane v centrih in pisarnah, kot se dogaja razčlovečeno v Republiki Sloveniji "iz navade" bivšega jugoboljševizma. Ljudje v stiski, ki se upotijo na zdravljenje, morajo zategadelj še posebej paziti, da jih oblasti že na lokalni ravni – od osnovne šole naprej s tovarišijami – ne bodo klevetno označevale tako, da bi preprečevale napredovanje k dobremu ali zdravljenju. Kajti zdravljenji se seznanijo, kaj vse jih, morda tudi nepredvidljivega, čaka na poti ozdravitve ali rešitve, saj je človek v stiski šibak in se zato lahko nad njim izživlja oblast po svoje samovoljno ali podaljšuje stisko na različne uradno brezosebne načine oziroma ravna z

njim le kot s tekočo številko ter vsaj kot zadevo. V nasprotju s temi oblastmi je JR iskreno hvaležen sodelavcem za sodelovanje in za pomoč pri uresničevanju socialno-andragoškega programa, prav tako za dobro promocijo publicističnega dela.

4

Dialoškost

Vladimir Gajšek sem poslal JR na psihiatrično ambulanto *Preobrazba* v sredo, 27.12.2000, ob 19:58^h, odgovor na čestitko JR, poslano v zdravnikovem osebnem, družinskem imenu in imenu Alternativne terapevtske skupnosti: »

Vladimir Gajšek
Linhartova 34
1000 Ljubljana
GSM: 040/865-110

V Ljubljani, dne 27. decembra 2000

Spoštovani dr. Janez Rugelj,

hvala Vam za kratki in jedrnat odgovor, v katerem mi puščate proste roke za promocijo Vaše knjige *Pot samouresničevanja*. Verjetno lahko kaj stori tudi Brane, ki ima še svojo ljubljansko stranko, da se tovrstna partijnost razširi s politiko protialkoholizma in protinarkomanskih napadov na otroštvo in odraslost... 20. stoletje je bilo v tisočletju še alkohola in tobaka, zdaj pa menda ni več kaditi moderno, zato se mladi in zlasti mladi drogirajo – včeraj ko sva se z Vidom peljala v našem osebni dvigalu, sta dva komaj kaj več kot otroka tako zaudarjala po marihuani, da nama je z otrokom skoraj postalo slabo – zgoraj namreč mladostniki "póhajo", kot se reče – in zaudarjajo in smradijo že hodnike in osebno dvigalo do neznosnosti...

Narkomanije, ki segajo v osnovne in srednje šole, so pač obtežene povrhu e vedno tudi z alkoholizmom – pa ne gre za toisto otroško ali deško važmnjačenje, ko "povlečejo" mestni in zlasti mestni, a tudi vaški otroci cigareto, čeprav vedo, da ne smejo, zlasti na podeželju pa tudi več popivajo, posebej v vinorodnih krajih, kjer otroci celo igrajo

kdaj vlogo sprotnih "enologov" ali okuševalcev in pač ponekod pri žganjekuhi pijejo zraven, ob dedkih ali očetih... in so že zgodaj alkoholiki.

V mestnih okoljih pa se je razlezlo zlo nesmisla in tiste objestnosti, ki se ne igra v naravi, zato pa se izraža primitivno naduto in celo kdaj več kot delikventno ali gangstersko in kriminalno, huligansko in vandalsko. Šolske oblasti pa se sprenevedajo, češ, saj se ne dogaja v šoli, kaj bi tisto, kar se dogaja drugod, jih nič ne zanima: še zlasti, kadar gre za izrazito nasilje s socialnim, verskim ali celo rasističnim kontekstom. Socialne delavke, šolske psihologinje in tako imenovane šolske svetovalne delavke kot psihologinje bi se nedvomno lahko in bi se morale naročiti na Vašo knjigo: v Sloveniji je blizu 1100 osnovnih in srednjih šol, s podružničnimi šolami vred, ki bi se lahko naročile na Vašo knjigo *Pot samouresničevanja*.

Šolske knjižnice imajo tudi dovolj denarja za nakup take strokovne knjige ali priročnika, kakor je ravno Vaša enkratna *Pot samouresničevanja*.

Od Vas sem se naučil, kako je potrebno delovati javno, ko se človek sooči s kanclijskimi fuksami in z vso tisto posocialistično, a še vedno samoupravno feminizirano narejenostjo in shinavčeno nasmehljanostjo, ki bi celo giljotinirala sočloveka, pri tem pa bi se delala imenitno. Človek se pač pripravi in se uredi, da se sooča s krivično in kanclijsko našemljeno situacijo, ki ni nič drugega ko navaden ništrc. In ta ništrc plačujemo še vedno ob mnogoterih pretiravanjih in državni zlaganosti – prebral sem, kar sem objavil v *Delu* ob slovenski osamosvojitvi, ko sem napadel beograjske primitivne "đenerale" in politično sodrgo, ki je pozneje uresničila balkanoidni vojni zločin brez primere. Tudi sem pogledal svojo številko ob ustanovitvi Svetovnega slovenskega kongresa, na katerem

sem sodeloval tvorno in v komisiji za sprejem členov ustanovne listine dosegel, da so bile nekatere formulacije sprejete razumno; znani pravnik (Andrej) Fink, južnoameriški izseljenec, pa je prevedel v uglajeno in visoko španščino moje pismo španski kraljevski družini in njihovemu kulturnemu upravniku v vlogi ministra, naj nas podprejo, ker ob pisanju pisma gazijo tanki mojo domovino... Še prej sem sodeloval v Cankarjevem domu, ko smo bili itak "zastraženi", govoril sem javno o vlogi zgodovinskega slovenstva, še predtem sem govoril tudi na zboru kulturnikov v Cankarjevem domu, ko smo že nekateri vedeli, da tako jugoslovensko ne more več naprej – a nisem poniževal Balkana na račun Evrope in ne narobe. Kaj sem doživljal v beograjskem Sava centru, ko sem podprl prijatelja Ibrahima Rugovo in Berisha, nasproti Vuku Draškoviću in (vele)svinjskosrbskim nacionalistom, ko sem se čudil, da je lahko iracionalno fanatično sovraštvo tako ujedljivo in podobno hitlerjansatvu, ni da bi govoril... In vendar, doslej še nisem objavil vseh teh posegov, ki sem jih opravil, v Beogradu še pred zlomom jugodiktature celo skupaj z nikaragovskim ministrom za prosveto in kulturo in redovnikom, znanim pesnikom Ernestom Cardenalom..., tega katolika so hoteli srbski dvorni ali miloševićevski "intelektualci" obravnavati le "diplomatsko"...

Pot samouresničevanja je potekala tudi kdaj med skritimi hostami in vršaci kulturnih dosežkov, ki pač niso razkričani in razvpito zblojeni ali le začasno zvezdni ki: saj veste, že Anton Semjonovič je potožil, kako je mogoče, da prejemajo javna priznanja zlasti uradniki, on pa, ki je prakticiral Pedagoško pesnitev v enem od najbolj nemogočih in neugodnih časov, pa tiho dela z mladimi kriminalci in jih usposablja za življenje...

Poslušal sem Vas, ko ste se pogovarjali z mojo prijateljico Azro Širovnik na TV Pika in je pri lo tudi do ubornega provokativnega izziva, a ste odgovarjali odprto in zdravniško zaljubljeni v živo

življenje. *Bog ima živce* – je napisala naslovno roman Azra, tudi Vi jih imate, saj ste prenesli, kar bi druge nedvomno strlo in jih nalomilo, da se ne bi več pobrali. Pri vsej svoji življenjski poti pa se niste nikdar zatakizirali in ste igrali z odprtimi kartami – nasprotniki pa so potlej menili, katere karte še da imate v rokavu in so pač napravili usodne, ne le strokovne, pač pa tudi življenjske napake. A da bi bile napake nagrajene – to je bilo vendarle preveč.

Zdi se, da slovenstvo potrebuje psihoterapevtske in druge zdravilne, prav tako pa andragoško zdravstvene posege, da bi prišli k sebi, tudi ko smo osamosvojeni in državno neodvisni. Ko človek uvideva, da dela iz dneva v dan duhovno, ustvarjalno, sproti študira, haska pa kakor s priznanji ni videti ter pač bolj uspevajo drugi, se vpraša, ali je frankovski smisel uresničen tudi samouresničitveno. Ne gre za melanholične umetniške duše, ki se kdaj cedijo tudi alkoholne in sploh piritno, marveč gre vseprej za izražanje lastnih talentov in sebevidno vlogo ustvarjalnosti sploh: sami ugotavljate, namreč na svoji *Poti samouresničevanja*, kako primeroma uspevajo športniki, namreč le in predvsem telesno, zategadelj začasno, da pa ni niti šolskih priznanj za kak ne znanstvene ali medicinske poklicnosti in sploh tam, kjer prevladuje duh ali umotvor. Človekovi starosti primerno je, da se ohranja čilega in svežega na telesnem področju vsakodnevne rekreacije, pa tudi duševno odprto ali tvegljivo, socialno dovolj samozavestno, še zlasti zdaj, ko imamo nekakšen polkapitalistični in polsocialistični model gospodarjenja in posebej tržne logike brez logike, obenem pa obstaja nedvomno svet kreposti in vrednot, od katerih so prve tri teološke kreposti – vera, upanje, ljubezen, in ljubezen je čez smrt segajoča, še nekako tudi za slovenstvo po kulturnem in družinskem obrazcu zavezujoče. Ni si namreč mogoče kar nenehno izmišljati ali inovirati nekih novih in prenoviteljsko prenovljenih vrednot, ki ne priznajo ne osrčenega poguma ali samopriznanja, da je ubogi človek rojen v svet, da se uresniči naposled z drugimi.

Še enkrat hvala za Vaš kmalušnji odgovor

in z najboljšimi željami v Novem letu in tisočletju

z lepimi pozdravi

Vladimir Gajšek«

Kot vse kaže, ni mogoče alkoholologije in socialne terapije zvesti le na raven vedenjske psihoterapije, torej metodo, ki se osredini na človekovo vedenje in spreminjanje vedenjskih obrazcev, ki so lahko sicer moteči za subjekt ter za njegovo okolje. Pri alkoholizmu in drugih boleznih odvisnosti ne gre niti samo za abstinenco in ne le za alkoholsko obnašanje, čeprav je cilj vedenjskega psihoterapevta neposreden, ko v skupini odstranjuje človekove neprilagojene ali moteče navade, zasvojenost, stisko ter neustrezna ali neprilagojena stališča, medtem ko sproti razvija nove, primernejše oblike vedenja, ki človeku ne povzročajo tegob in težav. Teorija učenja, na kateri sloni vedenjska psihoterapija, primeroma indoktrinira, da je vsakršno moteče in neprilagojeno vedenje, ki povzroča človeku stisko, odvisnost ali motnjo, po svoje naučeno oziroma pogojevano; kar posledično v logičnem sklepu pomeni, da se človek lahko privadi, se nauči določnega, tudi negativnega vedenja, potem pa se ga lahko tudi oduči, opusti neprimerno vedenje, se odreče motnjam, abstiniira.

Evforična primarna konkurenca med različnimi zdravstvenimi sistemi se razvija ponavadi tipično slovensko tako, da zdaj dviga določna imena na površje, druga pa opušča. Za JR tudi izhodišče prevzgojno vedenjske psihoterapije ne pomeni preprosto podmene, da je človekovo vedenje naučeno oziroma pogojevano, torej kot pogojevanje, s katerim se nekega dejanja učimo ali odučimo in ga delimo v dve skupini: klasično pogojevanje (Pavlov–slinjenje psov) in operantno pogojevanje,

kamor se uvršča *učenje* zapletenejšega vedenja, ki ga lahko razumemo kot socialno pogojevanje, saj sodi v socialno pogojevanje socialno učenje v skupini, da si zdravljenec znova usvojijo zanemarjena vedenjska področja in se uredijo. Metode, ki jih uporablja vedenjska psihoterapija tudi znotraj socialno-andragoškega programa, so: - sistematična desenzitizacija, torej načrtno, sistematično in postopno, tudi hierarhično ali napredujoče korak za korakom navajanje na okoliščine ali situacije, ki se jim je treba prilagoditi s čustveno inteligenco, s samozavestjo in po pameti.

Šele v socialno-andragoški metodi se vzgoja k preobrazbi ali samouresničevanje ne more dogajati na silo, pod pritiski – običajno alkoholikove žene, ki zasvojenca nadzira drobnjakarsko "policijsko" ter mu kot suha alkoholičarka nemara bolezen še očita, tudi ni možno napredovati v alkoholološkem zdravstvenem smislu s pretiravanjem, marveč fazno postopno: -zdravljenec spoznavaj ustrezne nove okoliščine, se seznanjajo z njimi kot v novih situacijah, - s čimer si pridobijo samozavest in se uresničujejo po samopodobi in vzdržijo tudi kdaj v neugodnih prilikah, obenem pa so sposobni upravičeno ovreči kritikastrstvo in - se naučijo tehnik, kako se je možno in potrebno spoprijeti z zavrnitvijo, kar spada vse v učenje komunikacijskih tehnik. V socialno-andragoški program spada sprotno pozitivno ojačanje, ko je zdravljenec nagrajen za napredujočo obliko vedenja, tako da ga nagrada lahko osrečuje. V postmoderni dobi se aktualizira psihoterapija in zdravljenje alkoholizma ali ljudi v stiski podobno, kot so objavljene tv reklame in "flajerji" ali lepaki za rusko tradicionalno zdravljenje hrbtenice, sklepov in notranjih organov, za akupresurno testiranje organizma, zdravljenje bolečine v sklepih, za obisk pri kiropraktiku, ki zdravi lumbago-ishialgije, skoliozo, bolečine v rokah in nogah... oziroma za manualno medicino, za naturoterapijo, aromaterapijo, svetovanje za kakovostnejši način življenja itd. v zasebnih ordinacijah in centrih. Ob *Poti samouresničevanja* je priporočljivo brati Jožeta Ramovša knjige *Alkoholno omamljen – Ječa alkoholizma v družini*

(1981) in *Boj za življenje družine – Zdravljenje alkoholizma in urejanje neskladne družine/ Alkoholno omamljen II.* (1983); JR je v knjigi *Dolga pot* (1977 in 1981, druga, dopolnjena izdaja, *prvi izpit*) poljudno in strokovno s pričevanji alkoholikov in z obdelanimi poglavji ter spoznanji alkoholizma posredoval znanje in učenje, skupno z vključitvijo v terapevtsko skupnost. Podroben in plastičen opis alkoholne bolezni, njenih spremljajočih zapletov ali posledic je JR predstavil v *Dolgi poti* tudi z zgodovinskim in stvarnim pregledom načinov zdravljenja, s posebnim poudarkom v Sloveniji in terapevtskimi izkušnjami ter z opisanim programom zdravljenja v alternativni terapevtski skupnosti. – "Ta knjiga je namenjena vsem, ki se na kakršenkoli način ukvarjajo z alkoholizmom in alkoholiki, predvsem pa terapevtom za alkoholizem," je zapisal JR uvodoma v svojo knjigo *Uspešna pot - Partnersko zdravljenje alkoholizma in bolnih odnosov* (1983), s katero je pojasnil priročno pomen vrnitve ali rehabilitacije, reševanje prejšnjih in sprotnih težav. JR in tako imenovani graditelji – v nasprotju z nihilisti – so napisali knjigo *Zmagovita pot* (1985), ki je posvečena alkoholizmu in reševanju ljudi v stiski v postopnem premagovanju alkoholizma z gradnjo zdravih odnosov vse do zmage – v prvem delu so predstavljene pričevanjske zgodbe graditeljev s terapevtskimi komentarji, torej izvirne izkušnje alkoholikov, ki so se z družinami v skupini rešili bremena zasvojenosti ter se povzpeli v zdravo in elitno življenje; drugi del *Socialno-andragoški model dela z alkoholiki* govori o strokovni alkoholološki tematiki in je tudi dopoljen z graditeljskimi izkušnjami in novimi spoznanji, ker se tudi alkoholologija v nekaj letih spreminja po novih dognanjih in spoznanjih; tretji del *Zmagovite poti* tvori Ramovšev prispevek *Zapiski o Gabrovi družini*, kjer avtor s pomočjo doživljajskih dnevnikov spremlja zakonca Gaber ter opiše njuno zmagovito, čeprav dolgo pot od vključitve naprej (*Uspešna pot - Partnersko zdravljenje alkoholizma in bolnih odnosov* in *Zmagovita pot* sta tvorili vsebino *drugega izpita*). Kako se je v Centru za samoupravno in normativno dejavnost ponudila priložnost, da bi vodilni in strokovni delavci v "delovnih organizacijah" spoznali pomen

alkoholizma na delovnem mestu in zunaj njega, govori s koristnimi informacijami Rugljev alkoholološki kompendij *Alkoholizem in združeno delo* (1981 in 1984, *tretji izpit*), da bi se lahko dejavno vključili v Alternativno terapevtsko skupnost. Šele *Dramatična pot* JR pa je zaokrožila celostno socialno psihiatrično podobo socialno-andragoške metode in programa zdravljenja boleznih odvisnosti ter reševanje ljudi v stiski kot ciljno pot samouresničevanja.

Jedrnat postavitev definicij o boleznih odvisnosti so segle tudi na področje slovenskega socialnega ali socialnopsihološkega zdravstva. Klasični modernizem je urejal alkoholizem po ideoloških vzorcih med socializmom in kapitalizmom, ko pa se je pojavil ultramodernizem, je "pijančevanje" s kajenjem vred postalo odveč. Ker je v slehernem zdravljenju alkoholizma potrebno opraviti *izpit*, po katerem je klient ali zdravljenec šele po uvidu seznanjen z boleznijo lastne odvisnosti in po katerem tudi družina ali alkoholikova partnerka oziroma žena pripozna alkoholizem za *bolezen*, je JR vpeljal socialno-andragoški model zdravljenja alkoholikov, ki ga je razširil z dodatnimi terapevtskimi sredstvi po skupinah in društveno tudi za druge oblike zasvojenosti in reševanje iz stisk. V *Poti samouresničenja* je JR upal, da bodo večidel brale to njegovo knjigo dame, ki so znane kot dobre bralke. Sicer pa že v ugotovkih o vzrokih alkoholizma JR Hudolinovo, Kissin in Begleiterjevo teorijo o nastanku alkoholizma, vse pa z namenom, da bi se zdravljenci sami morali usposobiti spoznati simptomatiko in se reševati s svojci in bližnjimi v terapevtski skupini. Ker so razvidne že biološke značilnosti alkoholne odvisnosti v odtegnitvenem stanju ali abstinenčnem sindromu, v izgubi spomina ali alkoholni amneziji, v okvarah možganov kot posledici alkoholizma, ob toleranci do alkohola, v okvari notranjih organov (želodec, trebušna slinavka ali pankreas, jetra /ciroza/), vnetju živcev in atrofiji /zmanjšanju/ velikih možganov ter ob duševnih zapletih (alkoholni bledež oziroma delirij, alkoholna halucinoza, psihoza Korsakova, težka in patološka pijanost, samomorilnost, božjast ali epilepsija, disulfiranmske ali tetidisne psihoze, alkoholna demenca,

depresije), ob sprevrženosti alkoholikove osebnosti (zlasti bolezenska ljubosumnost), je tako imenovani socialni rak razviden zlasti tako, da najeda virusno najprej osnovno celico družbe, torej družino, v smislu razširjenosti pa tudi narodno življenje.

A za praktika alkoholologa sam alkoholizem, zlasti če pride k zdravniku zdravljenec, spodbujen s prisilo prihoda pravočasno, ni posebej tako "zapletena" bolezen, da se je *bivši alkoholik* ne bi mogel otresti, pa ne samo s trenutno, marveč z doživljenjsko abstinenco, zlasti pa s spremembo življenjskega sloga in v zdravih skupinah. Ne le alkoholizem, temveč tudi druge narkomanije in bolezni odvisnosti kažejo v postmoderni dobi, da je potrebno posodobiti zdravstveni sistem zdravljenja zasvojenosti, ali kot sem zapisal Vladimir Gajšek v knjigi *Nevidni ljudje: »Tradicionalna psihiatrija na Slovenskem in v Evropi ne more uspešno hospitalno odpravljati narkomanije, saj nima za takšno zdravljenje dovolj subspecialno izvežbanih ali izmojstrenih psihoterapevtov ali psihiatrov. Narkomanije kot skrajna sila, ki je nastala z odvisnostjo v subkulturni preprodaji in z razpečevanjem trdih in mehkih mamil, so v Sloveniji in Evropi pokazale tudi na množično uporabo in zlorabo. S sodobnimi prometnimi sredstvi je namreč mogoče pretovoriti tudi večje količine mamil iz oddaljenih krajev sveta v srce Evrope, kjer pa prevladuje tradicionalno že alkoholna omamljenost in odvisnost po Dionizovem kultu. Zgolj z aziliranjem, s psihiatrizacijo in uporabo nevroleptikov bi bilo težko ali skoro nemogoče zdraviti narkomane.*« Moč in nemoč šolskih, zdravstvenih, policijskih ali organizirano preganjalnih in sodnih, pravosodno podloženih, socialnih, tudi ekonomsko tržnih vodenj in oblasti v dogajanju alkoholizma in drugih zasvojenosti lahko povečuje stisko in preprečuje samouresničenje. Kajti različne vrste oblasti že na lokalni ravni v Sloveniji so dovolj sebizadostne in javno vasezaprte, da lahko izvršujejo tudi na brezpravju izvršljive poteze in uprizarjajo dogodke razzgodovinjeno. V primeru navedb nekaterih aktualističnih piscev, od Bojana Baskarja do Toneta Kuzmaniča ali komunistične sekretarke A. Kornhauserce itd., ki se niso posebej

ukvarjali ne s socialno-andragoško metodo niti posredno, kaj šele z zdravstvenim delom v skupinah, klubih ali društvih, ki se nanašajo na alkoholizem, je najti Rugljev odmev na določna dnevna dogajanja onstran *Poti samouresničevanja*. Na koncu sveta 2. tisočletja je ob milenarističnih domislekih bila uravnana s sabo kvečjemu možnost, da je virtualno mogoče videti nevidno ali celo misliti nemisljivo, zato so verjetno navedeni v literaturi *Poti samouresničevanja* pisci, ki so v alkoholologiji in psihiatriji ali v terapevtskih skupnostih tudi posredno neimenljivji.

Glavni dolgoletni projekt *Poti samouresničevanja*, ki običajno lahko obseda zlasti alkoholno javnost ali "alkoholsko fronto", je ravno po oblasteh na različnih instancah onemogočati sposobne, nadarjene ali nadpovprečne ter v zanikanju deleža sodelovanj z JR, da vidi odsotnega oziroma drugega in s tem podaja v strokovnem smislu sekundarni izgled sveta. Tudi v takih primerih sem Vladimir Gajšek videl glede na navajanje v dnevnikih ali imensko tistih, ki se s socialno-andragoško metodo niso niti seznanili, v knjigi *Nevidni ljudje* posebej verjetno teoretski in zdravljenjski apriorno spoznavni suicidni trend: »*Ne v časnikih ne v medijih ni bilo poročil o krizi zaupanja in o medsebojni sumničavosti, saj so bili poklicni revolucionarji do sesutja režima dovolj oblastno neprizanesljivi, da so nadzorovali sleherni odpor in ukrepali. Tako je izvedela žrtev zadnja, da je postala žrtev in da je potisnjena na obrobje: pritiski na delovno okolje in družino so bili veliki, šele na koncu se je izkazalo, da je končni udarec izbran in natančno določen po "enkavedejevskih" metodologijah. Pravno obravnavanje je bilo glede na dobro vero in zaupanje sestavljeno iz samih rigoroznih in skrajnih izjem - pristransko v kaznovanju, politično odvisno v sodstvu, brez informativnosti. Zato ni bila priznana v totalitarnem režimu nobena in nikakršna etika kot etična drža, ki bi temeljila na zaupanju in rasla iz vere. Vsakdo je lahko postal storivec kaznivega političnega dejanja, vsakdo je bil v očeh miličništva že vnaprej kriminallec in pred sodstvom kriv* in "Celo najbolj pokvarjena domišljija si v času po zlomu

socializmov in po sesutju komunistične diktature ne more pričarati podobe kriznega nezaupanja, ki je vladalo med ljudmi in s sumničanjem nad njimi - kjer se je kriza zaupanja ohranila celo v slovenskem postsocializmu kot revolucijska tradicija, se spet pojavljajo samomori, posebej tudi otroški samomori.» Prekrivanje neznanih z neznanimi se zgrne v kopico posnetkov sveta, vendar ne realnega sveta v človeških resničnostih, temveč prav mešanico med navedbami o teh, ki v praksi alkoholologije niso sodelovali, v reševanju ljudi iz stiske niso sodelovali niti v skupinah ter so dejansko odsotni, zato pa za JR zanimivi le po aktualistični odsotnosti socialne psihiatrije ali antipsihiatrije, ker sicer povrh ni referenc, ki bi jih bilo mogoče izvesti iz navedb odsotnosti.

Kot kaže v boleznih odvisnosti na prvem mestu prav alkoholizem, je opojnost razširjeno – ne le slovensko – pogubna, ampak se nadaljuje v novih rodovih, saj se produkcija alkoholov ne zmanjšuje. V alkoholizmu se ne šteje samo alkoholika, ampak tudi njegovo družino, ki trpi ob bolniku sproti socialno in duševno, večkrat pa je trpinčena tudi telesno, medtem ko v "javnosti" izgubi ugled, čeprav privajeno. Alkoholizem kot bolezenski proces kaže z vsemi telesnimi in duševnimi zapletljaji, da zahteva ustrezno (psiho)terapijo, hkrati in potem tudi rehabilitacijo. Socialna patologija odkriva z alkoholizmom sicer prikrito javno neuresničenost zasvojenost, čeprav celo prometna policija ugotavlja, da je še vedno in vse preveč povzročiteljev prometnih nesreč voznikov, ki so užili pred vožnjo alkohol. Kultura pitja se sprevrže sčasoma v dosledno akulturnost.

Edinstveni sistem socialne psihiatrije, antipsihiatrije ali alkoholologije po Hudolinu (JR se je seznanil s slednjim leta 1970) kaže na odmik od tradicionalne in politično strukturirane ter uradne tradicionalne psihiatrije, še zlasti pa razliko med socialno-andragoško metodo in vojaško psihiatrijo, v kateri je JR bil uslužben ... JR navaja v *Poti samouresničevanja*, da je kot vojaški psihiater že leta 1969 predlagal

zvezni vladi boljševiške balkanske zvezne države, da bi radikalno reorganizirali vojaško psihiatrijo. Že po svojem operativnem značaju je vojaška psihiatrija sicer v organizaciji vojaško-medicinskega delovanja posebna oblika socialne psihiatrije, ki se ukvarja največ z okoljnimi situacijami pri nastanku duševnih ali nevrotskih motenj, skupinskih pritiskov in skupinskih umanjkljajev, interpersonalnih odnosov, in drugih zunanjih vplivov, obenem pa vnaša v svoje delo zdravljenje notranjih konfliktov v preteklosti ali aktualnosti. Osnovni namen vojaške psihiatrije je terapevtska učinkovitost, preprečevanje psiholoških, socialnih in drugih razlogov za vedenjske motnje ali debiantno obnašanje, pa tudi sprotno odkrivanje in zdravljenje duševnih bolezni ter nevroz. Zato se vojaška psihiatrija ukvarja z različnimi oblikami slabe prilagoditve in sindromom neprilagojenosti, s simulacijami, z disciplinskimi prestopki zaradi asocialnega ali delikventnega vedenje, zaradi samopoškodb, in samomorilnih namenov, zaradi odtujitve in neprilagodljivosti bojni pripravljenosti, s (samo)izolacijo, obenem pa se ukvarja s psihozami in nevrozami, depresijami in osebnostnimi abnormnostmi, z alkoholizmom in boleznimi odvisnosti ali z vnašanje drog v vojašnice...JR se je angažiral v vojaški zdravstveni in vojaško psihiatrični službi kot zadovoljiv kader in potencial, ko je uspeval hitro odkrivati zgodnje primere duševnih bolezni ali ko je uporabljal nove tehnike za pomoč posamičnikom v odtujitvi in stiski ali stresnih okoliščinah, pa tudi ob psihičnem zlomu, kar je nedvomno identificiral in ublažil. Kratka individualna psihoterapija in skupinske psihoterapije so v vojaški psihiatriji učinkovite in proučljive, sicer pa določno dosegajo tudi regresijo simptomov v zdravljenju duševnih bolezni. V 26-letnem delovanju v jugovojški je deloval JR na različnih funkcijah in opravljal različne dejavnosti, tudi kot poveljnik in politični partijski delegat, kot predavatelj in strokovni predstojnik, naposled pa kot zdravnik in psihiater; sicer je JR po vojni najprej opravil enoletno vojaško sanitetno šolo, zatem še štiriletno Šolo za aktivne sanitetne oficirje jugovojške, ki si je prisvojila Škofijske zavode v Šentvidu pri Ljubljani, potem je bil tri leta

poveljnik Vojaške šole za bolničarje v Sarajevu, medicino je študiral v letih 1956 – 1962 v Sarajevu in Ljubljani, po končanem zdravniškem stažu je bil leto dni načelnik sanitetne službe tankovske divizije v Sisku, v letih 1964 – 1967 pa je specializiral psihiatrijo v Ljubljani kot vojaški psihiater. S činom sanitetnega podpolkovnika se je JR demobiliziral leta 1970. Za vojaško psihiatrijo jugovojске komunističnega tipa je bilo značilno, da je bil hierarhično strogo urejena po partijskih funkcijah ali komunističnih dolžnostih, ko so kompartijski sekretarji večidel z velesrbskimi ali črnogorskimi tipi pravzaprav odločali o vsem. Značilno za jugoslovansko komunistično psihiatrijo je bilo, da je predstavnike albanskega naroda, ki so služili vojaški rod, štela običajno vnaprej za manjvredne ter jih je lahko za zaprtimi vrati psihiatričnih oddelkov v vojaških bolnišnicah mučila tudi z elektrošoki, sicer pa je prepuščala "primerne" označenih, politično sumljivih, preprosto kot "neprilagojene" vojaškim sodiščem, ta pa so težko obsodila vsakogar, ki je bil politično sumljiv ali vojaško socialistično nezanesljiv. Med sarajevske psihiatrične Rugljeve tovariše je primeroma spadal tudi dandanes znani mednarodni vojni zločinec in psihiater Radovan Karadžić... Vojaška jugopsihiatrija ni zdravila primeroma sadistov vojaške policije, ki so, kot se je samo šušljalo, zverinsko mučili zaporniške in druge žrtve ter se izživljali razčlovečeno nad njimi na različne komunistične načine, tudi ni zdravila ključavničarskega maršala kot alkoholnega in s spolnostjo obsedenega doživljenjskega poveljnika, je pa kar avtomatično pošiljala na služenje vojaškega roka tudi duševne bolnike, težke nevrotike ali takšne nabornike, ki so imeli bolečine v hrbtenici in sklepih... Sicer je vojaška jugopsihiatrija delovala v skladu z balkansko gostoljubno permisivnostjo in z navdušenjem za telovadbo in šport, zlasti za nogomet. Znano je in dognano, da je bila vojaška psihiatrija po svoji hierarhiziranosti in vrhu le politična psihiatrija, tudi po sovjetskem vzoru in v svetu ni predstavljala znanstvene ne posebej medicinske avtoritete. Celo več, surova stvarnost sama na sebi je bila v civilnem življenju slovensko prav blaga v primerjavi s totalitarnim režimom, s katerim je vladala vojaška kot državna služba zlasti nad slovensko mladostjo. V jugovojški se je

realnost lahko prikazovala iz dneva v dan le posredno človeško, uniformirano primitivno, potujčeno, slovenstvu odkrenljivo, zategadelj komaj kaj več kot boleсна, a povsakdanjena fikcija – jugosoldateska je predstavljala poleg udbe državo v državi, zato ni znano, koliko je mogel ali smel primeroma tudi JR osebno ali z družino nemoteno potovati v tujino, kaj šele, da bi se – strokovno - povezoval primeroma z zahodnimi psihiatri. Prenos kasarništva v psihosocialnem smislu je razviden na oblastnih ravneh. Torej je tudi v samostojni Republiki Sloveniji jugonostalgija v svoji posurovelji postsocialistični vlogi le še ostanek ideološkega ostanka, ki ga ponuja primeroma posebej v obvezni državni šoli šolskim obveznikom še vedno zaposlena tovarišija, večkrat tudi z vzlizljivimi starši, ki se zavzemajo za čim boljše ocene svojih šoloobveznih otrok po privilegijih ali vistousmerjenosti, ko se realnost spreminja v fantazmo izgubljene moči, slednja pa se oblastno postavlja vendarle z vladnim neoliberalizmom znova in znova. Kjer so popolnoma navajeni le še "iz navade" imenovati zaposlena osebja kot državno uslužbenstvo samo za "tovarišice" ali "tovariše", je zvedena vednost o možnem uspehu ali napredovanju zgolj na posreden doživljaj moči. Ob vojaški psihiatriji totalitarnega režima so bili ljudje šokirani, ko jih je takšna "fantastična", a ideologizirana realnost zares dosegala, namreč v uniformi. - V puščavah postkomunistične slovenske družbene stvarnosti je mogoče tudi o dogodku terorističnega talibanskega napada "11. septembra" govoriti kot o odmevnem dogodku, ki je neposredno, a zahrbtno teroristično in organizirano napadel absolutno nedolžne ljudi ter jih blizu štiri tisoč pobil. Vojaška psihiatrija se po svetu v 3. tisočletju ukvarja tudi s problematiko teroristične duševnosti.

Šele postmodernizem je po zlomu socializmov pokazal, da so družbene strukture prepojene z alkoholom manj, kot bi bilo mogoče sicer pričakovati. Reakcije na odpadlost tako imenovane protestantske etike, na katero se sklicuje v Webrovem pomenu tudi JR, so pokazale obenem na odpadlost dotedanjih avtoritet ter na novo prevrednotenje ali celo na razvrednotenje vrednot. V javnem življenju se je alkoholizem

pojaval le še kot elitno pitje šampanjca z banketnimi zakuskami mimogrede, na drugi strani pa je bilo na voljo veliko cenenih vin oziroma čmige, po tretji strani pa so tudi poletni počitniški pivopivci prispevali k podobi vzradoščeno odebelele opustelosti. Izza strahu pred zanositvijo se je vsebolj uveljavila poleg genitalne kontracepcije – kondomi in diafragme – tudi oralna s tabletkami, s čimer se je docela spremenil moški idol, upadla pa je hkrati očetna avtoriteta.

Jezavost zaradi skupin, ki med bivšimi alkoholiki niso bile in niso "organizirane" ter zato ne pridejo pod uradni nadzor države, je izražena kvečjemu službeno. Kolikor je virtualnost sodelovanja v skupini napredujoča tako, da je tudi kibernetizirana doživljajsko, predstavlja sprva v omami vizije prisvojeno prisotnost. Povsem virtualizirani svet igre v psihoterapijah se dotika realnega v utajenem, a umanjkljivo napredujočem strastnem nagnjenju do samouresničitve, ki se giblje znotraj psihičnega realnega. Zdravljenje se torej v vsakem primeru spleča. Tudi socialno-andragoška metoda in filozofska koncepcija novih, postmodernih razsežnosti potemtakem ne obstaja kje zunaj aktualizacije v rehabilitaciji in dvigu, zunaj celostne osebne in družinske, družbene in skupinske realnosti, saj pravzaprav ohranja spektralno in v sebi zaokroženo trdno jedro same psihične – samouresničljive - realnosti.

Asketsko življenje je v postmoderni dobi postalo ob hedonizmih in javnomedijski razvrtosti kánon, saj se nova stvarnost kaže posebej le v preseganju bivše osebne in družinske odvisnostne mizerije, navaja k zdravstvenemu optimizmu in k poudarjeni psihoterapevtski zavesti, kjer je terapevt v vlogi ustvarjalca, torej ga zaznamuje dejstvo, da noče preiti v lažna razmerja grobega materializma ali v nekakšne poskuse z ljudmi, ko se odreče tudi psihofarmakološki industriji in njeni siceršnji prevladujoči moči. Nepopustljiva avtoriteta terapevta je tista, ki disciplinira neidentične zasvojenca ter jih preusmerja skupaj s so alkoholiki kot s suhimi alkoholiki v zdrav življenjski slog in vztraja pri vsakodnevni jutranji telovadbi, teku, pravilni prehrani in higieni – od

osebne do spolne higiene. Prostovoljna vključitev zdravljenec v socialno-andragoško metodo zdravljenja boleznih odvisnosti in v "pozabo" sebe prejšnjega predstavlja učenje v strategijah duševnega zdravstva, ki se ne bojuje več za prvenstvo, ampak za vmesno sodelovanje, ki je primarno vselej v skupinah ter sega navzven tudi v javne medije, knjige, v časopisne članke, v pisanje utrinkov in dnevnikov in podobno. V vrhunskem terapevtskem, pedagoškem, skupinskem in družbeno odzivnem delovanju so tudi odzivi medijsko popularni, izražajo pa ustrezno karizmo vodenja, torej dar, ki se daruje drugim. V tem smislu sem zapisal Vladimir Gajšek v knjigi *Nevidni ljudje*, poglavje *Zapiski ob rob*: *»Nedvomno živimo in živetarimo v komercialni džungli, kolikor smo ujeti med ponudbo in porabo, med gmotne razsežnosti vsakodnevnja in večne ali dolgotrajnejše ideale, ko upamo vsak s svojo nakupno košarico, sicer pa redki vrhnji sloji ali elite živijo v zasebno posebnem udobju in ugodju. Nedvomno je tudi, da je ob strojni civilizaciji in v naraščajočih postavkah vse bolj in bolj informacijske družbe postalo človeško delo predrago. To predrago delo v razvitih državah je tudi razlog za socialno bedo, za tesnobe, za mnogotere nevroze in potrošnjo psihiatriziranega tipa. Družbene psihopatije so se ob gospodarskih krizah med obema svetovnima vojnama in po 2. svetovni vojni svetovno razširile ne le v množično razporejenih mentalnih slikah, ampak tudi v novih navadah, razvadah in vedenjskih vzorcih.«*

Goljufivo udobje lahkotnega bivanja se je izkazalo za neživljenjsko, ko so se reveži odvadili igrati ali ko so obrobni vzeli stvari preveč zares. Poživljenost namreč izhaja iz dela - pravimo tudi, da kdo gara ko črna živina in da vleče ko žival. Delo v postmodernem času in ob izteku 2. tisočletja ni več potreba, saj ni delovnega nagona, še zlasti zato ne, ker je delo lahko skrajno zlorabljeno. Delo poživinja, igra učlovečuje - tako bo veljalo v smernih strategijah 3. tisočletja, ko bo svet že urejen dovolj softversko, da bo razdelitev dobrin urejena za preživetje. Celo več, ob vse pogostejšem in množičnem strojnem delu bo verjetno spet lahko oseba delala na domu in komunicirala po mislečih strojih

izobraženo in omikano z interesnimi, "ključnimi" drugimi osebami po svetu. Kolikor bolj bo človek pozabljal na primoranost garaštva, toliko bolj bo lahko počel stvari ustvarjalno. Poleg senzualnosti golega obstoja, ki z delom bolj kot verjetno ločuje človeka od narave, se bo uveljavil softverski in virtualni um. O novih teoretskih diskurzih v smislu opredelitev, kaj je stiska, kaj zasvojenost glede na obrobništvo, sem zapisal Vladimir Gajšek v knjigi *Nevidni ljudje*: »Senzualna plat subjektivnosti je bila v modernih časih usmerjena že v poststrukturalizem, kakor so ga zasnovali povečini francoski teoretiki Michel Foucault, Jacques Lacan, Jean-Francois Lyotard, Jacques Derrida, Gilles Deleuze, Félix Guattari, Jean Baudrillard, Pierre Bourdieu in drugi. V socialnem pomenu so se neofreudovci in postmoderni sociološko usmerjeni misleci sklicevali največ na paradigme Maxa Webera, ki so ga dojemali v imploziji teoretskih zasnutkov, da bi redefinirali ne le družbo in socialne procese, ampak tudi stvarnost obrobništva. Namesto marksistične besedne solate so začeli upoštevati nekatere Nietzschejeve, Proudhonove in druge razsežnosti. Dotaknili so se pravne teorije, sociologije, psihologije in - socialne- psihiatrije, da so ob dotiku začutili dih novih obdobj. Posredno so se srečali tudi z marginalnimi skupinami« Gajškovo obravnavanje marginalizacije pove, da se je avtor opredelil za živo in zdravo prihodnost, čeprav je teoretsko predvidel tudi nekatere kaoidne oblike zavesti ter vendar v sebi usklajeno reševanje ljudi v stiski. Vednost o rešitvi iz stiske je strukturirana pozitivno - ko je primeroma J. Baudrillard v *Estetski iluziji in deziluziji* menil, bližja ko da je absolutna definicija podobe, njena realistična perfekcija, bolj da se izgublja njena moč iluzije, se je oziral kvečjemu po pozitivnih iluzijah kot po brezpogojnih simulakrih, s tem pa je posegel v samo oblikovanje in obliko iluzije kot motene predstave. Med zasvojenostjo in "odsvojenostjo" se kaže razlika v omenjenem simulakru.

V odružbljanju zdravljenja naj bi bilo vedno na voljo dovolj zdravstvenega osebja – slovenske ambulantne in bolnišnice čakalnice verjetno pričajo o nasprotnem. Ker pa je uživanje alkohola kakor

kulturno in pri/vzgojeno, se nadaljuje med različnimi sloji in sega od ubogega brezdomca do univerzitetnega profesorja... JR omenja v *Poti samouresničevanja* celo karizmo partizanskega politkomisarja, vodje agitpropa in komparativista Dušana Pirjevca-Ahaca, posebej le naslovno navajalno predlaga Borisa Anteja Novaka spis *Pirjevčeva zapuščina* in Andreja Inkreta novorevijaško monografijo *Pirjevec* v zborniku *Interpretacije*. Po pisnem pričevanju Pirjevčeve žene Nedeljke je bivši politkomisar, agitpropovec, nato pa literarni teoretik in profesor svetovne književnosti Dušan Pirjevec-Ahac bil alkoholik, ki se je po določni zaužitni količini alkohola nenadoma odločil v družbi, da mora domov, nakar ga je morala žena nemudoma odpeljati z avtomobilom domov, ko pa je prispela, je samo odklepala vrata in hitela, Pirjevec za njo, vse dokler se ni oblečen zgrudil na posteljo in v alkoholni omami takoj zaspal. Spet drugače poroča o skupnem ali "prijateljskem" popivanju ali o nehabitualnem pijančevanju pisatelj in dramatik, profesor statistike Rudi Šeligo, kako sta se s prijateljem Pirjevcem "zaprla" v sobo, da bi pogovorno ali celo pisno "teoretizirala", toda sta se med pitjem alkohola "zagovorila" ter nista mogla biti zategadelj produktivna. Vladimir Gajšek sem povedal o svojem profesorju Pirjevcu, kako je Ahac postal po nekaj popitih kozarcih že tudi "pogumen" – ko je spremil Pirjevca domov primeroma iz gostilne, kjer sta po predavanju diskutirala in je profesor sproti popival, je na poti domov Pirjevec srečal na ulici dva mlajša tovariša ljudska miličnika, stopil je k enemu in ga zagrabil za opasač ter ga stresel, češ ali je tovariš pravilno uniformiran – ker so tovariši miličniki vedeli, da imajo v takih situacijah opraviti z bivšim politkomisarjem, so prenesli tako "inšpekcijo", in medtem ko je Gajšku gomazelo od strahu in je imel mrščavico pred morebitnimi miličniškimi udarci s pendrekom in pestmi, je Pirjevec v alkoholni nabodrenosti nastopal tudi kot "inšpektor" ali spet kot partizanski politkomisar z neomajno močjo nad življenjem in smrtjo, v drznosti, a ne posurovelo pijansko. Kadar se je profesor Pirjevec napil v družbah, je ponavadi potem, ko se je umaknil, tudi "zbolel", začel se je potiti in se je počutil šibkega ter je moral počivati

oziroma si je iskal krepčila v spanju, pa naj se je tako dogajalo po izčrpnih in odlično pripravljenih, množično obiskanih predavanjih ali na literarnih simpozijih, primeroma na gradu Štatenberg. Vse drugače je preživljal alkoholne eskapade filozof, literarni teoretik in kritik Taras Kermauner, prijatelj prejšnjega, ki se je v alkoholni omami besedno ponavadi razživel in deloval razvrto idejno v več smeri, s spodbujeno mnogovrstno asociativnostjo ter s sokratsko ironijo v refleksijah pogovorov... Značilno za književnika Vladimira Gajška pa je, da se nisem nikoli napil, ker alkohola nisem dobro prenašal, pa tudi nisem videl nikoli staršev v alkoholni omami, saj so doma bolj cenili brezalkoholne pijače in primeroma med razvedrilnimi igrami šah; znano je, da si Gajšek nisem kupil "doživljenjsko" niti enkrat piva ali vsaj liter vina oziroma buteljko le zase, je pa v kulturnih, umetniških, filozofskih, novinarskih, pisateljskih, znanstvenih družbah trčil s kozarcem, ker se tako slovensko spodobi, navzlic dosledni abstinenici. Siceršnje – tudi nehabitualno – pijančevanje umetnikov in umetniških poklicev se zdi skrivnost, saj so v grlu steklenice iskali in nahajali navdih, še zlasti, ko se ve, da je popil antični filozof ali umetnik dnevno 3 do 4 litre vina, prav tako Hegel ali Goethe vsakodnevno podobno količino, ko so naročeno vino merili za domačo rabo ali za sprotno pitje tedensko po vedrih, pitje pa je predstavljalo dokajšen strošek družinskega proračuna; tudi v času romantike, ko je bilo primeroma v Ljubljani (pre)več gostiln, kjer so se združevali frajgajsti in drugi pivci, je bilo vsakodnevno čezmerno pitje prav v navadi, zato ni nenavadno, da je popival primeroma France Prešeren. Zoper alkoholizem so govorili in pridigali vneto zlasti frančiškani, sicer pa je lavantinski škof, blaženi narodni buditelj, pesnik in vzgojitelj Anton Martin Slomšek navdušil svojega mlajšega prijatelja F. globočnika, da je prevedel knjigo *Čujte, čujte, kaj žganje dela*, kamor je napisal uvod in daljšo pesnitev o pijančevanju – to je bilo tudi prvo v slovenščini tiskano delo o alkoholizmu. Ko gre za pitje intelektualnih slojev, je značilno, da se ne vdajo alkoholu primeroma duhovniki ali redovniki, ki popijejo pri vsaki sveti maši merico mašnega vina, pijejo pa lahko vsakodnevno in dolgoletno.

Ljubezen do bližnjika in zdravo sebeljubje kot samozavest z izraženo samopodobo lahko tudi v postmodernejši teoretski in virtualni priročnosti pripomore, da se človek zna odreči kdaj sebi za drugega in da drugemu nesebično pomaga. Po svoje "romantično" stališče teoretskega vidika s praktičnim, ki se hoče ali želi zliti s terapevtom ali skupino, kaže na identifikacije življenja z igro, ki jo je treba preigrati virtualno, pomaga pa nam po Berneju in drugih v reševanju problema predstavitve Alkoholika in soalkoholika, tudi predstavi pomen interpretirane re/prezentacije, ko se ve, da je vživljanje z igro vred in po iluziji za predstavitev v skupini zdravljenec in za osebnostni dvig pravzaprav nujno. Torej ne gre za nekakšno popolno iluzijo v preigravanju, ampak za abstinenco in rehabilitacijo, s tem pa za samouresničitev. Rešilna vloga sebstva, ki hoče iz zagate, nas pripelje z Gajškovimi *Nevidnimi ljudmi* ali z Rugljevo *Potjo samouresničenja* iz nujnosti uporabljene psihološke, psihoterapevtske in zdravljenske zavesti v prepustitev in samopozabo, v spreobrnjenje in osebnostno preobrazbo. Če je še v zasvojenosti ali v psihotičnih stanjih veljalo, da je subjekt le zabredel v blodnjo in motnjo ali v omamo tako radikalno, da je celo zaznavno izgubil lastno občutljivost za realnost in ni mogel več občutiti niti pomanjkanja po čistem izkustvu, je moral zasvojenec stopnje zasvojenosti premagati in se prebuditi v skupini v zdravo življenje. Kajti kot vse kaže, očiščenje – in pomlajenje zdravljenčeve osebnosti – nikakor v procesu zdravljenja ne razpade na nerazrešljivo dvojnost, - ko bi imel subjekt na eni strani neposredno doživetje, toda brez refleksije, ali pa bi imel po drugi plati spet refleksijo in refleksivne odzive na račun neposrednosti doživetja. Osebnostna zdravljenčeva katarza je očiščenje za samouresničitev, kajti katarza je že izkustvo difference, ki je večplastna in razvojna, potemtakem predstavlja najprej izkustvo svoje lastne razlike, svoje lastne nemožnosti, da se izkusi drugače kot razlikovanje v konceptu primeroma socialno-andragoške metode. Usoda, ki da je izbrala zdravljenca terapevta kot karizmatično osebnost, je le psihoterapevtsko kot tekstualno-teorijska uprizoritev prepoznanega "paradoksa" samouresničitve, kajti najprej mora biti samouresničen zgledno in kot avtoriteta terapevt ali koterapevt, da lahko uči in zdravi.

Analiza vzpostavitve lastnega jaza v družini in civilni družbi je predstavljala možnost nenadzorovane zasebnosti ter upoštevanje osebnosti s kategorijo meščanske svobode, medsebojne socialne – cerkveno pogojene ali krščanske – solidarnosti, pa tudi rešitev zgolj intelektualnih dilem in dvomov v enakosti pred zakonom. Toda zasebnost se ne v meščanski ne v proletarsko državni poziciji ni zdela uresničljiva niti psihološko, ker se je v osebna čustva materinstva in očetovstva vpletla ne le izobrazba, ampak tudi prizadevnost pridobitništva in službenost. Tako se je slovenska varčnost v družini sprevrгла v egoizem, krščanske kreposti in duhovnost so z delom vred postale le še odsevne v družbenem položaju, hrepenenje pa se je kakor preusmerilo v razmejitve med privatnim in javnim. Tudi JR ne išče v druženju več samo privilegijev, ampak se zavzema za socialno druženje in srečevanja v tvornih skupinah.

Družinski alkoholizem je pogojen s predrugačeno vlogo zasebnosti. Kakor da se bo družina srečevala na sestankih, na partijih, žurih, v klubih, v gostilnah in v prostočasnih dejavnostih. V postindustrijskih družbah so tudi lastnosti družinskega vedenja kodificirane postindustrijsko: vrednostne sfere meščanskega reda so razpadle, totalitarna moč se je navzven ravsula, funkcionalizem je postal nezdržljiv z življenjskim slogom. Od Durkheima do Parsonsa je mogoče sicer sociološko in psihosocialno govoriti o sistemu vrednot, ki se spreminjajo v tržni menjavi, toda ko je kupna moč bila razporejena razprodajno, ko se je finančni dohodek srednjega sloja razporedil dovolj materialno zadostno, se je situacija vendarle začela spreminjati – tudi "globalno" ali po ameriških vzorih. Nasprotstva kapitalistične izpostavljenosti družinskega ne le ekonomskega življenja pomenijo na eni strani družinsko-politične, tudi nove konservativne težnje, na drugi strani pa obnovo vseh tistih iluzorno predvidljivih energij, ki se ne zlivajo v ljubezen, ampak v "samozavest" oziroma le v samopotrjevanje. V sociologiji in psihologiji postmoderne družine se kaže propad tistih zgodovinsko socialnih avantgard, ki so obljubljale diferencirano

družbeno skupnost, so pa uredile le najbolj zunanjo podobo družinskega sožitja. Tako je postmoderno še vedno razvidna mnogoterost razvez in uničenja družinskih razmer, tako da so na obeh straneh ločeni starši, ob njih pa so socialno-skrbstveno ali državno obravnavani lastni "biološki" otroci. Enostarševske družine lahko poznajo kvečjemu "partnerja" ali "partnerko", ne pa tudi zakonskega moža ali žene – mnogo zadreg je rešenih že v porodnišnici, kadar porodničar govori o "partnerju", ne pa o "biološkem očetu"... Med družinskimi člani ne bi smeli obstajati lastninski odnosi, kot da je ekonomsko odvisen tisti, ki zasluži manj oziroma so najbolj odvisni otroci. V domala eklektični strasti do ponovitve preteklih družinskih modelov v ponovitvi se je zasnova tudi bifejska logika slovenskega "globaliziranega" (neo)kapitalizma tako, da je JR na empirični alkohološki ravni pokazal, Vladimir Gajšek v knjigi *Nevidni ljudje* in drugih tekstih, ko je tudi predstavil v javnosti socialno-andragoško metodo, pa teoretično, da je samouresničitev družine in samouresničenje posamičnika hkrati samoosvoboditev človeštva. Prisvojitve zavržne bivšosti je zlomljena v zgodovinski eshatologiji družine, zato so prednosti (post)moderne pojmovanja bolezni odvisnosti večstranske in pojmovane po mnogoterih privrženo psihoterapevtskih šolah, pristopih in njihovi pomoči, med drugimi: – behavioristična (vedenjska) terapija (ko so dejanja dojeta kot rezultat priučenega vedenja, zato so cilji jasni, samozaupanje v lastne sposobnosti priporočljivo), – bioenergijska terapija (ločuje različne značajске tipe, kot so shizoidni, oralni, psihopatski, mazohistični in rigidni), – družinska terapija (zgrajena na teoriji sistemov), – eksistencialna terapija (avtentična osebnost naj je notranje trdna, zato gradi na filozofskih spoznanjih, ko odkriva življenjske probleme in povzročitelje psihosomatskih bolezni ter nevroz, sovpada tudi z zenbudističnimi skupinami), – hipnoterapija (usmerjena navznoter poteka večinoma na nezavedni ravni, v lažji obliki hipnotičnega transa, z morebitnimi vizualizacijami in pozitivnimi samogovornimi obrazci), – holistična ali geštaltistična terapija (pozna željo subjekta in njegovega okolja ter deluje pozitivno in zdravo), – kognitivno-analitična terapija

(CAT), likovna terapija (zlasti primerna za otroke ali motene osebe, ki se izražajo risarsko, slikarsko ali z modeliranjem), – nevrolingvistično programiranje (da se zrušijo stare družinske navade in razvade, znana je tudi zrcalna tehnika, reševanje konfliktov in problemskih situacij), – osebna psihoterapija (glede na samoizpolnitev sposobnosti, ko je subjekt tudi sebi samemu terapevt, svetovalna oseba pa pusti klientu, naj se sam odloči, do kod bo šel za spontanost), – primalna integracija in primalna terapija (se izvaja individualno in skupinsko, primerna za zlorabljene), – psihodrama (kot akcijska terapija temelji na podoživetjih in v igri vlog, tudi zaigrano individualno z blazino ali stolom), – psihoseksualna terapija (s prepoznavo globljih čustvenih vzrokov pri spolnih težavah), – skupinska terapija (temelječa na zaupanju in medsebojnosti 40 do 200 članov), – terapija človekovih sposobnosti (humanistični terapevti vključujejo telo in um)), – transakcijska analiza, – transpersonalna terapija idr. Izza psihoanalize in teoretske psihoanalize se odkriva praksa psihoterapij na različnih ravneh, ko ne gre niti več za baudrillardsko ekstazo komunikacije, ampak postajajo celo psihoterapijepredmet poslovanja s svojimi šolami. Psihoterapije so v 3. tisočletju kakor igra igre s človekovo duševnostjo in njegovo osebo, ko se spreminjajo tradicionalni družinski obrazci ali so domala izginili, se pa –tudi krščansko, evropsko, slovensko - rehabilitirajo. Z usvojitvijo psihoterapij je v njihovi novi tradiciji možno razpolagati tudi po lyotardskem propadu velikih zgodb s subjektiviranjem in razosebljanjem, gotovo po večidel psihoanalitski teoretski zasnovanosti.

Objektivacija videzov, spekulativnih hipotez o rešitvi ljudi iz stisk je v primeru JR tvegano dejanje, ki si ni moglo umišljati, da bi se utegnil socialno-andragoški program izogniti tradicionalni psihiatriji *in* njuejdežjskim novotarijam, med katerimi je civilna družba vzpostavila tudi horoskoparstvo, seksualno televizijsko in drugo oglaševalno ponudbo sproščanja, zlasti pa rešitev iz finančnih, duševnih, zakonskih, družinskih in osebnih stisk. Socialno-andragoška metoda je pokazala na diskontinuiteto v zdravljenju alkoholizma in drugih oblik zasvojenosti,

zlasti z dolgoletnim zdravstvenim vzdržnim delom ter po terapevtskem paktu z mnogimi psihoterapevtskimi sredstvi, uveljavljenimi sproti v skupinah in posamič. Poleg telesne čilosti je pomembna tudi duhovna vedrina in zdrav življenjski slog, vsem uradno navlečenim stiskam navkljub, kar odpira vprašanja slovenskim in drugim teoretikom in praktikom. Kajti zdravljenje zasvojenosti in reševanje ljudi iz stiske lahko poteka brez psihiatrično označujočega šoka, brez totalnega, a v sebi komaj še zadostnega razgaljanja, torej vsaj z dvojno kodiranostjo psihoterapevtskega dela: socialno *in* psihoterapevtsko, psihocialno *in* medicinsko, zasebno *in* odružbljeno javno v odgovornosti za solidarnost in sočloveškost.

VLADIMIR GAJŠEK

POTA REŠITVE

I. izdaja, 2010

založila in izdala

Intelyway webmedia

za založbo

Vladimir Gajšek

uredil

Vladimir Gajšek

jezikovni pregled

Vladimir Gajšek

Vid Gajšek

opremil in tehnično uredil

Vid Gajšek

ilustrator

Vid Gajšek

© Intelyway webmedia, 2010, Ljubljana

E✉ vladimir.gajsek@intelyway.com

E✉ vid.gajsek@intelyway.com

